

Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet

- regeringens proposition 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle samt därtill hörande följdmotioner,
- motioner från allmänna motionstiderna 2002–2005,
- motionsyrkanden väckta med anledning av händelse av större vikt (stormen Gudrun i januari 2005),
- Grönbok om ett europeiskt program för skydd av kritisk infrastruktur, KOM (2005) 576 slutlig,
- Riksrevisionens framställning till riksdagen 2005/06:RRS21 angående statens insatser för att säkerställa en god kommunal beredskap för oljekatastrofer samt därtill hörande följdmotion.

Utskottet har berett konstitutionsutskottet, utrikesutskottet och trafikutskottet möjlighet att inkomma med yttranden över proposition 2005/06:133. Yttrande har inkommit från konstitutionsutskottet.

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lagstiftning med undantag av den del som avser ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen. På grund av att ett flertal propositioner som överlämnats till riksdagen innehåller förslag till ändring i 16 kap. 1 § sekretesslag har utskottet beslutat att överlämna regeringens förslag till ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) i proposition 2005/06:133 till konstitutionsutskottet för samordning och behandling (del av 2.4 och 2.5).

Utskottet avstyrker Riksrevisionens styrelses framställning 2005/06:RRS21 angående statens insatser för att säkerställa en god kommunal beredskap för oljekatastrofer samt därtill hörande följdmotion.

Utskottet avstyrker även samtliga övriga motionsyrkanden.

Reservationer har lämnats av Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet.

Till betänkandet har bifogats ett särskilt yttrande från Vänsterpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	12
Propositionens huvudsakliga innehåll	12
Riksrevisionens styrelses framställning	13
Utskottets överväganden	14
Propositionens lagförslag	14
Den nationella krishanteringsförmågan	20
Den regionala krishanteringsförmågan	28
Den lokala krishanteringsförmågan	31
Information till allmänheten och varningssystem	34
Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet	38
Robusthet i samhällsviktig verksamhet	42
Förändring på myndighetsnivå	47
Informationssäkerhet	54
Tillsynen av kommunernas oljeberedskap	58
Ett statligt ansvar för oljesanering i vissa fall	61
Reservationer	64
1. Den nationella krishanteringsförmågan, punkt 2 (m, fp, kd, c)	64
2. Den lokala krishanteringsförmågan, punkt 4 (m, fp, kd, c)	66
3. Information till allmänheten och varningssystem, punkt 5 (m, fp, kd, c)	66
4. Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet, punkt 6 (m, fp, kd, c)	67
5. Förändring på myndighetsnivå, punkt 8 (m, fp, kd, c)	69
6. Informationssäkerhet, punkt 9 (m, fp, kd, c)	70
7. Tillsynen av kommunernas oljeberedskap, punkt 10 (fp)	71
8. Ett statligt ansvar för oljesanering i vissa fall, punkt 11 (fp)	72
Särskilt yttrande	74
Den nationella krishanteringsförmågan, punkt 2 (v)	74
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	75
Proposition 2005/06:133	75
Följdmotioner med anledning av prop. 2005/06:133	75
Framställning 2005/06:RRS21	76
Följdmotion med anledning av framst. 2005/06:RRS21	76
Motioner väckta med anledning av händelse av större vikt	76
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002	77
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003	78
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	80
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	80
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	82

Bilaga 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2005/06:KU4y 110

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Propositionens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
- b) lag om skyddsrum,
- c) lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,
- d) lag om ändring i sekretesslagen (1980:100), såvitt avser 7 kap. 14 § och 8 kap. 23 §,
- e) lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
- f) lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
- g) lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288),
- h) lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
- i) lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
- j) lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och
- k) lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:133 i denna del.

2. Den nationella krishanteringsförmågan

Riksdagen avslår motionerna

- 2002/03:Fö250 av Jarl Lander och Berit Högman (båda s),
2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3,
2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 3 och 4,
2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m) yrkandena 3 och 5,
2004/05:MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 1,
2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkandena 9 och 10
samt
2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 1 i
denna del, 2 och 3.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

3. Den regionala krishanteringsförmågan

Riksdagen avslår motion

- 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 5.

4. Den lokala krishanteringsförmågan

Riksdagen avslår motionerna

- 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3 och 4
samt
2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 2.

Reservation 2 (m, fp, kd, c)

5. Information till allmänheten och varningssystem

Riksdagen avslår motionerna

2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkande 22,

2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 13,

2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 25,

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 5 och

2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkande 1.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

6. Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet

Riksdagen avslår motionerna

2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 4,

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 4, 6
och 7 samt

2005/06:Fö234 av Maria Larsson (kd).

Reservation 4 (m, fp, kd, c)

7. Robusthet i samhällsviktig verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 2,

2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 2,

2003/04:N250 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (båda c) yr-
kande 1,

2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9,

2004/05:N309 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 9,

2005/06:Fö260 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 2 och 3 samt

2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 18.

8. Förändring på myndighetsnivå

Riksdagen avslår motionerna

2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 6 och 7,

2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) yrkande 16,

2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3, 4
och 8,

2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp) yr-
kande 1,

2004/05:Fö258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s),

2005/06:Fö6 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) yrkandena 1–3,

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 1 i
denna del,

2005/06:Fö218 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena
14 och 15 samt

2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkandena 2–4.

Reservation 5 (m, fp, kd, c)

9. Informationssäkerhet

Riksdagen avslår motionerna

2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 7,

2003/04:U350 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 5,

2005/06:U384 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 6 och

2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 19–21.

Reservation 6 (m, fp, kd, c)

10. Tillsynen av kommunernas oljeberedskap

Riksdagen avslår framställning 2005/06:RRS21 punkt 1 och motion

2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 1.

Reservation 7 (fp)

11. Ett statligt ansvar för oljesanering i vissa fall

Riksdagen avslår framställning 2005/06:RRS21 punkt 2 och motion

2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 2.

Reservation 8 (fp)

Stockholm den 9 maj 2006

På försvarsutskottets vägnar

Tone Tingsgård

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tone Tingsgård (s), Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Michael Hagberg (s), Erling Wäliwaara (kd), Berit Jóhannesson (v), Britt-Marie Lindkvist (s), Rolf Gunnarsson (m), Åsa Lindestam (s), Heli Berg (fp), Peter Jonsson (s), Karin Enström (m), Marie Nordén (s), Kerstin Engle (s), Claes Västerteg (c) och Mikael Damberg (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Informationssäkerhetsutredningen

Regeringen beslutade den 11 juni 2002 om kommittédirektiv till en särskild utredare (dir. 2002:103) att bedöma behovet av signalskydd i samhällsviktig verksamhet samt att lämna förslag till organisatorisk placering, lokalisering, uppgifter, ledning och samordning av signalskyddstjänsten. Utredningen, som antog namnet Informationssäkerhetsutredningen, lämnade en delrapport om signalskydd till regeringen den 28 februari 2003 (SOU 2003:27). Den 28 februari 2003 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2003:29) som innebar att utredaren också skulle lämna förslag till hur den nationella strategin för informationssäkerhet bör utvecklas, hur Sveriges engagemang i det internationella arbetet inom informationssäkerhetsområdet bör utformas i framtiden samt hur OECD:s riktlinjer om nät- och informationssäkerhet kan genomföras i Sverige. Utredaren fick dessutom i uppdrag att följa myndigheternas uppbyggnad av de verksamheter som regeringen aviserade i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158 s. 106–112) avseende informationssäkerheten i samhället. En delrapport lämnades till regeringen den 1 april 2004: Informationssäkerhet i Sverige och internationellt – en översikt (SOU 2004:32). Regeringen beslutade den 7 april 2004 om ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 2004:46). Enligt dessa skulle utredaren genomföra den utvärdering som regeringen anmälde till riksdagen i propositionen Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158 s. 105) avseende de bedömningar när det gäller uppgiftsfördelningen som regeringen gjorde inom informationssäkerhetsområdet. Utredaren lämnade den 13 maj 2005 delrapporten *Säker information – förslag till informationssäkerhetspolitik* (SOU 2005:42). Delrapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2005/1418/CIV).

Genom beslut den 28 april 2005 fick utredaren förlängd tid till den 9 september 2005 med att lämna sitt slutbetänkande. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande *Informationssäkerhetspolitik – organisatoriska konsekvenser* (SOU 2005:71) i september 2005. Slutbetänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2005/2204/CIV).

Utredningen om en översyn av totalförvarsinformation

Regeringen beslutade den 24 april 2003 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av totalförvarsinformationen. Utredningen lade fram sitt betänkande *Informera om samhällets säkerhet* (SOU

2004:25) i februari 2004. Betänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2004/484/CIV).

Utredningen om lagen om civilt försvar

Den 12 februari 2004 beslutade regeringen om direktiv (dir. 2004:17) till en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av lagen (1994:1720) om civilt försvar. Utredningen, som antog namnet Utredningen om lagen om civilt försvar, fick som huvuduppgift att lämna förslag till en lagstiftning som är bättre anpassad till nuvarande planeringsinriktning för det civila försvaret och nu rådande omvärldsläge, se över möjligheten till en minskad detaljreglering och redovisa hur de internationella överenskommelser som Sverige anslutit sig till påverkar lagstiftningen på området. Vidare skulle utredningen beakta det planerade avtalet mellan staten och Svenska Kommunförbundet om kommunernas uppgifter och ersättning i det nya krishanteringssystemet.

Regeringen gav den 17 juni 2004 Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att närmare beskriva landstingens uppgifter vid höjd beredskap och vid sådana extraordinära händelser som kan betecknas som svåra påfrestningar på samhället i fred. Krisberedskapsmyndigheten redovisade den 16 september 2004 uppdraget i rapporten Landstingens uppgifter vid extraordinära händelser i fred (dnr Fö2004/1959/CIV). Krisberedskapsmyndigheten har därefter inkommit med en komplettering till rapporten. Regeringen överlämnade den 25 november 2004 Krisberedskapsmyndighetens rapport Landstingens uppgifter vid extraordinära händelser i fred till utredningen. Utredningen lämnade sitt betänkande Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting (SOU 2004:134) i januari 2005.

Betänkandet har remissbehandlats. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2005/66/CIV).

I propositionen föreslås bl.a. en ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). En ändring i samma paragraf har även föreslagits i proposition 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, proposition 2005/06:138 Person säkerhet, proposition 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, proposition 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt proposition 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning. De ändringar som föreslås i den förstnämnda propositionen och i denna proposition föreslås träda i kraft samma dag.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 15 december 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag som finns i lagrådsremissen Krishantering och civilt försvar i kommuner och landsting. Lagrådet har i huvudsak godtagit förslagen men har också föreslagit vissa ändringar.

Övrigt underlag

Den 26 augusti 2004 uppdrog regeringen åt Krisberedskapsmyndigheten att utveckla och konkretisera de förslag om förstärkning av den fredstida förmågan vid svåra påfrestningar på samhället i fred som Krisberedskapsmyndigheten redovisat i rapporten Nya villkor för samhällets beredskap (Fö2005/891/CIV). Rapporten En utvecklad krisberedskap – Krisberedskapsmyndighetens underlag inför 2005 års proposition om krisberedskap inkom till regeringen den 18 mars 2005. Delar av rapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena och remissammanställning finns tillgängliga i Förvarsdepartementet (dnr Fö2005/891/CIV).

Regeringen uppdrog den 11 november 2004 åt Krisberedskapsmyndigheten att lämna förslag på hur den svenska krishanteringsförmågan inom Krisberedskapsmyndighetens ansvarsområde kan stärkas genom internationellt arbete, att lämna förslag på hur svensk krisberedskap, genom internationellt samarbete, skulle kunna bidra till ökad säkerhet och lämna förslag på hur en tydligare koppling skulle kunna utvecklas mellan den nationella verksamheten inom ramen för det nationella krishanteringsystemet och internationell verksamhet. Rapporten överlämnades till regeringen den 1 juni 2005 (dnr Fö2005/1591/CIV).

Chefen för Förvarsdepartementet beslutade den 16 december 2004 att Förvarsberedningen i en rapport den 15 september 2005 skall föreslå en samlad strategi för det fortsatta arbetet med att stärka samhällets förmåga inför framtida hot och risker. Efter tillsättandet av 2005 års katastrofkommission (dir. 2005:3) och Informationssäkerhetsutredningens (Fö 2002:06) förlängda tid för sitt utredningsarbete förändrades förutsättningarna för Förvarsberedningens arbete. Chefen för Förvarsdepartementet beslutade därför den 16 augusti 2005 om ändrad tid för Förvarsberedningens rapport. I enlighet med dessa uppdrag lämnade Förvarsberedningen den 15 januari 2006 rapporten En strategi för Sveriges säkerhet – Förvarsberedningens förslag till reformer (Ds 2006:1) där Förvarsberedningen lämnat sitt förslag till en säkerhetsstrategi, och föreslår ett antal reformer för att stärka samhällets säkerhet. Krisberedskapsmyndigheten fick i 2004 års regleringsbrev i uppdrag att analysera behovet av förändringar i förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap. En rapport överlämnades till regeringen den 1 mars 2005 (Fö2005/678/CIV). Rapporten har remissbehandlats. Remissyttrandena och en sammanställning över dessa finns tillgängliga i Förvarsdepartementet (dnr Fö2005/678/CIV).

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2004 ett uppdrag till en myndighetsgrupp under ordförandeskap av Vinnova att ta fram en nationell strategi för säkerhetsforskning. Rapporten ”Kunskap för säkerhets skull – Förslag till en nationell strategi för säkerhetsforskning” överlämnades till regeringen den 31 januari 2005 (dnr N2005/839/ITFoU).

Regeringen beslutade den 10 januari 2005 att bemyndiga chefen för Försvarsdepartementet att tillkalla ett nationellt råd som skall verka för samordning av svenska myndigheters insatser för hjälp och stöd till dem som drabbats av naturkatastrofen i Asien. Rådet överlämnade betänkandet Efter flodvågen – det första halvåret (SOU 2005:60) till regeringen i juni 2005.

Den 13 januari 2005 beslutade regeringen att tillkalla en oberoende kommission med uppgift att bl.a. utvärdera samhällets förmåga att hantera de påfrestningar som naturkatastrofen i Asien inneburit och klargöra på vilket sätt de erfarenheterna kan tas till vara. Kommissionen, som antog namnet 2005 års katastrofkommission, överlämnade betänkandet Sverige och tsunamin – granskning och förslag (SOU 2005:104) till regeringen den 1 december 2005.

Regeringen uppdrog den 17 februari 2005 åt ett antal myndigheter att inom sina respektive verksamhetsområden redovisa erfarenheterna av krishanteringsarbetet i samband med stormen Gudrun i södra Sverige 2005. Krisberedskapsmyndigheten fick dessutom av regeringen i uppdrag att sammanställa och analysera de olika myndigheternas underlag i en rapport till Regeringskansliet (Försvarsdepartementet). Rapporten överlämnades den 1 september 2005 (dnr Fö2005/2127/CIV).

En utökad användarkrets i Rakel

I propositionen Från IT-politik för samhället till politik för IT-samhället (prop. 2004/05:175) bedömde regeringen att en utökad användarkrets för Rakelsystemet bör eftersträvas för att tillfredsställa behovet av säkerställd och tvärspektoriell kommunikation i samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap. Chefen för Försvarsdepartementet beslutade den 21 juni 2005 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att ta fram ett förslag till en utökad användarkrets i radiokommunikationssystemet Rakel, den s.k. arbetsgruppen utökad användarkrets i Rakel. Arbetsgruppen redovisade den 24 oktober 2005 en rapport med förslag till ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation för att möjliggöra en utökad användarkrets i det gemensamma radiosystemet Rakel (Fö2005/2515/CIV).

Rapporten har remissbehandlats. Remissvaren och en remissammanställning finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (Fö2005/2515/CIV).

Lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation trädde i kraft den 25 juli 2003. Dessförinnan inhämtades Lagrådets yttrande över lagförslaget (prop. 2002/03:110, bilaga 11). Huvudprinciperna i lagen har alltså behandlats i detta yttrande. Det nu aktuella lagförslaget innebär ett tillägg till den krets som träffas av undantaget i 3 kap. 8 § andra stycket 3 i lagen samt till bemyndigandet för regeringen i paragrafens fjärde stycke. I huvudsak kvarstår emellertid bestämmelsens karaktär oförändrad. Mot denna bakgrund har regeringen ansett att ändringen är av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande inte bedömts som nödvändigt. Yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats i detta lagstiftningsärende.

Utskottet har erfårit att regeringen har utarbetat propositionen i samarbete med Vånsterpartiet och Miljöpårtiet de gråna.

Utskottet har som ett led i beredningen av propositionen haft överläggningar med Statens räddningsverks och Krisberedskapsmyndighetens generaldirektörer och berett dem tillfälle att framföra synpunkter.

I propositionen föreslås bl.a. en ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100). En ändring i samma paragraf har även föreslagits i proposition 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, proposition 2005/06:138 Person-såkerhet, proposition 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, proposition 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt proposition 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning. De ändringar som föreslås i den förstnåmnda propositionen och i denna proposition föreslås träda i kraft samma dag. Utskottet har beslutat att den av regeringen föreslagna ändringen i 16 kap. 1 § sekretesslagen överlämnas till konstitutionsutskottet för samordning och behandling.

Utskottet har berett konstitutionsutskottet, utrikesutskottet och trafikutskottet möjlighet att inkomma med yttranden över proposition 2005/06:133. Yttrande har inkommit från konstitutionsutskottet.

I proposition 2005/06:133 redovisar regeringen sin bedömning i en lång rad frågor i vilka riksdagen inte föreslås ta stållning. Utskottet avstår från att ta stållning till eller närmare kommentera regeringens bedömningar utom i de fall där det motiveras mot bakgrund av förslag väckta i motioner som berör regeringens överväganden.

Grånbok om ett europeiskt program för skydd av kritisk infrastruktur, KOM(2005) 576 slutlig, har överlämnats till utskottet. Regeringskansliet har uppråttat en faktapromemoria (2005/06:FPM43) i ärendet den 7 februari 2006, vilken anmålde i riksdagens kammare den 9 februari. Fåretrådare för Regeringskansliet har vid en föredragning för utskottet den 19 januari redogjort för ärendet.

Utskottet behandlar i detta betånkande även Riksrevisionens styrelses framstållning 2005/06:RRS21 angående statens insatser för att säkerstålla en god kommunal beredskap för oljekatastrofer. Framstållningen till riksdagen baserar sig på den granskning som Riksrevisionen redovisat i sin rapport *Når oljan når land – har staten säkerstållt en god kommunal beredskap?* (RiR 2005:31).

Bakgrund

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisar regeringen en strategi för samhällets säkerhet. Strategin syftar till att bilda ett ramverk för samhällets samlade arbete med att stärka säkerheten. För det fortsatta arbetet redovisar regeringen en inriktning för säkerhetsarbetet som löpande kommer att följas upp och redovisas till riksdagen.

En redogörelse lämnas över ansvarsfördelningen mellan aktörer inom krishantering i samhället och behovet av en samlad nationell lägesbild tydliggörs för regeringen och Regeringskansliet samt för myndigheter. Vidare redogör regeringen för hur strukturen för krishantering bör förstärkas genom bl.a. att en myndighet föreslås få det tvärsaktoriella krisledande ansvaret.

I propositionen beskrivs regeringens syn på en utvecklad strategi på informationssäkerhetsområdet och ett nationellt program för säkerhetsforskning. Dessutom beskrivs behovet av en utökad användarkrets för radiokommunikationssystemet Rakel för att stärka samhällets arbete med ordning, säkerhet och krisberedskap. I propositionen föreslås en ändring av lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation. Lagändringen innebär att kravet på inbjudningsförfarande inför beslut om att meddela tillstånd att använda radiosändare vid frekvensbrist inte skall gälla sådan radioanvändning som behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

I propositionen föreslås vidare en lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Bestämmelserna i lagen syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Därigenom uppnås också en grundläggande förmåga för civilt försvar. Den nya lagen ersätter lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting samt vissa delar av lagen (1994:1720) om civilt försvar som upphävs. Regleringen av verktyg, hemskydd, mörkläggnings och varning i den sistnämnda lagen avskaffas helt.

Bestämmelserna om skyddsrum förs samman i en lag om skyddsrum. Även bestämmelserna om utrymning och inkvartering under höjd beredskap samlas i en egen lag.

Vidare föreslås vissa ändringar i sekretesslagen (1980:100) och plan- och bygglagen (1987:10) samt ett antal andra lagar som en följd av de nya lagar som föreslås.

Lagändringarna föreslås i huvudsak träda i kraft den 1 september 2006.

Riksrevisionens styrelses framställning

Riksrevisionen har granskat statens åtgärder för att säkerställa en god kommunal beredskap för att ta hand om olja som når land vid stora oljeolyckor. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten *När oljan når land – har staten säkerställt en god kommunal beredskap?* (RiR 2005:31).

Granskningen visar att de statliga insatser som syftar till att stödja kommunerna i samband med oljekatastrofer är bristfälliga. Av granskningen framgår också att ansvaret för saneringsfasen vid en räddningsoperation – dvs. det skede i oljebekämpningen som följer efter den akuta fasen i olycksarbetet – i Sverige inte är reglerat. Detta har flera nackdelar som påtalas i granskningen.

Riksrevisionens styrelse anser att åtgärder behövs för att förbättra de statliga myndigheternas insatser för att stärka kommunernas oljeberedskap och ge stöd i samband med oljeolyckor. Det finns enligt styrelsens mening skäl att överväga om tillsynen av kommunernas oljeberedskap bör förstärkas genom att ansvaret för tillsyn utvidgas till att även avse saneringsfasen. Styrelsen anser också att man bör överväga att komplettera regelverket så att det blir möjligt för en statlig myndighet – antingen Räddningsverket eller den berörda länsstyrelsen – att under vissa omständigheter ta över ansvaret för oljebekämpningen under saneringsfasen vid stora oljeolyckor som rör flera kommuner. Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen ser över regleringen av oljeskadeskyddet i syfte att överväga och vid behov genomföra förändringar av detta slag.

Utskottets överväganden

Propositionens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lagstiftning med den begränsningen att utskottet inte tagit upp till behandling den i propositionen föreslagna ändringen i 16 kap. 1 § sekretesslagen. Utskottet har överlämnat denna del till konstitutionsutskottet för samordning och behandling.

Bakgrund

Lagen (1994:1720) om civilt försvar trädde i kraft den 1 juli 1995 och innehåller bestämmelser om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret. Lagen innehåller också bestämmelser om hemskydd, verkskydd och befolkningsskydd. Lagen kompletteras av förordningen (1995:128) om civilt försvar. Bestämmelserna i lagen tar sikte på höjd beredskap, dvs. krig, krigsfara eller sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser eller av att Sverige har varit i krig eller krigsfara. Vid den tidpunkt då lagen beslutades stod i stor utsträckning kriget i fokus för hotbilden. Därefter har förutsättningarna för planeringen med utgångspunkt från hotbilden förändrats. Planeringsinriktningen avser numera en betydligt bredare hotbild än tidigare och tyngdpunkten har allteftersom flyttats från hanteringen av kriget till hanteringen av andra krissituationer. När hotbilden förskjutits är det andra åtgärder som är nödvändiga att genomföra. Det finns behov av en lagstiftning som beaktar behoven såväl vid extraordinära händelser i fredstid som vid höjd beredskap.

Propositionen

Lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting och lagen (1994:1720) om civilt försvar upphävs och ersätts av en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. I den nya lagen regleras kommuners och landstings ansvar inom det civila försvaret. Bestämmelserna om hemskydd, verkskydd, varning och mörkläggnings i lagen om civilt försvar avskaffas helt.

Den nya lagen innehåller även bestämmelser som syftar till att kommuner och landsting skall *minska sårbarheten* i sin verksamhet och ha en *god förmåga* att hantera krissituationer i fred. På så sätt uppnås också en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Kommuner och landsting får i arbetet med fredstida krishantering

- en skyldighet att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser,
- ett ansvar för att se till att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser och
- en skyldighet att till regional och central nivå rapportera om krisberedskapsläget före, under och efter en kris.

Dessutom får kommunerna ett ansvar för att *verka för samordning och samverkan mellan inom kommunen aktiva krishanteringsaktörer* (geografiskt områdesansvar).

Kommun- respektive landstingsstyrelsen ges rätt att besluta att Krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra. Fullmäktige kan dock fortfarande fatta ett sådant beslut om styrelsen inte gjort detta.

Kommunerna och landstingen skall *få ersättning* av staten för sådana uppgifter som de utför och enligt lagen är skyldiga att utföra under förutsättning att verksamheten är till nytta för hanteringen av extraordinära händelser av mycket omfattande och svårt slag samt höjd beredskap.

I propositionen föreslås att en *ny lag om skyddsrum* införs. Begreppet skyddat utrymme avskaffas. Alla utrymmen för skydd av befolkningen i krig skall ha samma status och vara utformade och utrustade för att motstå verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om läget skulle kräva skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning motstår sådana verkningar.

Planeringsansvaret för skyddsrumproduktionen centraliseras och läggs över på en statlig myndighet. Även ansvaret för byggande, besiktning och kontroll av skyddsrum, som i dag ligger på kommunerna, förs över till myndigheten som har planeringsansvaret.

I propositionen föreslås vidare att bestämmelserna om *utrymning och inkvartering under höjd beredskap samlas i en lag*. I den nya lagen införs en bestämmelse som förtydligar polismyndighetens roll vid beslut om utrymning.

Regeringen föreslår att *sekretess* med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden m.m. i 8 kap. 23 § sekretesslagen (1980:100) skall gälla även i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering. Den tystnadsplikt som följer av punkten 2 i paragrafens första stycke skall få företräde framför meddelarfriheten. Vidare skall en följdändring göras i 7 kap. 14 § sekretesslagen i form av en hänvisning till den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Tystnadsplikt skall gälla för enskilda som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser och höjd beredskap för uppgifter av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser, uppgift av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt, uppgift om en enskilds eko-

nomiska förhållanden eller ett företags affärs- eller driftsförhållanden. Denna tystnadsplikt skall, såvitt avser uppgifter av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser, få företräde framför meddelarfriheten.

I propositionen föreslås även *ändringar i plan- och bygglagen (1987:10)* med innebörden att byggnadsnämnden skall, i de fall ett byggprojekt rör en befintlig byggnad, kontrollera om denna innehåller ett skyddsrum. Innehåller byggnaden ett skyddsrum skall nämnden ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen om skyddsrum tillfälle att yttra sig över projektet.

Med anledning av att lagen (1994:1720) om civilt försvar och lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting upphävs och delvis ersätts med bl.a. lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och lagen om skyddsrum, föreslår regeringen att vissa *följdändringar* göras i annan lagstiftning.

Regeringen anför i propositionen att det behövs en *utökad användarkrets* i det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel för att stärka samhällets säkerhetsarbete. Enligt regeringen har ett problem i arbetet med att införa ett gemensamt radiokommunikationssystem varit att det varit svårt att få till stånd ett fungerande förfarande i uppstarten med hänsyn till reglerna om ett allmänt inbjudningsförfarande och reglerna om offentlig upphandling som skulle tillämpas för nätet.

Regeringen föreslår därför att kravet på inbjudningsförfarande enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation inför beslut om att meddela tillstånd att använda radiosändare vid frekvensbrist inte skall gälla sådan radioanvändning som behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om vilken radioanvändning som omfattas av undantaget.

Utskottets ställningstagande

Ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Utskottet ser positivt på regeringens förslag till gemensam lag för fredstida krishantering och höjd beredskap.

Utskottet vill betona att vikten av att aktörerna i samhället redan i vardagen beaktar de krav som kan komma att ställas på dem vid en allvarlig fredstida krissituation inte nog kan understrykas. På så sätt läggs samtidigt grunden för en god beredskap inför det värsta tänkbara, nämligen en krigssituation. Hanteringen av risker och sårbarhet är först och främst en angelägenhet för den som har ett verksamhetsansvar. I det ansvaret ligger att så långt som möjligt sörja för att verksamheten är säker och kan genomföras också under störda förhållanden om så behövs. Detta kommer till uttryck i den s.k. ansvarsprincipen, som är en av grundstenarna i krishanteringssystemet.

Den föreslagna skyldigheten för kommunerna och landsting att göra risk- och sårbarhetsanalyser välkomnas. Analyserna kommer att fylla flera syften, men framför allt kommer de att öka medvetenheten och kunskapen hos beslutsfattare och verksamhetsansvariga om vilka hot och risker som föreligger i den verksamhet de bedriver. Enlig utskottets mening kommer därmed även förmågan att hantera inträffade kriser att främjas.

När det gäller frågan om planering för höjd beredskap delar utskottet regeringens bedömning att det rådande gynnsamma säkerhetspolitiska läget medfört att fokus flyttats och i dag ligger på andra hot och risker i samhället än risken för väpnat angrepp. Planering som direkt tar sikte på krig förekommer inte, och bör inte heller förekomma, i någon nämnvärd utsträckning i dag. Det torde vara tillräckligt att kommuner och landsting vidtar de beredskapsförberedelser som bedöms behövas för att de skall kunna anpassa sin verksamhet inför en förändrad säkerhetspolitisk situation. Skulle det säkerhetspolitiska läget i landet försämrats måste kommuner och landsting i likhet med alla andra aktörer i samhället förskjuta sitt fokus när det gäller krisplaneringen och inrikta sig mer på beredskapsförberedelser för höjd beredskap. Reglerna för kommunernas och landstingens planeringsskyldighet i krishanteringssystemet bör utformas så att ett sammanhängande system för hela hotskalan skapas.

Utskottet har i tidigare betänkanden betonat vikten av förebyggande verksamhet och övningsverksamhet och bedömer att förslaget till den nya lagen är ett steg i rätt riktning.

Lag om skyddsrum

Skyddsrum byggandet har numera i princip upphört. Utskottet anser dock att det, mot bakgrund av att det inte går att utesluta att ett förändrat säkerhetspolitiskt läge kan uppstå, är befogat att det finns ett regelverk som möjliggör produktion. Utskottet anser, i likhet med regeringen, att det även fortsättningsvis skall finnas en lagstiftning som reglerar såväl hanteringen av befintliga skyddsrum som produktion av nya skyddsrum. Det skyddsrumsbestand som finns i dag är en resurs som skall bevaras och kontrolleras för att i framtiden, om det skulle uppstå ett behov av fysiskt skydd i krig, kunna användas för sitt ändamål.

Lag om utrymning och inkvartering

Utrymning kan under vissa omständigheter vara en sådan typ av åtgärd som kan vara aktuell för att Sverige under en väpnad konflikt skall anses ha uppfyllt sina förpliktelser enligt artikel 58 i Tilläggsprotokoll I till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter. Att redan i fredstid ha författningsbestämmelser som tydligt visar att Sverige avser att leva upp till den humanitära rättens krav är därför enligt utskottets mening ett viktigt skäl till att ha kvar en motsvarighet till de särskilda bestämmelser om utrymning och inkvartering vid höjd beredskap som finns i lagen om civilt försvar. Bestäm-

melserna om utrymning och inkvartering under höjd beredskap samlas i en lag. I den nya lagen införs en bestämmelse som förtydligar polismyndighetens roll vid beslut om utrymning.

Sekretess

Sekretess med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden m.m. i 8 kap. 23 § sekretesslagen (1980:100) skall gälla även i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering. Vidare skall en följdändring göras i 7 kap. 14 § sekretesslagen i form av en hänvisning till den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Tystnadsplikt skall gälla för enskilda som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser och höjd beredskap för uppgifter av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser, uppgift av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt, uppgift om en enskilds ekonomiska förhållanden eller ett företags affärs- eller driftsförhållanden.

På grund av att ett flertal till riksdagen överlämnade propositioner innehåller förslag till ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen, dvs. förslag om att tystnadsplikten skall få företräde framför meddelarfriheten, har utskottet beslutat att överlämna regeringens förslag till ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) som finns i proposition 2005/06:133 till konstitutionsutskottet för samordning och behandling (del av 2.4 och 2.5). Vad gäller övriga delar av förslaget till ändring i sekretesslagen har *utskottet* inget att erinra mot regeringens förslag.

Ändring i plan- och bygglagen

Det finns ett stort antal användbara skyddsrum runtom i landet. Utskottet anser att det är viktigt att dessa skyddsrum bevaras och underhålls. Det handlar om mycket stora investeringar som under årens lopp gjorts på skyddsrumsområdet. Ingrepp i byggnader som innehåller skyddsrum och som inte görs på ett korrekt sätt kan medföra att skyddsrummen förlorar i skyddsförmåga, även om senare försök att rätta till de felaktiga ingreppen görs. Vidare kan enskilda drabbas av onödiga merkostnader om ett skyddsrum förstörs genom byggnadsåtgärder. Den enskilde kan då föreläggas att återställa skyddsrummet. För att i möjligaste mån förhindra att byggherrar/fastighetsägare försätter sig i sådana situationer välkomnas att en kontrollfunktion läggs in i form av en bestämmelse i plan- och bygglagen.

Övriga författningsförslag

Med anledning av att lagen (1994:1720) om civilt försvar och lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting upphävs och delvis ersätts med bl.a. lagen om kommuners och lands-

tings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och lagen om skyddsrum, skall vissa följdändringar göras i annan lagstiftning. *Utskottet* har inga invändningar mot dessa förslag.

Lagen om elektronisk kommunikation

Utskottet anser i likhet med regeringen att en utökad användarkrets i det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel behövs för att stärka samhällets säkerhetsarbete. Den grundläggande användarkretsen består i dag av de s.k. skydds- och säkerhetsmyndigheterna, dvs. polisen, Kustbevakningen, Tullverket, kommunal räddningstjänst, akutsjukvården och Försvarmakten samt alarmeringsföretag som bistår dessa myndigheter.

Utökningen av användarkretsen bör bestämmas utifrån det ansvar och de skyldigheter som kommuner, landsting, statliga myndigheter, ägare av och verksamhetsutövare vid farliga anläggningar, elnätsföretag, elleverantörer och programföretag har enligt olika författningar med syfte att skydda väsentliga säkerhetsintressen. Alla användare bör ha permanent tillgång till systemet.

Utskottet har uppmärksammats på att ett problem i arbetet med att införa ett gemensamt radiokommunikationssystem har varit att det varit svårt att få till stånd ett fungerande förfarande med hänsyn till reglerna om ett allmänt inbjudningsförfarande och reglerna om offentlig upphandling som skulle tillämpas för nätet. För att underlätta införandet av radiokommunikationssystemet bör kravet på inbjudningsförfarande enligt lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation inför beslut om att meddela tillstånd att använda radiosändare vid frekvensbrist inte gälla sådan radioanvändning som behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.

Utskottet tillstyrker således regeringens förslag till lagstiftning med den begränsningen att utskottet inte har behandlat förslaget till ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen utan överlämnat denna del till konstitutionsutskottet för samordning och behandling.

Den nationella krishanteringsförmågan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet betonar vikten av att alla nivåer i krishanteringssystemet har en god krishanteringsförmåga, inte minst gäller detta på nationell nivå.

I frågan om en nationell krishanteringsfunktion i Regeringskansliet vidhåller utskottet dock sin tidigare uttalade ståndpunkt att det ankommer på regeringen, inte riksdagen, att besluta om Regeringskansliets inre organisation.

Utskottet anser att det förslag till närmare utformning av ett system med en krisledande myndighet som regeringen skyndsamt utlovat skall tas fram bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3, 2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3, 2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 3 och 4, 2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m) yrkandena 3 och 5, 2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkandena 9 och 10, 2002/03:Fö250 av Jarl Lander och Berit Högman (båda s), 2004/05:MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 1.

Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande (v).

Motioner

I motion 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 1 i denna del, väckt med anledning av proposition 2005/06:133 anförs att Sverige har drabbats av en rad svåra kriser de senaste åren. Inte minst erfarenheterna från hanteringen av flodvågskatastrofen har pekat på behovet av en förstärkt krisberedskap. Motionärerna anser att krisledningen på nationell nivå därför måste utvecklas.

En nationell krishanteringsfunktion bör inrättas i Regeringskansliet samtidigt som myndighetsnivån utvecklas på motsvarande sätt. Erfarenheter från gjorda insatser pekar tydligt på ett behov av en samlad och samordnad operativ och taktisk ledning såväl för ledning av militära som polisiära insatser och andra räddningsinsatser.

I samma motion yrkande 2 anförs att propositionen anger att utformningen av den nationella, krisledande funktionen bör ske inom befintliga konstitutionella ramar. Samtidigt innehåller beskrivningen av myndighetens mandat i en svår situation bl.a. att besluta om ”sektorsövergripande åtgärder samt prioriteringar”. Reglerna i regeringsformens 11 kap. torde kunna komma i konflikt med ett sådant uppdrag. Av det skälet bör inte heller utredningens direktiv innehålla sådana begränsningar. Det är tillräckligt att de konstitutionella begränsningarna öppet redovisas.

Motionärerna finner det märkligt att eventuella konflikter med regeringsformen inte uppmärksammats i regeringens beredning av propositionen.

I motionen anförs vidare i *yrkande 3* att ansvarsprincipen får sägas utgöra grunden för svensk krishantering på samtliga nivåer. Vid större kriser, som kräver samordning såväl mellan olika nivåer som mellan sektorer, synes enligt motionärerna de flesta vara eniga om att ansvarsprincipen behöver kompletteras.

När det gäller krisledning på nationell nivå använder propositionen uttrycket ”efter beslut av regeringen”. Det talar för att man i första hand inriktar sig på ett system för aktivering av en krisledande funktion som kräver beslut i varje särskilt fall.

Det är motionärernas åsikt att specifika extraordinära händelser inte skall dimensionera utformningen av en svensk krisberedskap.

Det är enligt motionärerna möjligt att någon annan ordning än regeringsbeslut i varje särskilt fall inte är konstitutionellt eller politiskt möjligt. Mycket talar dock för att utredningen närmare bör granska just hur mekanismen snabbt och effektivt kan sättas i gång. Granskningen bör även innefatta situationer som präglas av stor osäkerhet beträffande krisens omfattning och svårighetsgrad. Med beaktande av vad som anförts bör formerna för samordnad krisledning på nationell nivå klaras ut så långt möjligt i förhand.

I *motion 2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* anförs att ledningsfrågorna är av avgörande betydelse för möjligheterna att hantera en svår påfrestning på samhället. Många av de brister som finns är kända sedan länge och underlag för beslut om konkreta åtgärder står att finna i redan gjorda utredningar, remissvar och rapporter.

Nya samarbeten i nätverk mellan svenska myndigheter krävs för att förhindra terroristattacker liknande den i USA. Erfarenheter från inträffade kriser och katastrofer pekar entydigt på behovet av en ökad samordning och ledningssamverkan (*yrkande 1*).

Det går inte att i förväg avgöra om en händelse som påverkar samhällets vitala funktioner kommer att leda till en allvarlig samhällskris. Därför bör ledningen av samhället i fred och i kris också utgöra grund för ledningen under höjd försvarsberedskap. Grunden att förändra ledningssystemen i takt med förändrad beredskapsnivå har blivit förlegad (*yrkande 2*).

I samma motion *yrkande 3* behandlas frågan om inrättande av en krishanteringsfunktion i Regeringskansliet. En viktig faktor är enligt motionärerna att regeringens ansvar för ledningen av landet hålls odelad. De resurser som regeringen har och anser sig behöva för ledningen av landet skall finnas i Regeringskansliet. Behövs det extra resurser handlar det i allmänhet om expertis inom olika sakområden, helt beroende på den inträffade händelsen. Då kan denna expertis knytas till Regeringskansliet och dess beredskapsorganisation.

Enligt regeringsformen är det regeringen som styr riket. Därför anser motionärerna att det bör inrättas en nationell krishanteringsfunktion i Regeringskansliet.

I *motion 2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)* tar motionären åter upp yrkandena om att ledning av samhället i fred och kris också skall ligga till grund för ledningen under höjd försvarsberedskap (*yrkande 3*) samt inrättandet av en krishanteringsfunktion i Regeringskansliet (*yrkande 4*).

I *motion 2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m)* yrkande 3 anförs motsvarande yrkanden om att det grundläggande för det civila försvarets planering skall vara försvarsförmågan vid väpnat militärt angrepp. Därutöver skall planeringen inriktas mot att kunna motverka händelser som på ett allvarligt sätt kan komma att påverka människors säkerhet och samhällets vitala funktioner. Beroendet av samverkan över tidigare gränser och mellan funktioner blir allt större. Planeringen skall därför ha sin bas i kommunerna och landets indelning i län.

I samma motion *yrkande 5* anförs att utgångspunkten för ledningen av landet bör vara ett system med en grundstruktur som är oberoende av inträffade händelser. En nationell krishanteringsfunktion bör inrättas i Regeringskansliet samtidigt som den regionala nivån utvecklas på motsvarande sätt. Erfarenheter från gjorda insatser pekar tydligt på ett behov av en samlad och samordnad operativ och taktisk ledning såväl för ledning av militära som polisiära insatser och andra räddningsinsatser. Sådana anvisningar bör enligt motionärerna snarast utformas.

I *motion 2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd)* anförs att den politiska nivån måste organiseras på ett annorlunda sätt. Motionärerna kräver en krisledningsförmåga på regeringsnivå. Motionärerna påtalar att man åtskilliga gånger har föreslagit att en sådan ska placeras i Statsrådsberedningen (*yrkande 9*).

Det är enligt motionärerna också tid att utreda fördelarna och nackdelarna med ett nytt departement som drar samman relevanta sakområden inom en och samma ram. Det skulle kunna vara ett säkerhetsdepartement alternativt ett nytt inrikesdepartement. Även riksdagen bör enligt motionärerna bereda säkerhetsfrågor på ett effektivare sätt. Fler utskott bör delta i hanteringen och i mer permanenta konstellationer (*yrkande 10*).

I *motion 2002/03:Fö250 av Jarl Lander och Berit Högman (båda s)* anförs att i flera länder i Europa och i alla de nordiska länderna, utom Sverige, finns nationella, högspecialiserade grupper som ansvarar för de psykologiska insatserna vid katastrofer. I Finland sker detta i samarbete med Röda Korset, i Danmark och Norge organiseras motsvarande funktion av Falck räddningstjänst. I Sverige saknas fortfarande ett nationellt program och en nationell expertgrupp för psykologiskt omhändertagande i samband med katastrofer. Detta trots att undersökningar visat att drygt hälften av dem som drabbas av katastrofer utvecklar psykiska symtom. Sam-

hällets normala hjälpapparat saknar i princip resurser till kvalificerat omhändertagande i dessa lägen. Det borde inte heller vara ett primärt åtagande för den redan belastade psykiatrin.

I motion 2004/05: MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande I som väckts med anledning av händelse av större vikt (stormen Gudrun) anförs att Sverige har byggt upp en krisorganisation för krig, en organisation som svarar mot gårdagens hot, inte dagens och framför allt inte framtidens. Nu måste krisorganisationen byggas om för att svara mot samhällets reella hot såsom bl.a. naturkatastrofer. Motionärerna anser att det behövs ett säkerhetsdepartement. Det behövs enligt motionärerna ett långsiktigt förebyggande arbete som inkluderar civil krisberedskap, analys av hot mot mänsklig säkerhet och effektiv krishantering.

Utskottets ställningstagande

Vissa grunder

Ett brett säkerhetsarbete måste omfatta allt från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till förhindrande, hanterande och återuppbyggande åtgärder. Med denna kedja av säkerhetsbyggande blir det tydligt att fler politikområden berörs än försvars- och utrikespolitiken, som traditionellt sett har varit centrala för vårt säkerhetsarbete. Till exempel berörs även bistånds-, kriminal-, miljö-, social-, arbetsmarknads-, transport-, närings- samt hälso- och sjukvårdspolitiken. *Utskottet* vill dock för fullständighetens skull betona att Sveriges säkerhetspolitik såsom den formulerats av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet i betänkande 2004/05: UFöU2 inte påverkas av den i propositionen redovisade strategin för Sveriges säkerhet, utan ligger fast.

Utskottet delar regeringens bedömning att stärka samhällets säkerhet är en angelägenhet för flera aktörer: individer, företag, organisationer, kommuner, landsting, statliga myndigheter, regering och riksdag. Det som görs internationellt för att möta dagens hot, vår aktiva medverkan i exempelvis FN, EU och OSSE, liksom vårt samarbete med Nato, stärker också vår säkerhet.

Det är ett faktum att vi gemensamt har ansvaret för vår säkerhet. Det är dock viktigt att skapa en balans mellan förväntningar och ansvar. Det offentliga har ett huvudansvar för Sveriges säkerhet. Enskilda individer och företag har även de ett ansvar och därmed en viktig roll i säkerhetsarbetet. Det offentliga har ett ansvar att tydliggöra, ta till vara och att organisera arbetet på bästa sätt. Samtidigt måste individer och företag hålla sig själva informerade om relevanta risker och hot, och vilka krav det ställer.

Samhällets krishanteringsförmåga bygger på samverkan mellan aktörer på lokal, regional och nationell nivå samt inom och mellan enskilda sektorer. Med utgångspunkt i sektorsspecifika författningar agerar varje aktör utifrån sin roll, uppgift och befogenheter. Insatserna utförs samtidigt och

aktörerna är starkt beroende av varandra varför det är viktigt med samordning. Dagens struktur för krishantering bygger på sektorsansvar och geografiskt områdesansvar som syftar till att säkerställa samordningen. Enligt utskottet behöver arbetsformer och organisation utvecklas. Samordning och samverkan måste fungera i alla situationer – även i de som inte identifierats i förväg. Berörda aktörer måste kunna hantera händelser som präglas av stor osäkerhet och krav på ett sektorsövergripande krishanteringsarbete.

Det svenska krishanteringssystemet bygger på de ordinarie förvaltningsstrukturerna och på principen om att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande verksamhetsansvar vid en kris (*ansvarsprincipen*). En viktig princip är att en kris skall hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga (*närhetsprincipen*). En annan princip är att förändringar i organisationen inte skall göras större än vad som krävs (*likhetsprincipen*).

Krishanteringsorgan i Regeringskansliet

Frågan om ett krishanteringsorgan i Regeringskansliet, vilket aktualiseras i en lång rad motioner, har *utskottet senast behandlat i betänkande 2004/05:FöU11* där utskottet uttalar följande:

Utskottet har tidigare behandlat motioner om krishantering på nationell nivå. Det har skett i försvarsutskottets betänkande 2001/02:FöU2 Försvarsbeslut för 2002–2004 (s. 70–72) och i försvarsutskottets betänkande 2001/02:FöU10 Samhällets säkerhet och beredskap (s. 36–37). Utskottet anförde i betänkande 2001/02:FöU2 i ett tillkännagivande till regeringen bl.a. att utskottet i likhet med motionärerna kunde se vissa fördelar med ett särskilt krishanteringsorgan i Regeringskansliet i enlighet med Sårbarhets- och säkerhetsutredningens förslag. Ett sådant organ skulle i förväg kunna planera och öva för att få fram bästa möjliga information för regeringens agerande och beslutsfattande. Samverkan och ledning i en kris skulle härigenom kunna bli effektivare. Samtidigt ansåg dock utskottet att varje kris har sina egna förutsättningar. Det ligger i själva krisens natur att den som regel kommer överraskande, i tiden och till sitt innehåll. Spännvidden i vad som kan inträffa är sålunda mycket stor. Det kan sålunda ligga fördelar i att mer flexibelt kunna bilda krishanteringsgrupper som sammansätts efter behov och förstärks med erforderliga experter från berörda myndigheter. Utskottet erinrade i detta sammanhang om att det sedan en tid etablerats en samordningsfunktion för säkerhetspolitiska underrättelsefrågor i Regeringskansliet. Denna borde enligt utskottet vara lämpad att behandla vissa frågor av det slag som nu aktualiserats. Utskottet framhöll också i betänkande 2001/02:FöU2 bl.a. att en allvarlig kris omedelbart blir en fråga som regeringen måste hantera. Uppgiften att styra riket i en allvarlig kris kan inte överlämnas till något särskilt krisorgan. Detta ledde utskottet till slutsatsen att den organisatoriska frågan kanske inte är den viktigaste. Utskottet anförde att det är viktigare att det finns ett aktuellt regelverk som är anpassat till, och täcker in, det slags kriser som skall kunna hanteras. Lika viktigt är det att beslutsfattare och deras medarbetare har rätt kompetens för de situationer som kan inträffa och också är mentalt förberedda. Härav följer att regelbundna seminarier om hot och hotutvecklingar samt övningar, även med de verkliga beslutsfattarna, är utomordentligt viktiga. Utskottet skulle välkomna en sådan utökad utbildningsverksamhet. Utskottet

ansåg också i betänkande 2001/02:FöU2 att det borde ankomma på regeringen att organisera arbetet i Regeringskansliet så att det på bästa sätt täcker in ett rimligt spektrum av krishanteringssituationer. Utskottet konstaterade därefter i betänkande 2001/02:FöU10 att regeringen väl hörsammat utskottets tillkännagivande i denna fråga och i propositionen om Samhällets säkerhet och beredskap (prop. 2001/02:158) bl.a. redovisat att en viktig utgångspunkt för att täcka in ett rimligt spektrum av krishanteringssituationer har varit vilka antaganden som kan göras i fråga om de mer konkreta kraven på Regeringskansliet i en allvarlig situation. En annan viktig utgångspunkt i arbetet med att förbättra krishanteringsförmågan, som redovisades i propositionen, var att det finns ett sammanhang mellan regeringens beredskapsplanering för olika extrema situationer i fred och för höjd beredskap inklusive situationer där insatser från Försvarsmakten krävs. Utskottet pekade också på vad regeringen i propositionen framhöll om att inrättandet av ett krishanteringsorgan i enlighet med Sårbarhets- och säkerhetsutredningens förslag skulle medföra vissa konstitutionella problem. Det gällde bl.a. förslaget att krishanteringsorganet, som en del av Regeringskansliet, i vissa fall skulle kunna fatta beslut som riktar sig till det övriga samhället, efter bemyndigande av regeringen. Utskottet ansåg i betänkande 2001/02:FöU10 i likhet med regeringen att det var viktigt att systemet när det gäller former och regler är känt och accepterat av de nyckelpersoner inom Regeringskansliet som i första hand skall svara för krishanteringen. Utskottet bedömde också att Statsrådsberedningen får en central roll i en allvarlig krissituation. Utskottet såg i bet. 2001/02:FöU10 positivt på den handlingsplan som regeringen utarbetat för ett antal aktiviteter. Utskottet såg det som utomordentligt angeläget att aktiviteterna snarast kom till stånd, så att ansvar och roller kan identifieras. Det var enligt utskottet genom att upprätthålla en övad och samkörd beredskap som krishanteringsförmågan i Regeringskansliet säkerställs. Utskottet avvisade därmed bl.a. förslagen om inrättandet av ett särskilt krishanteringsorgan inom Regeringskansliet och avstyrkte aktuella motioner. Företrädare för Regeringskansliet har inför utskottet redovisat vilka åtgärder som vidtagits och som planeras för att förstärka Regeringskansliets krishanteringsförmåga. Utskottet har därvid fått information om principerna för Regeringskansliets krishantering, handlingsplaner som utarbetats samt den utbildnings- och övningsverksamhet som genomförts. Utskottet har vidare fått information om åtgärder som planeras i Regeringskansliet t.ex. förbättrad informations- och analysfunktion utökad kapacitet för lägesbedömning förändrad organisation för säkerhet, beredskap och krishantering samverkansövningar utökad samverkan med andra länder ytterligare förstärkningar av IT, tele, el och lokaler fortsatt samverkan med riksdagen i beredskapsfrågor. Utskottet har vid en särskild uppföljande föredragning av statssekreteraren Lars Danielsson informerats om att det kommer att inrättas en för Regeringskansliet gemensam enhet i Statsrådsberedningen som skall svara för omvärldsbedömningar, bearbetning av information samt tidig delgivning och kontinuerlig information vid allvarliga händelser. Utskottet kan konstatera att det för närvarande pågår en omfattande utrednings- och beredningsprocess om krishanteringsfrågor. Regeringen har sålunda efter överläggningar med riksdagens partier fattat beslut om att tillsätta en oberoende kommission för att utvärdera det svenska samhällets förmåga att hantera de påfrestningar som naturkatastrofen i Asien inneburit. Uppdraget skall redovisas senast den 1 december 2005. Konstitutionsutskottet har vidare beslutat att ta initiativ till en granskning av regeringens handläggning av naturkatastrofen i Asien. Försvarsberedningen – i vilken samtliga riksdagspartier medverkar –

kommer i en rapport att föreslå en samlad strategi för det fortsatta arbetet med att stärka samhällets förmåga inför framtida hot och risker. Försvarsberedningen skall vidare behandla samhällets krishantering och behovet av fredstida förstärkt förmåga. När det gäller det fortsatta arbetet med att förbättra samhällets krishanteringsförmåga avser regeringen att lämna en proposition till riksdagen som kommer att handla om samhällets säkerhet och beredskap. Utskottet kan vidare konstatera att landet utsatts för ett antal allvarliga händelser de senaste åren, vilket har aktualiserat betydelsen av en god krisberedskap i samhället. Utskottet ser det som angeläget att regeringen fortsätter att utveckla formerna för en förstärkt nationell krishanteringsförmåga i linje med vad som redovisats för utskottet. Utskottet förutsätter dessutom att regeringen återkommer till riksdagen i dessa frågor i den aviserade propositionen om samhällets säkerhet och beredskap och om det som en följd av pågående utredningsarbete i övrigt skulle visa sig påkallat. Med vad utskottet har anfört är därmed syftet med motionsförslagen i hög grad tillgodosedda varför de avstyrks.

Konstitutionsutskottet har i sitt *betänkande 2005/06:KU8 Regeringens krisberedskap och krishantering i samband med flodvågskatastrofen 2004* behandlat frågan om ansvaret vid kriser. I betänkandet finns redogörelser för bl.a. regeringens och Regeringskansliets ansvar vid kriser, ansvarsfördelningen mellan dessa två samt olika roller som finns inom Regeringskansliet. *Utskottet* anser i likhet med konstitutionsutskottet att det främst är genom praktiska övningar som missuppfattningar uppdagas, oklarheter synliggörs och kan rättas till samt det prövas om den tänkta ordningen fungerar.

I det svenska förvaltningssystemet ansvarar regeringen främst för att fatta beslut i strategiska frågor samt att vidta åtgärder för att åstadkomma nationell samordning.

Utskottet konstaterar att en beredskaps- och analysenhet enligt regeringen nyligen har inrättats i Regeringskansliet och är under uppbyggnad. Beredskaps- och analysenheten skall kunna identifiera tänkbara kriser och förse regeringen och Regeringskansliet med nödvändiga underlag. Den skall vara en larmklocka när det krävs ett extra snabbt beslutsfattande av regeringen.

Beredskaps- och analysenheten är ansvarig för nödvändiga förberedelser, t.ex. genom att skapa rutiner för att samla och förmedla information. Enheten skall stödja regeringen i krissituationer genom att bl.a. löpande följa och bedöma effekten av vidtagna åtgärder samt vid behov föreslå prioriteringar av olika slag.

En krisledande myndighet

I Sverige ligger ansvaret för operativa åtgärder av nationell karaktär på central myndighetsnivå. *Utskottet* gör, liksom regeringen, bedömningen att de flesta kriser kan ledas och samordnas av de myndigheter som normalt ansvarar för de verksamheter som berörs. Alla offentliga organ skall ha en förmåga att hantera kriser som inträffar inom deras ansvarsområde.

Vid sällan förekommande, men särskilt svåra kriser, av sektorsövergripande karaktär kan det dock krävas en annan typ av ledning med ett tvärsektoriellt ansvar. Regeringen avser att skyndsamt låta ta fram förslag för en närmare utformning av ett system med krisledande myndighet. Den krisledande myndighetens befogenheter bör enligt regeringen vila på ett regelverk som aktiveras med ett regeringsbeslut. Mandatet att leda bör vara tidsbegränsat och upphöra när det inte finns behov av denna typ av ledning. Regeringen anser att modellen med en i förväg utpekad krisledande myndighet skapar bästa möjliga förutsättningar för en effektiv krishantering.

Utskottet har inhämtat att ett antal åtgärder vidtagits under 2005 för att förstärka Regeringskansliets krishanteringsförmåga. Grunden för arbetet har varit Statsrådsberedningens inriktningsdokument 2002-01-28 och 2002-12-11. Försvarsdepartementets roll och uppgift är att övergripande driva processen att förbättra Regeringskansliets krishanteringsförmåga genom att bl.a. stödja de övriga departementen i dessa frågor. Ansvaret för att stärka departementets förmåga att hantera kriser åvilar varje enskilt departement.

Utskottet vill på nytt understryka vikten av kontinuerlig utbildning, övning och andra förberedelser för att åstadkomma en god krishanteringsförmåga, detta gäller inte minst på den nationella nivån i krishanteringssystemet.

Utskottet har inhämtat att Utbildnings- och övningsverksamheten sedan 2003 har genomförts utifrån en systematisk modell i olika steg.

I det första steget har departementens ledningsgrupper informerats av Statsrådsberedningen och Försvarsdepartementet m.fl. om bl.a. ansvar och roller inom myndigheten Regeringskansliet. I det andra steget har företrädare för departement och myndigheter i krisseminarier diskuterat tänkbara händelser inom departementets verksamhetsområde. Därefter har departementet i det tredje steget valt ut en tänkbar allvarlig händelse och i en seminarieövning haft en fördjupad diskussion med sina berörda myndigheter om bl.a. ansvar och roller. Det fjärde steget har utgjorts av övningar där alla departement har övat tillsammans.

I maj 2006 planeras en övning inom Regeringskansliet i Försvarsdepartementets regi med deltagande av berörda departement och myndigheter. Övningens scenario är bl.a. ett allvarligt oljeutsläpp i Östersjön orsakat av ett terroristattentat.

Diskussioner förs även inom Regeringskansliet angående det interna behovet av utbildning, övning och information avseende beredskap för hantering av fågelinfluensa och ett eventuellt utbrott av pandemi.

Länsstyrelsen i Hallands län planerar en kärnkraftsövning hösten 2006 (Falken). Vid denna övning kommer Regeringskansliet att delta.

Krisberedskapsmyndigheten förbereder en stor samverkansövning våren 2007 (Samö07). Tjänstemän i Regeringskansliet deltar i det pågående planeringsarbetet inför denna övning.

I frågan om en nationell krishanteringsfunktion i Regeringskansliet står utskottet emellertid fast vid den tidigare uttalade ståndpunkten att det ankommer på regeringen, inte riksdagen, att besluta om Regeringskansliets egen inre organisation. Dock konstaterar utskottet att en särskild beredskaps- och analysenhet enligt regeringen har inrättats.

Utskottet anser att det utredningsarbete som syftar till att utforma ett system med en krisledande myndighet som regeringen aviserat bör avvaktas. Utskottet förutsätter att regeringen därefter återkommer till riksdagen i frågan om så behövs. Det finns därför ingen anledning för utskottet till några ställningstaganden i frågan nu och därmed föregripande av utredningsarbetet. Några ytterligare uttalanden från utskottets eller riksdagens sida i denna fråga anser inte utskottet behövs. *Utskottet avstyrker med hänvisning till vad som ovan anförts motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 1 i denna del, 2–3, 2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3, 2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 3 och 4, 2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m) yrkandena 3 och 5, 2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkandena 9 och 10, 2002/03:Fö250 av Jarl Lander och Berit Högman (båda s), 2004/05:MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 1.*

Den regionala krishanteringsförmågan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser sammantaget att de aviserade åtgärderna som regeringen redovisar i propositionen tillgodoser vad som efterfrågas i motionen och något tillkännagivande från riksdagen behövs därför inte. Utskottet avstyrker motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 5.

Motioner

I motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 5 påtalas att i fredstid planlägger länsstyrelserna den egna kris- och krigsverksamheten. Vid höjd beredskap är det länsstyrelserna som är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom länet. Det innebär att länsstyrelsen leder och samordnar det civila försvaret. Det är enligt motionärerna viktigt att länsstyrelserna har resurser att identifiera, förebygga och möta nya hot och sårbarheter genom ett samordnat planerings- och ledningssystem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har erfarit att länsstyrelserna alltsedan 2002 årligen får medel ur det inom utgiftsområde 6 uppförda anslaget 7:5 Krisberedskap för att utveckla den regionala krishanteringsförmågan. För 2006 tilldelas verksamhet inom länsstyrelsernas ansvarsområden medel om totalt 40 miljoner

kronor. Medlen kan bl.a. användas för arbetet med samverkan och nätverksbyggande, risk- och sårbarhetsanalyser och för att upprätthålla en funktion med vakthavande beslutsfattare.

Utskottet anser, liksom regeringen, att i utvecklingen av krishanterings-systemet har länsstyrelsen en viktig roll som en länk mellan den nationella nivån och den lokala nivån. Länsstyrelsen bör därför

- verka för att nödvändig samverkan inom länet samt mellan närliggande län sker kontinuerligt, samt under och efter en kris,
- inrätta respektive utveckla redan befintliga, regionala råd för krisberedskap och skydd mot olyckor,
- ha en tjänsteman i beredskap med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet i samband med en extraordinär händelse,
- under en kris samordna verksamhet mellan kommuner, landsting och myndigheter samt
- utveckla förmågan att efter beslut av regeringen kunna prioritera och inrikta statliga och eventuella internationella resurser som ställs till förfogande.

Länsstyrelsen är geografiskt områdesansvarig samt samverkans- och bevakningsansvarig myndighet med uppgift att bl.a. hålla sig underättad om händelseutvecklingen i länet, verka för att nödvändig samverkan kan åstadkommas och bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen. Vid omfattande räddningsinsatser i kommunal räddningstjänst får länsstyrelsen enligt förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor ta över ansvaret för räddningstjänsten i de kommuner som berörs av insatsen. Om räddningsinsatserna även omfattar statlig räddningstjänst skall länsstyrelsen ansvara för att räddningsinsatserna samordnas. Vidare ansvarar länsstyrelsen för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen.

Vid extraordinära händelser med direkta konsekvenser i en eller flera kommuner eller län krävs en samordnad ledning på lokal, regional och nationell nivå. *Utskottet* anser, i likhet med regeringen, att länsstyrelsen därför bör samordna verksamheten mellan berörda kommuner och landsting samt mellan dessa och sektorsansvariga myndigheter. Det regionala samordningsbehovet berör även företag och organisationer.

Av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2006 framgår att dessa snabbt skall kunna upprätta en egen ledningsfunktion för bl.a. samordning och information vid kriser. Funktionen skall vara utbildad och övad och förutsätter en hög tillgänglighet. Regeringen anför i sin proposition att det skall finnas en tjänsteman i beredskap med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet. Detta välkomnas av utskottet.

Utskottet anser, liksom regeringen, vidare att en gemensam regional lägesbild är viktig för att åstadkomma ett effektivt resursutnyttjande vid extraordinära händelser. Vid kriser bör länsstyrelsen kontinuerligt inhämta, sammanställa, analysera och förmedla en övergripande lägesinformation

till alla berörda aktörer. Länsstyrelsen bör även verka för att dessa samordnar sin information samt har förmåga att på ett effektivt sätt kommunicera med allmänheten och medierna.

Enligt regeringen bör länsstyrelsen utveckla förmågan att efter beslut av regeringen kunna prioritera och inrikta de statliga och eventuella internationella resurser som ställs till förfogande. Genom deltagande i nätverk och gemensamma utbildningar samt övningar skapas ett effektivt resursutnyttjande. Vidare bör länsstyrelsen samverka med och stödja de aktörer som är primärt ansvariga för krishanteringen i länet utan att ta över deras ansvar. Därför bör länsstyrelsen stödja aktörerna, särskilt kommunerna, när det gäller planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning. Behovet av denna verksamhet understryks av den föreslagna lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Mot bakgrund härav får länsstyrelsen en stärkt funktion i uppföljningen och rapporteringen om vilka risker och sårbarheter som finns samt hur beredskap och krishanteringsförmåga utvecklas.

Länsstyrelsen bör enligt regeringen årligen följa upp krisberedskapsförberedelserna på lokal nivå och rapportera vilka åtgärder som vidtagits samt redovisa en bedömning av effekten av dessa.

Utskottet anser att det är viktigt att antalet utbildningar och övningar ökar och anpassas till den struktur som byggs upp genom de regionala råden för krisberedskap och skydd mot olyckor. Regeringen anger i sin proposition att den avser att ge länsstyrelserna i uppdrag att utveckla nuvarande stöd och samordning bl.a. när det gäller övning och utbildning.

Utskottet gör samma bedömning som regeringen att en av de mest effektiva åtgärder som kan vidtas för att förbättra krishanteringsförmågan är att långsiktigt och sammanhållet bygga upp och förvalta nätverk för samordning av krisberedskapen. Regeringen anger att den anser att arbetet bör utvecklas och avser därför att ge länsstyrelserna i uppdrag att med stöd av berörda myndigheter inrätta respektive utveckla redan befintliga regionala råd för krisberedskap och skydd mot olyckor. I råden bör enligt regeringen ingå representanter för kommuner, landsting, myndigheter, företag och organisationer.

Utskottet bedömer att ett utökat samarbete i form av uppbyggda nätverk kan komma att gagna krishanteringsarbetet på regional nivå.

Länsstyrelsens uppgifter i krishanteringssystemet har ibland av aktörerna upplevts otydliga. Regeringen avser därför att tydliggöra länsstyrelsernas roll och stärka deras generella förmåga till krishantering, vilket *utskottet* välkomnar.

Utskottet anser sammantaget att de kommande åtgärder som regeringen redovisar i sin proposition tillgodoser vad som efterfrågas i motionen och något tillkännagivande från riksdagen behövs därför inte. *Utskottet avstyrker motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 5.*

Den lokala krishanteringsförmågan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att effekterna av den nya lagstiftningen på området bör avvaktas, liksom tillämpningen av 2004 års kommunavtal. Utskottet avstyrker motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3 och 4.

När det gäller frågan om utnyttjande av Försvarsmaktens resurser anser utskottet att det för vissa kostnadskrävande resurser kan vara rationellt och kostnadseffektivt att de samutnyttjas. Förmågan att ge stöd till samhället får dock inte bli dimensionerande för Försvarsmaktens organisation.

Utskottet avstyrker motion 2004/05: MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 2.

Jämför reservation 2 (m, fp, kd, c).

Motioner

I motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) anförs att i fredstid samordnar kommunerna beredskapsförberedelserna som olika civila organ utför inför kriser och krig. Vid höjd beredskap är det kommunstyrelserna som är högsta civila totalförsvarsmyndighet på lokal nivå. Vårt moderna samhälles motståndskraft mot nya typer av hot kräver enligt motionärerna en god krishanteringsförmåga utmed hela skalan fred–kris–krig. I budgetpropositionen framhålls att det finns regionala och lokala skillnader vad gäller kommunernas förmåga att hantera kriser i fred och under höjd beredskap. Motionärerna anser att resurser måste avsättas i syfte att skapa god förmåga till krishantering i samtliga kommuner. Samtliga kommuners krishanteringsförmåga ska kartläggas och utvärderas (yrkande 3). Dessutom måste ett omfattande kvalitetsredovisningssystem av kommunernas krishanteringsförmåga upprättas (yrkande 4).

I motion 2004/05: MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 2 som väckts med anledning av händelse av större vikt (stormen Gudrun) anförs att den storm som drabbade södra Sverige saknar motstycke i modern tid. Skogsstyrelsen uppskattar att omkring 80 miljoner kubikmeter träd fällts av stormen. Det motsvarar nästan hela den totala årliga avverknings i hela Sverige. Det ekonomiska värdet av den stormfällda skogen beräknas till 30–40 miljarder kronor. Åtskilliga enskilda skogsbrukare har fått se sitt livsverk spolerat. Samtidigt drabbades hundratusentals hushåll av strömlöshet. Enligt motionärerna är det befogat att tala om en verklig katastrofsituation. Motionärerna anser att det militära överskottsmateriel som Försvarsmakten förfogar över i form av terränggående fordon, kranbilar m.m. bör kunna komma till användning i en sådan situation.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har erfarit att kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringssystem har lagts fast genom överenskommelsen mellan staten och Svenska Kommunförbundet i juni år 2004. Överenskommelsen ska genomföras under de närmaste åren, vilket kommer att kräva ett nära samarbete mellan Krisberedskapsmyndigheten, länsstyrelserna och Sveriges kommuner och landsting. Överenskommelsen mellan staten och Svenska Kommunförbundet innebär att kommunerna utöver det som redan är reglerat i lag får fyra tillkommande uppgifter avseende fredstida krishantering. Kommunerna ska göra risk- och sårbarhetsanalyser, svara för det geografiska områdesansvaret på den lokala nivån, utbilda och öva personal och förtroendevalda samt rapportera till länsstyrelserna. Till detta kommer en femte uppgift avseende det civila försvaret nämligen förvaring av materiel m.m. En samlad målbild för kommunernas krishantering har utarbetats.

Staten ersätter kommunerna för de nya uppgifterna genom ett nytt ersättningsystem. Uppgifterna genomförs under en avstämningssperiod om tre år, varefter det blir möjligt att göra justeringar.

Avtalet har legat till grund för förslaget till en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting och lagen (1994:1720) om civilt försvar upphävs och ersätts.

I den nya lagen regleras kommuners och landstings ansvar inom det civila försvaret. Bestämmelserna om hemskydd, verkskydd, varning och mörkläggning i lagen om civilt försvar avskaffas helt.

Den nya lagen innehåller även bestämmelser som syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. På så sätt uppnås också en grundläggande förmåga till civilt försvar.

Kommuner och landsting får i arbetet med fredstida krishantering

- en skyldighet att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser,
- ett ansvar för att se till att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser och
- en skyldighet att till regional och central nivå rapportera om krisberedskapsläget före, under och efter en kris.

Dessutom får kommunerna ett ansvar för att verka för samordning och samverkan mellan inom kommunen aktiva krishanteringsaktörer (geografiskt områdesansvar).

Kommun- respektive landstingsstyrelsen ges rätt att besluta att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra. Fullmäktige kan dock fortfarande fatta ett sådant beslut om styrelsen inte gjort detta.

Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för sådana uppgifter som de utför och enligt lagen är skyldiga att utföra under förutsättning att verksamheten är till nytta för hanteringen av extraordinära händelser av mycket omfattande och svårt slag samt höjd beredskap.

Utskottet anser att effekterna av den nya lagstiftningen på området bör avvaktas, liksom tillämpningen av 2004 års kommunavtal. Utskottet avstyrker motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3 och 4.

När det gäller frågan om utnyttjande av Försvarsmaktens resurser så anser utskottet att det för vissa kostnadskrävande resurser kan vara rationellt och kostnadseffektivt att de samutnyttjas så att de utgör ett väsentligt bidrag till fler aktörers verksamhet.

Försvarsmakten kan utgöra en viktig resurs vid stora olyckor och extraordinära händelser. Insatser från Försvarsmakten har genomförts sedan många år, bl.a. vid skogsbrandsläckning och vid översvämningar, och är mycket betydelsefulla i ett samhällsperspektiv. Vid stormen Gudrun i januari 2005 utnyttjades Försvarsmaktens resurser vid krishanteringen vilket har beskrivits i rapporten Krishantering i stormens spår (dnr 0257/2005), som redovisades för regeringen 2005-09-01. Bestämmelser om Försvarsmaktens stöd i sådana situationer som aktualiseras i motion 2004/05: MJ6 regleras i förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Utskottets åsikt är att förmågan att ge stöd till samhället inte får bli dimensionerande för Försvarsmaktens organisation. Det finns inte något behov av ett tillkännagivande från riksdagens sida i dessa frågor. *Utskottet avstyrker motion 2004/05: MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 2.*

Information till allmänheten och varningssystem

Utskottets förslag i korthet

Krisberedskapsmyndigheten har på uppdrag av regeringen utvecklat ett skyddat webbaserat informationssystem (WIS) som underlättar för aktörerna i krishanteringssystemet att dela information med varandra före, under och efter kriser. Krisberedskapsmyndigheten har vidare fått i uppdrag att upprätta en nationell portal för krisinformation. Portalen skall rikta sig till allmänheten och informera om hur samhället hanterar kriser. När det gäller frågan om kriskommunikation har Krisberedskapsmyndigheten uppdraget att tillhandahålla metodik för kriskommunikation. I detta ligger att både statliga och kommunala myndigheter skall eftersträva en god service när det gäller information till medborgare och därmed med ett öppet förhållningssätt vidareförmedla detta till medier. Radio och television kommer även fortsättningsvis att vara det grundläggande medlet för varning och information till allmänheten. Utskottet anser att motionernas yrkanden i allt väsentligt tillgodoses och avstyrker motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 5, 2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkande 22, 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 13, 2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 25 och 2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkande 1.

Jämför reservation 3 (m, fp, kd, c).

Motioner

I motion 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 5 väckt med anledning av proposition 2005/06:133 anförs följande om medborgares tillgång till information om samhällets säkerhet.

I propositionen redovisas en strategi för samhällets säkerhet. Enligt motionärerna lämnas många goda förslag, men motionärerna menar att en viktig aspekt helt utelämnats. Det handlar om individens förståelse för sin egen roll och uppgift i samhällets krishanteringssystem.

Utgångspunkten för samhällets krishantering bör vara att krishantering är en fråga för alla. För att medborgarna själva skall kunna skapa sig ett eget förhållningssätt till frågorna krävs det att alla medborgare har tillgång till information om samhällets säkerhet. För att kunna behålla krishanteringens folkliga förankring måste man enligt motionärerna söka nya vägar och förbättra möjligheterna till information. Detta gäller särskilt information till ungdomar.

I motion 2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkande 22 anförs att Internet har blivit en av de viktigaste informationskällorna. När större händelser som exempelvis terrorattacker eller kärnkraftsolyckor inträffar är

det till Internet många vänder sig för information om det senaste. Alternativet är de nyhetssajter som tidningar och tv-kanaler driver. Problemet är att dessa ofta inte klarar den stora anstormning av besökare som letar information. Systemen är helt enkelt inte dimensionerade för den belastning som uppstår. Motionärerna anser att detta informationsansvar inte bör ligga på privata initiativ. Detta är statens ansvar, och motionärerna förordar en statlig Internetsajt för krisinformation. En sådan sajt kan byggas med mer avancerad teknik som klarar den anstormning av besökare som större händelser ofta medför.

I *motion 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 13* väckt med anledning av händelse av större vikt (stormen Gudrun) anføres att regeringen bör ge Public service-utredningen i uppdrag att utreda lokalradions ansvar för krisinformation. För många människor som satt isolerade i sina hem utan tillgång till el eller telefon var dygnet efter stormen Gudrun lokalradion den källa man vände sig till för säker och lugnande information. Vid omfattande strömvabrott är ofta radion det medium som har störst förutsättningar att snabbt nå många medborgare med korrekt information om när strömmen kommer tillbaka, var det kan finnas fungerande nödtelefoner eller annan information som är viktig för drabbade medborgare. Sveriges Radios public service-uppdrag bör göras tydligare vad det gäller att snabbt och kontinuerligt i krissituationer nå ut med samhällsinformation till medborgarna. Det bör även övervägas i vilken utsträckning kommersiella stationer och närradion kan användas för att snabbt nå ut med väsentlig samhällsinformation vid omfattande krissituationer.

Lokalradion måste göras mer driftsäker, och uppdraget att nå ut med väsentlig krisinformation till medborgare i ett område måste säkerställas. Vilka konkreta åtgärder som skall sättas in måste utredas skyndsamt. I det arbetet skulle enligt motionärerna den nyss avslutade Public service-utredningen genom nya direktiv från regeringen kunna göra en väsentlig insats.

I *motion 2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 25*, även denna motion väckt med anledning av stormen Gudrun, betonas lokalradions betydelse i krissituationer och behovet av ökad säkerhet för fungerande radiosändningar. Lokalradion har enligt motionärerna visat sig vara en viktig informationsbärare i kristid. I flera län har dock lokalradion för svaga utsändningar för att nå ut på ett tillfredsställande sätt i hela länet. Detta måste åtgärdas i samtliga län så att utsändningarnas styrka ligger på tillräckligt hög nivå för att nå hela länet.

I *motion 2005/06:F6233 av Maria Larsson (kd) yrkande 1* anføres att stormen Gudrun satte ledningsförmåga och samordningsförmåga på stora prov. Kommunernas krishantering får enligt motionären beskrivas som god. Samverkan och samordning fungerade tillfredsställande, men samverkansledningsprincipen behöver utvecklas och samordnas mellan länsstyrelse och kommuner. Struktur för samverkan finns egentligen inte, och

samtalspart för länsstyrelsen saknades därför initialt i vissa områden. Denna brist behöver åtgärdas. Krisinformationssystem bör utvecklas på länsnivå.

Utskottets ställningstagande

Utskottet betonar att vikten av snabb, säker och korrekt information inte får underskattas. Det är enligt utskottet därför positivt att regeringen gör bedömningen att en inriktning för informationen till allmänheten om säkerhetspolitiken, försvaret och krishanteringens bör tas fram. Det är enligt utskottet väsentligt att inriktningen tar hänsyn till hur olika målgruppers intressen och behov kan tillgodoses.

Den enskilde behöver få stöd i form av information om vilka egna säkerhetsåtgärder som kan vidtas för att kunna klara en krissituation, t.ex. långvariga avbrott i el-, vatten- och värmeförsörjning.

Krisberedskapsmyndigheten har på uppdrag av regeringen utvecklat ett *skyddat webbaserat informationssystem (WIS)* som underlättar för aktörerna i krishanteringssystemet att dela information med varandra före, under och efter kriser. Huvudfunktionerna i systemet är att dela dagboksinformation mellan aktörer och att koppla information från andra aktörer till sin egen aktörs dagbok. Systemet möjliggör också delning av information inom en aktör. Genom att dela information om aktuellt läge vid kriser kan aktörer samordna hanteringen av krisen och informationen till allmänheten på ett bättre sätt.

Krisberedskapsmyndigheten har vidare fått i uppdrag att upprätta en *nationell webbportal för krisinformation*. Portalen skall rikta sig till allmänheten och informera om hur samhället hanterar kriser. Arbetet med att utveckla den nationella portalen bedrivs i samverkan med flera olika myndigheter, bl.a. länsstyrelserna, Statens räddningsverk, Socialstyrelsen, Svenska Kraftnät och polisen. I början av 2006 skall en första prototyp för den nationella portalen vara färdig. Därefter fortsätter arbetet att etablera den nya portalen under 2006 med målsättningen att den skall vara färdig för lansering i början av 2007. Som underlag för arbetet att etablera den nationella portalen för krisinformation ligger utredningen System för samordnad krisinformation (SOU 2003:11).

Den nationella portalen har flera syften. Före krisen skall allmänhet och medier informeras om hur krishanteringens fungerar i Sverige. Under krisen beskriver den ansvarsförhållanden och hänvisar till dem som är ansvariga för krishanteringens. Vid en kris som omfattar flera samhällssektorer bör Krisberedskapsmyndigheten kunna verka för att informationsinsatser samordnas mellan berörda myndigheter. Efter krisen summerar den händelserna och beskriver de erfarenheter som har gjorts, bl.a. genom att förklara hur krishanteringens gjordes och t.ex. samla rapporter från flera olika statliga myndigheter.

När det gäller frågan om *kriskommunikation* har Krisberedskapsmyndigheten uppdraget att tillhandahålla metodik för kriskommunikation. I detta ligger att myndigheter (kommuner, landsting och statliga myndigheter) skall eftersträva en god service när det gäller information till medborgare och därmed med ett öppet förhållningssätt vidareförmedla detta till medier.

I syfte att ytterligare förbättra förmågan att kommunicera vid kriser har utskottet erfarit att regeringen avser att ge Krisberedskapsmyndigheten i uppdrag att följa upp myndigheters kriskommunikation vid olika typer av kriser samt föreslå åtgärder för hur kommunikationen kan förbättras. I detta sammanhang bör möjligheten att samverka med ideella organisationer, inte minst inom ramen för konceptet frivilliga resursgrupper (FRG), uppmärksammas.

Radion har ofta en avgörande betydelse som informationsbärare vid kriser. Det finns ett flertal exempel på detta, bl.a. vid stormen Gudrun i januari 2005 och snöovädet i Gävle under december 1988. Vid kriser i Sverige har medier och myndigheter arbetat nära varandra för att nå medborgarna med information och nyheter om pågående krissituationer. Radion har vid flera tillfällen fått rollen som upplysningscentral för medborgare som ringt för att informera sig om händelserna. Radion är det snabbaste mediet, och det är lättillgängligt eftersom tillgången är stor i t.ex. hemmen, på arbetsplatserna och i bilar.

Myndigheterna kan begära myndighetsmeddelanden och viktigt meddelande till allmänheten (VMA) som bryter normala sändningar för att uppmärksamma lyssnarna. Detta gäller även de kommersiella kanalerna.

Eftersom kriser vanligen uppstår i en kommun spelar lokalradion en viktig roll. Via radion kan man snabbt förmedla vart medborgare kan vända sig för att få information eller annan typ av hjälp.

När det gäller frågan om *krisinformationssystem på länsnivå* är försöksverksamheten på Gotland, som benämns Gotsam, ett exempel på detta. Försöksverksamheten pågår och skall efter beslutad förlängning vara avslutad den 31 december 2007. Ett annat exempel är Krissam som är ett regionalt webbaserat informationssystem som syftar till att förse allmänheten med samordnad information vid en krissituation. Systemet finns i dag i Kronobergs och Skåne län med mer än 150 utbildade operatörer som övas regelbundet. Stormen Gudrun blev den fjärde händelsen där Krissam användes.

Att kunna varna och vägleda allmänheten vid en kris kan vara avgörande för möjligheterna att skydda människors liv, hälsa och egendom.

Utskottet anser att radio och television även fortsättningsvis bör vara det grundläggande medlet för varning och information till allmänheten.

Regeringen bedömer att systemet för utomhusvarning också i fortsättningen bör vidmakthållas som ett komplement till varning och information genom radio och tv. *Utskottet* har ingen erinran mot detta.

Regeringen avser att uppdra åt berörda myndigheter att i samverkan med public service-företagen gå igenom tekniska och administrativa förutsättningar för att klarlägga om det finns svagheter i systemen och oklarheter i fråga om myndigheters skyldighet och behörighet att varna och lämna vägledande information i hotande och akuta situationer.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan redovisat synes motionerna i allt väsentligt vara tillgodosedda och något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida vara obehövligt. *Utskottet avstyrker således motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 5, 2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkande 22, 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 13, 2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 25 och 2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkande 1.*

Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser i likhet med regeringen att det frivilliga engagemanget är centralt för att samhället skall kunna värna grundläggande värden, skydda befolkningens liv och hälsa samt värna samhällets funktionalitet. Utskottet anser dock att det pågående och planerade arbetet med att ta till vara de frivilliga resurser som finns i samhället torde i allt väsentlig del tillgodose motionärernas yrkanden. Utskottet avstyrker motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 4, 6 och 7, 2005/06:Fö234 av Maria Larsson (kd) och 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 4.

Jämför reservation 4 (m, fp, kd, c).

Motioner

I motion 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 4 väckt med anledning av proposition 2005/06:133 anför följande om frivilliga resursgrupper (FRG).

Motionärerna delar regeringens syn på värdet av frivilliga insatser men påtalar att propositionen saknar närmare beskrivningar av hur frivilligarbetet vid svåra olyckor och extraordinära händelser skall stimuleras. Inom ramen för den översyn som skall ske bör enligt motionärerna frågan om frivilligas rätt till tjänstledighet särskilt uppmärksammas.

I dag finns FRG:er i ca 100 svenska primärkommuner. Anledning finns att anta att ytterligare kommuner beslutar använda sig av de frivilliga för att stärka den egna krisberedskapen. I det sammanhanget är det viktigt att förutsättningarna för denna medverkan klarläggs för den enskilde, dennes arbetsgivare och kommunerna.

I samma motion *yrkande 6* påtalas att i arbetet med informationsspridande spelar myndigheter och inte minst de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll. Dessa bör ges ett tydligt uppdrag och även möjlighet att nyttja nya mötesplatser för informationsspridande. Ett sätt är att verka för ökad frivillig information i skolor, ett annat att ge stöd till lokala utbildningsinsatser. Ökad information i skolor skulle förmodligen bidra till att även unga kvinnor bygger upp kunskap rörande krishantering, en grupp som enligt motionärerna i dag får väldigt lite information i dessa frågor.

Informationsområdet kopplat till krishantering är som sådant mycket komplext och bör innefatta en bred syn på säkerhet. Med detta menas alltifrån hur barn och vuxna klarar sig själva vid en krissituation, till närmiljön med kommunens ansvar och vidare till regional och avslutningsvis nationell nivå.

I samma motion *yrkande 7* anförs att det är av största vikt att vi värnar de frivilliga försvarsorganisationerna och stimulerar deras framtida utveckling ända ned till lokal nivå. I en tid då allt färre individer rekryteras till värnplikstjänstgöring minskar också rekryteringsbasen till frivilligorganisationerna drastiskt. Motionärerna anser att samhället måste underlätta för och hjälpa dessa organisationer att trygga återväxten. Ett sätt är även där att verka för ökad information i skolor.

I *motion 2005/06:Fö234 av Maria Larsson (kd)* anförs att det civila samhällets roll för att skapa trygghet, tillit och värme knappast kan värderas tillräckligt. I utsatta situationer blir de civila insatserna ovärderliga. Där kan det gälla uppgifter som att söka efter försvunna, vara behjälplig åt brandkåren vid villabränder osv.

Då en rad frågetecken uppkommit om ansvarsrollen och en del olyckor inträffat i samband med frivilliginsatserna är det enligt motionären viktigt att klargörande sker om vad som skall gälla för de frivilliga beträffande försäkring, arbetsgivaransvar, arbetsledning och eventuell ersättning. Detta bör utredas så att de tveksamheter som uppmärksammats i samband med stormen Gudrun klargörs. Ansvar och roll för frivilliginsatserna i kris- och katastrofsituationer bör enligt motionären utredas.

I *motion 2004/05: MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 4* väckt med anledning av händelse av större vikt (stormen Gudrun) anförs att det i krissituationer ofta krävs förstärkningspersonal inom polis, akutsjukvård, räddningsfunktion och reparationsfunktion. Det kan vara svårt att handleda "spontanfrivilliga" eftersom många uppgifter kräver hög kompetens. En möjlighet är enligt motionärerna att utbilda frivilliga som sedan ingår i en "resursbank" med frivilliga experter. Utbildning av dessa personer bör kunna ske genom samarbete mellan berörda myndigheter.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frivilliga resurser kan man skilja mellan två olika kategorier av frivilliga, dels de som är förberedda, dvs. organiserade, utbildade och kontrakterade för tjänstgöring, dels de som – när katastrofen väl inträffat – spontant vill göra någon form av insats.

Den förra kategorin består i allt väsentligt av medlemmar i sådana frivilliga försvarsorganisationer som har uppdrag i samhällets krisberedskap. Dessa frivilliga får en befattningsutbildning i sin organisation och är under utbildningstiden försäkrade och får ersättning för förlorad arbetsinkomst. De frivilliga är sedan beredda att göra en insats under en katastrof och tecknar avtal med en uppdragsgivare – en kommun, ett landsting eller en statlig myndighet. Avtalet bör reglera förhållanden vad gäller försäkring, arbetsgivaransvar, arbetsledning och ersättning samt ytterligare frågor av vikt. Krisberedskapsmyndigheten har tagit fram ett standardavtal som uppdragsgivare rekommenderas att använda sig av.

När det gäller spontanfrivilliga kan kommunen eller myndigheten ta emot dem som anmäler sig och teckna ett tillfälligt avtal med dem. Ett sådant avtal bör lämpligen på väsentliga punkter ha samma innehåll som det av KBM rekommenderade. Därigenom torde eventuella oklarheter kunna klaras ut även för de spontanfrivilliga.

För det fall någon tas i anspråk av räddningsledare regleras frågan om ersättning, försäkring m.m. i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

När det gäller frågan om en ”resursbank” har utskottet erfarit att det redan i dag finns register som kan användas som reservbank för vissa kategorier av specialister.

Totalförsvarets pliktverk har register över särskilda beredskapspolis, utbildade för att förstärka den ordinarie polisen. Intresserade anmäler sig frivilligt som beredskapspolis och blir efter utbildning totalförsvarspliktiga.

I princip all yrkesutövande vårdpersonal i landet är registrerad i Totalförsvarets pliktverks s.k. integerregister.

Vad gäller räddnings- och reparationsfunktionerna finns inte något register på samma heltäckande sätt. Dock kan samhället dra nytta av de civilpliktsutbildade, främst inom räddningstjänst och elberedskap – detta under förutsättning att de kan förmås att anmäla sig som frivilliga eftersom de inte kan kallas in med plikt under fredstid utan endast vid höjd beredskap. Pliktverket har register även över dessa grupper.

Enskilda myndigheter med uppgifter inom krisberedskapen kan även de ha resursbanker för egen beredskap.

Härutöver kan räddnings- och reparationsfunktioner, liksom ett flertal andra funktioner i samhället, nyttja befintliga resurser inom näringslivet genom överenskommelser med företag och enskilda personer. Dessutom kan andra frivilliga, med endast en kortare frivilligutbildning, avlasta experter genom att bistå dem under en krisperiod och härigenom avsevärt förbättra experternas möjligheter att verka effektivt och under längre tid.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det frivilliga engagemanget är centralt för att samhället skall kunna värna grundläggande värden, skydda befolkningens liv och hälsa samt värna samhällets funktionalitet. Frivilliga organisationer bör kunna få stöd till information och utbildning som stärker samhällets säkerhetsarbete och utvecklar medborgarnas möjligheter att vidta egna säkerhetsåtgärder.

Regeringen har i propositionen redovisat att man avser att låta pröva möjligheten av en utbildning för frivilliga som tar till vara människors vilja att hjälpa till vid kriser och som kan genomföras med hjälp av frivilligorganisationer. Vidare avser regeringen att se över hur man bättre kan ta till vara den kompetens som frivilliga har förvärvat genom yrkes- och pliktutbildning. Formerna för ett administrativt stöd för att kartlägga dessa kompetenser bör enligt regeringen klarläggas.

För att ytterligare ta till vara de frivilliga resurser som finns i samhället bör, enligt regeringen, utöver de frivilliga försvarsorganisationerna, även andra demokratiskt uppbyggda organisationer kunna medverka i säkerhetsarbetet.

Utskottet anser att det pågående och planerade arbetet med att ta till vara de frivilliga resurser som finns i samhället i allt väsentligt torde tillgodose motionärernas yrkanden. *Utskottet avstyrker motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 4, 6 och 7, 2005/06:Fö234 av Maria Larsson (kd) och 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 4.*

Robusthet i samhällsviktig verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att samhällsviktiga verksamheter bör kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet vid extraordinära händelser. Krav på förmåga för samhällsviktig verksamhet bör formuleras för att tydligare styra arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder. Utskottet anser att tillgång till reservkraft är viktigt men att det är en del av en grundläggande säkerhet som olika aktörer, inklusive kommunerna framöver, själva bör ta ansvar för. Utskottet avstyrker motionerna 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 2, 2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 2, 2003/04:N250 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (båda c) yrkande 1, 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9, 2004/05:N309 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 9, 2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 18, och 2005/06:Fö260 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 2 och 3.

När det gäller frågan om Grönbok om ett europeiskt program för skydd av kritisk infrastruktur (KOM[2005] 576 slutlig) så har utskottet inget att invända mot Sveriges ståndpunkt i frågan såsom den redovisas av Regeringskansliet i faktapromemorior 2005/06:FPM43.

Motioner

I motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) anförs att samhällets ökade användning och beroende av elförsörjning, telekommunikationer och informationsförsörjning innebär att svåra störningar på detta område snabbt kan medföra allvarliga konsekvenser för samhällets funktionsförmåga. Teknisk infrastruktur kan därför i ökad utsträckning bedömas vara gränssättande för det civila försvarets och därmed också totalförsvarets förmåga.

Ju bättre förmåga samhället har att klara fredstida påfrestningar desto större är möjligheterna att tillgodose de åtgärder som kan behövas vid höjd beredskap. Samhällets grundförmåga i fred måste därför upprustas och stärkas då sårbarheten inom el- och telesystemen är hög. De olika förekommande systemen måste också samordnas (yrkande 1).

El, tele och data tillhör kategorin samhällsviktig infrastruktur. Gränsdragningarna dem emellan kan vara svåra att göra. Det blir därför allt nödvändigare att betrakta den samhällsviktiga tekniska infrastrukturen från ett helhetsperspektiv vad gäller såväl ansvarsfördelning som kontroll av systemen.

Det behövs enligt motionärerna en kontinuerlig utvärdering och analys av sårbarheten i de samhällsviktiga tekniska infrastruktursystemen utifrån en helhetssyn (*yrkande 2*).

I *motion 2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd)* anförs att samhällets ökade användning och beroende av elförsörjning, telekommunikationer och informationsteknologi innebär att svåra störningar på detta område snabbt kan medföra allvarliga konsekvenser för samhällets funktionsförmåga. Teknisk infrastruktur kan därför i ökad utsträckning bedömas vara gränssättande för samhällets krisberedskap, och i förlängningen kan detta också påverka totalförsvarets förmåga. Omfattande och långvariga strömavbrott kan mycket väl hända igen. Därför anser motionärerna att det krävs en analys av strömavbrott samt att analysen skall ligga till grund för en prioriteringslista över vilka instanser som i första hand är i behov av strömtillförsel (*yrkande 1*).

Det är också viktigt att definiera vilken instans som är ansvarig när prioriteringslistan för strömtillförsel väl skall användas i praktiken (*yrkande 2*).

I *motion 2003/04:N250 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (båda c) yrkande 1* anförs att antalet avbrott på elnätet ökat de senaste åren. Avbrotten i telesystemet har även de ökat i antal och i utbredning. Tillkomsten av Internet har också medfört att denna tjänst har ökat i betydelse. I motionen pekas på behovet av att genomföra praktiska fältprov med nu tillgängliga nya koncept för reservkraftslösningar. Målet är att stimulera fram en av marknaden tillhandahållen publikt tillgänglig reservkraftstjänst. Denna kan byggas upp i varje tätort och för denna produceras lokalt och distribueras via ett nytt redundant reservelnät. Dessa fältprov kan ske genom att utnyttja möjligheterna i ellagen att bedriva försöksverksamhet utan koncessionsplikt. I första hand kan detta medföra att man genom ett marknadserbjudande av garanterad publik tjänst på reservkraftsområdet åstadkommer en snabb utbyggnad som minskar vår sårbarhet.

I *motion 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9* väckt med anledning av händelse av större vikt (stormen Gudrun) anförs att vi lever i ett modernt och tekniskt beroende samhällsbygge. Det ger oss många fördelar, men det gör oss också extra sårbara för avbrott i elförsörjningen.

På många håll i samhället finns reservverk. De är lågt utnyttjade effekt-mässigt, och överskottet skulle mycket väl kunna användas om det kunde distribueras.

Krisberedskapsmyndigheten har tagit in uppgifter ifrån alla kommuner främst vad gäller förmågan till reservkraft inom äldrevården. Det är bra, men uppgiften borde utvidgas till att omfatta hela kommunens reservkraftskapacitet. I takt med att vi förfinar och låter de tekniska lösningarna bli alltmer komplicerade ökar också behovet av reserv- och backup-system.

Även i motion 2004/05:N309 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 9 och i motion 2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 18 framställs samma yrkande om översyn av samtliga kommuners reservkraftskapacitet.

I motion 2005/06:Fö260 av Olle Sandahl m.fl. (kd) anförs att stormen Gudrun som drabbade södra Sverige skapade stor förödelse. Stora ekonomiska förluster har drabbat människor, och många var under flera veckor och i vissa fall månader utan både ström och telefon. Flera var också tvungna att lämna sina hem.

Att bli utan elförsörjning får stora konsekvenser i ett samhälle där sårbarheten är stor. Också ett kortare bortfall kan bli ett hot mot liv och hälsa, speciellt om det är telefonerna som slutar att fungera. För dem som saknar alternativ värmekälla eller tillgång till vatten kan situationen bli ett direkt hot mot hälsan och tvinga fram tillfälligt bostadsbyte.

Kommunen har ett ansvar för att lindra effekten av kommande stormar. Att ha förberedd reservkraft inom omsorgs- och vårdboende måste vara ett krav (yrkande 2).

För företag kan de ekonomiska konsekvenserna bli mycket kännbara och långverkande.

Enligt motionärerna måste vi se till att Sverige är bättre rustat när nästa orkan kommer. Både samhället, elleverantörer och teleoperatörer har ansvar för detta.

Mobiloperatörerna bör vara skyldiga att förse sina master med reservkraft som varar längre tid än kortlivade batterier. Detta är mycket angeläget för att undvika samtidig utslagning av mobiltelefoni och fast telefoni. Larm, nödsignaler och andra viktiga samtal måste kunna ringas (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, liksom regeringen, att samhällsviktiga verksamheter bör kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet vid extraordinära händelser. Krav på förmåga för samhällsviktig verksamhet bör formuleras för att tydligare styra arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder.

Enligt förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap är ett antal utpekade myndigheter indelade i sex områden, s.k. samverkansområden. Utöver detta har ett antal myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krishantering utpekats. Myndigheterna skall planera och vidta förberedelser för att förebygga, motverka och begränsa identifierade sårbarheter inom samverkansområdena. Myndigheterna har ett särskilt ansvar att samverka med varandra samt med länsstyrelserna, övriga statliga myndigheter, kommuner, landsting, sammanslutningar och de näringsidkare som är berörda.

I samverkansområdet teknisk infrastruktur ingår följande myndigheter:

- Affärsverket svenska kraftnät
- Elsäkerhetsverket

- Krisberedskapsmyndigheten
- Livsmedelsverket
- Post- och telestyrelsen
- Statens energimyndighet
- Statens kärnkraftinspektion

Inom samverkansområdet är åtgärder som syftar till att öka säkerheten inom områdena elförsörjning, telekommunikationer och IT-infrastrukturer prioriterade.

När det gäller frågan om att *styra knappa eltillgångar till prioriterade användare* har utskottet erfarit att Statens energimyndighet i regleringsbrevet för 2004 fick uppdraget att belysa frågan om att skapa möjligheter att styra knappa eltillgångar till prioriterade användare. I myndighetens regleringsbrev för 2005 fick myndigheten fortsatt uppdrag. Statens energimyndighet skall i samverkan med Affärsverket svenska kraftnät och andra berörda myndigheter fortsätta arbetet med att skapa möjligheter för att i fredstid styra knappa eltillgångar till prioriterade användare utifrån ett juridiskt och organisatoriskt perspektiv. I uppdraget ingår att ha en helhetssyn kring styrning av el till prioriterade användare och samordna olika myndigheters fortsatta arbete inom prioriteringsområdet.

När det gäller frågan om *reservkraft inom den kommunala äldreomsorgen* i landet har Krisberedskapsmyndigheten tillsammans med Socialstyrelsen genomfört en kartläggning av tillgången till reservkraft inom den kommunala äldreomsorgen i landet. Kartläggningen visar att motsvarande hälften av de boende i landets kommunala äldreboenden saknar stationär reservkraft eller tillgång till mobil reservkraft. Studien visar dock att huvuddelen av kommunerna har säkerställt vattenförsörjningen till sina äldreboenden vid strömavbrott.

När det gäller reservkraftsanordningar har bidragsgivning till reservanordningar för kommunalteknisk försörjning pågått sedan år 1989, först genom Överstyrelsen för civil beredskap (ÖCB) och sedan år 2002 genom Krisberedskapsmyndigheten. Den kommunaltekniska försörjningen bidrar främst till att minska sårbarheten i den samhällsviktiga infrastrukturen. Totalt har ca 415 miljoner kronor beviljats i bidrag till över 500 ansökningar från Sveriges kommuner. Huvuddelen av bidragen har beviljats för investeringar i reservkraft för vatten- och värmeverk, för prioriterade kommunala fastigheter etc. Bidrag har också i stor utsträckning avsett reservvattentäkter, sammanbindningsledningar för dricksvatten, utrustningar för tillfällig vattendistribution m.m. Man bör dock notera att reservkraftverk naturligtvis även kan inskaffas på annat sätt än via Krisberedskapsmyndigheten.

De återkommande och långvariga elavbrotten de senaste åren har förorsakat elkunder och samhället omfattade skador. Det har föranlett regeringen att utarbeta ytterligare säkerhetskrav och åtgärder för att säkerställa en leveranssäker elöverföring och undvika att framtida svåra väderförhållanden leder till allvarliga konsekvenser.

I propositionen Leveranssäkra elnät (prop. 2005/06:27) föreslog regeringen ett lagstadgat funktionskrav samt en i lag reglerad skyldighet för nätföretag att betala ersättning till elanvändare vid långvariga oplanerade elavbrott som inte orsakats av händelser av exceptionell karaktär. Regeringen framhåller i propositionen att tillgången till el är av stor betydelse för den framtida krishanteringen. I motiveringen anger regeringen i fråga om risk- och sårbarhetsanalyserna att dessa inom nätverksamheten kan användas bl.a. till att optimera underhålls- och reparationsarbeten. Regeringen konstaterar vidare att nätbolagen är mycket viktiga aktörer i händelse av olyckor och kriser i samhället. Tillgången på el är grundläggande för samhällets funktion i stort och för en god krisberedskap. Som en självklar del av att upprätthålla leveranssäkerheten ingår därför förmågan att kunna hantera en situation med leveransavbrott, även under svåra förhållanden. Samverkan med andra krishanteringsaktörer är grundläggande för denna förmåga. Regeringen lämnade även förslag om rapportering av långvariga och omfattande elavbrott samt om information till elanvändarna. Riksdagen har beslutat om ändringarna i ellagen (1997:857). Bestämmelserna om funktionskravet träder i kraft den 1 januari 2011. Övriga bestämmelser har trätt i kraft den 1 januari 2006 (SFS 2005:1110).

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att samhällsviktiga verksamheter bör kunna upprätthålla en grundläggande funktionalitet vid extraordinära händelser. Krav på förmåga för samhällsviktig verksamhet bör formuleras för att tydligare styra arbetet med att identifiera lämpliga åtgärder. *Utskottet* anser att tillgång till reservkraft är viktigt men att det är en del av en grundläggande säkerhet som olika aktörer, inklusive kommunerna framöver, själva bör ta ansvar för. Med hänvisning till ovan förda resonemang *avstyrker utskottet motionerna 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 2, 2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 1 och 2, 2003/04:N250 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (båda c) yrkande 1, 2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 9, 2004/05:N309 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 9, 2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp) yrkande 18 och 2005/06:Fö260 av Olle Sandahl m.fl. (kd) yrkandena 2 och 3.*

Grönbok

Grönbok om ett europeiskt program för skydd av kritisk infrastruktur (KOM [2005] 576 slutlig), har överlämnats till utskottet. Regeringskansliet har upprättat en faktabeskrivning (2005/06:FPM43) i ärendet den 7 februari 2006, vilken anmälades i riksdagens kammare den 9 februari. Företrädare för Regeringskansliet har vid en föredragning för utskottet den 19 januari redogjort för ärendet.

På mandat från Europeiska rådet föreslår EU-kommissionen att ett europeiskt program för skydd av kritisk infrastruktur (EPCIP) tas fram för att stärka skyddet av sådan infrastruktur vars störning skulle få konsekvenser i flera länder. I grönboken finns olika alternativ för utformningen av pro-

grammet samtidigt som det är tydligt vilka alternativ kommissionen förespråkar. Programmet föreslås bestå i ett ramverk med gemensamma definitioner, kriterier för bedömning av kritisk infrastruktur samt ett harmoniserat sätt att arbeta med frågorna i EU:s länder. På basis av detta skulle ett antal åtgärder vidtas för att identifiera kritisk infrastruktur och utvärdera dess skydd.

Den svenska ståndpunkten är – enligt den mening som redovisas av Regeringskansliet i faktapromemorian – att Sverige ser positivt på detta samarbete men anser att kommissionen föreslår alltför genomgripande åtgärder, framför allt vad gäller harmonisering av arbetssätt i medlemsstaterna. Det av kommissionen föreslagna arbetssättet är mer centraliserat och reglerande än det svenska, och skulle få konsekvenser för svensk lagstiftning på området. Det betonas att det är viktigt att detta samarbete inte innebär att ansvaret för skyddet av infrastrukturen förs över från sektorerna till en central aktör.

Utskottet har inget att invända mot Sveriges ståndpunkt i frågan såsom den redovisas av Regeringskansliet i faktapromemorian.

Förändring på myndighetsnivå

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att den översyn av verksamheterna vid Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk som regeringen aviserat bör avvaktas. Utskottet vill inte föregå utredningen men förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen i frågan. Utskottet avstyrker motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 1 i denna del, 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 6 och 7, 2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp) yrkande 1, 2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3, 4 och 8, 2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) yrkande 16, 2005/06:Fö6 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) yrkandena 1–3, 2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkandena 2–4, 2005/06:Fö218 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 14 och 15 samt 2004/05:Fö258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s).

Jämför reservation 5 (m, fp, kd, c).

Motioner

I motion 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 1 i denna del väckt med anledning av proposition 2005/06:133 anfördes att såsom föreslås i propositionen låsa fast de slutliga organisatoriska lösningarna innan den nya funktionen kartlagts i fråga om uppdrag och förmågor leder till onödiga låsningar och kan motverka ändamålet med förändringarna.

Erfarenheter från bl.a. flodvågskatastrofen pekar tydligt på ett behov av en samlad och samordnad operativ och taktisk ledning av såväl militära som polisiära insatser samt andra räddningsinsatser. För att stärka samhällets krishanteringsförmåga skall utbildning, övning och träning vara obligatorisk för alla aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet. Det skall även vara obligatoriskt med uppföljning och utvärdering.

Motionärerna anser vidare att det är av stor vikt att frågan om ansvaret för finansiering vid akuta kriser av omfattande art inte fördröjer ett effektivt och snabbt agerande från samhällets sida. De olika hinder som finns för en effektiv resursanvändning, t.ex. av organisatorisk karaktär eller sådana som beror på praxis eller organisationskultur, måste bort. Så långt det är möjligt skall finansieringsfrågor vara utklarade i förväg.

I motion 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkande 6 anfördes att den säkerhetspolitiska dagordningen har ändrats. Den traditionella hotbild vi tidigare kunde se är i dag näst intill obefintlig. Nu står det civila försvaret inför omfattande utmaningar när det gäller att möta den nya hotbild som präglar omvärlden. Det handlar bl.a. om skydd för civilbefolkningen mot terrorangrepp och skydd mot olika typer av IT-angrepp.

Motionärerna kräver att Krisberedskapsmyndigheten får i uppgift att analysera de nya hotens konsekvenser för civilbefolkningen samt hur civilbefolkningen kan skyddas och engageras för att samhället skall fungera vid krissituationer. Den offentliga sektorns funktioner måste belysas i det arbetet, dvs. sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg liksom samhällets försörjningsberedskap.

I samma motion yrkande 7 anfördes att Rikspolisstyrelsen är funktionsansvarig myndighet. Målet för funktionen är att under höjd beredskap snabbt kunna ge skydd åt totalförsvarsviktiga anläggningar, att kunna upprätthålla allmän ordning och säkerhet i samhället samt att kunna ge allmänheten skydd och hjälp.

Mot bakgrund av att det finns behov av bevakning och skydd av vitala anläggningar och civila objekt samt att beredskapspolisorganisationens förmåga att fullgöra sina uppgifter är beroende av ledningsförmåga från skyddat utrymme bör en funktionsgenomgång göras. Hotbildsförändringar och den ökande sårbarheten i det framtida samhället vad gäller elförsörjning, telekommunikationer och datasystem visar enligt motionärerna på nödvändigheten av att kartlägga behovet av det framtida skyddet och bevakningen av samhällsviktig verksamhet.

I motion 2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp) yrkande 1 anförs att Krisberedskapsmyndighetens befogenheter omgående bör ses över. Kriser i Sverige liknande översvämningarna i Arvika, Skillingmark och detta år i Hagfors och Växjö visar på behovet av snabb hjälp i dessa situationer. Årets regnväder i Värmland och Småland påvisar sårbarheten och har föranlett privatpersoner, företagare och kommuner stora förluster. Likgiltigheten från samhällets sida ger upphov till befogad kritik. Krisberedskapsmyndigheten borde vara den instans som har kraft och myndighet att omgående skicka ut hjälp till berörda områden, med både materiella och ekonomiska befogenheter.

I motion 2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) anförs att huvudansvarig myndighet för krishanteringssystemet är Krisberedskapsmyndigheten. Den har en stödjande funktion gentemot främst länsstyrelser och kommuner, vilka har huvudansvaret på regional och lokal nivå i detta system. Den som har ansvar för en verksamhet i fred skall också ha det i kris och krig. Krishanteringssystemet skall kunna hantera kriser som sträcker sig över hela hotskalan. Det kräver till att börja med att en genomgående robusthet byggs in och upprätthålls i samhället och att systemet präglas av ett underifrånperspektiv. Det är kommunerna och deras medborgares behov och förmåga som står i fokus. Motionärerna kräver att en översyn av gällande lagstiftning beträffande olika ansvarsförhållanden vid tvärssektoriell samordning genomförs (yrkande 3). Det vore också av vikt att utreda om Krisberedskapsmyndighetens mandat borde utvidgas alternativt att den gemensamma ledningen för samhällsförsvaret blir en operativ del av Regeringskansliet (yrkande 4).

I samma motion yrkande 8 anförs att i en krissituation måste det finnas god samverkan i hela krishanteringskedjan kommunstyrelse–länsstyrelse–regering. Samverkan med andra aktörer, bl.a. frivilligorganisationer och religiösa organisationer, är också av stor betydelse för de enskilda människorna i de områden där kriser inträffar. På många håll i vårt land fungerar detta på ett mycket tillfredsställande sätt men på andra håll behövs förstärkningar. Den enskilt viktigaste faktorn för att få systemet att fungera fullt ut är enligt motionärerna de inblandade aktörernas vilja att samverka och samarbeta. Av denna anledning anser motionärerna att erfarenheterna från det s.k. Gotsamprojektet måste tillvaratas. Gotsamprojektet visade med all önskvärd tydlighet att resultatet blev mycket bättre med en permanent samgruppering. Alla tänkbara krafter och åtgärder måste enligt motionärerna sättas till för att få slut på revirtänkandet och öka förmågan till samverkan. Så länge sektorsintresset ställs före medborgarintresset kommer inte vårt samhällsskydd att fungera fullt ut. Omgrupperingen till sektorsövergripande funktioner måste ske på alla nivåer.

I motion 2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) yrkande 16 anförs att Krisberedskapsmyndigheten är den samordnande och sammanhållande instansen inom planeringssystemet och arbetar för att helhetssynen säkerställs och utvecklas. Genom sin centrala roll i krishanteringssystemet

utgör Krisberedskapsmyndigheten en organisation som av förklarliga skäl bär ett mycket stort ansvar för att systemet fungerar i alla dess delar. Detta förhållande bör återspeglas i de resurser i budgeten som är avsatta till myndighetens verksamhet. Det är motionärernas bestämda uppfattning att Krisberedskapsmyndighetens position måste stärkas. Därför bör en annan fördelning mellan anslagen till det militära försvaret och anslaget till Krisberedskapsmyndigheten övervägas.

I motion 2005/06:Fö6 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) som väckts med anledning av proposition 2005/06:133 anføres att ett brett säkerhetsarbete måste omfatta allt från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till förhindrande, hanterande och återuppbyggande åtgärder.

Den mest påtagliga nyheten i propositionen är enligt motionärerna att man trots att ansvarsprincipen fortsatt skall gälla föreslår att Krisberedskapsmyndigheten (KBM) och Statens räddningsverk (SRV) ”i relevanta delar” skall slå samman, och att denna myndighet efter regeringens beslut skall kunna fungera som ”krisledande myndighet” oavsett inom vilken sektor krisen uppstår. Den nu liggande propositionen föreslår en samordning och ett myndighetsansvar för helheten som omfattar en vidare risk- och kris-skala liksom planeringsuppgifter och operativa uppgifter.

Motionärerna vill peka på att just vikten av en sammanhållande myndighet som inte delas upp mellan flera olika myndigheter och som tar helhetsgrepp över säkerhetsarbetet och ser till att samverkan sker med de olika expertmyndigheterna är A och O i ett säkerhetsarbete.

Sammanläggningen ger en bredare och tydligare kedja från förebyggande åtgärder till lärande av inträffade olyckor och andra extraordinära händelser samt ger förutsättningar för en effektivare resursanvändning för uppföljning, analyser och erfarenhetsåterföring (*yrkande 1*).

Propositionen föreslår en ”i relevanta delar” sammanslagen myndighet SRV och KBM. Det föreslås att denna sammanföring skyndsamt skall bli föremål för översyn. Motionärerna anför att det är mycket angeläget att den föreslagna helhetssynen och strategin är vägledande vid den analysen (*yrkande 2*).

Då det gäller lokaliseringsfrågan anser motionärerna att det måhända är givet att den nya verksamheten skall lokaliseras med sin huvuddel och sitt huvudkontor till LA-regionen Karlstad/Kristinehamn/Karlskoga. Till följd av senaste försvarsbeslutet och den därefter genomförda omlokiseringsutredningen har det s.k. Säkerhetsbältet, ett nätverksbygge för aktörer som arbetar med risk och säkerhet, fått förstärkt kraft. Ett antal centrala och regionala myndigheter, två universitet och en högskola samverkar i en seriös satsning på byggande av ett kompetenscentrum för dessa frågor och näringslivet är på väg in i samarbetet.

Motionärerna anser att det är angeläget att hela det nya ansvaret lokaliseras till Karlstadsregionen (*yrkande 3*).

I motion 2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkande 2 anförts att stormen Gudrun satte ledningsförmåga och samordningsförmåga på stora prov. Kommunernas krishantering får beskrivas som god. Samverkan och samordning fungerade tillfredsställande, men samverkansledningsprincipen behöver utvecklas och samordnas mellan länsstyrelse och kommuner. Struktur för samverkan finns egentligen inte, och samtalspart för länsstyrelsen saknades därför initialt i vissa områden. Denna brist behöver åtgärdas. Krishanteringsförmågan måste övas upp i samverkan med kommuner och Försvarsmakten.

I samma motion yrkande 3 anförts att Försvarsmakten besitter såväl utrustning som kompetens och personal som är mycket värdefulla i krissituationer. Dessvärre ger lagstiftningen i dag inte Försvarsmakten utrymme och mandat att direkt gå in med stöd på grund av extraordinära händelser. Detta har bidragit till att oklarhet råder om vem som skall stå för kostnaderna av olika insatser. Det är av största vikt att Försvarsmakten ges möjlighet att stödja kommuner vid extraordinära händelser enligt samma princip som gäller för Försvarsmaktens stöd till räddningstjänsten.

I samma motion yrkande 4 anförts att räddningstjänsten i olika kommuner dock har gjort olika bedömning av likartade ärenden om vem som skall vara betalningsansvarig för olika insatser. Riktlinjer saknas och ett stort mått av godtycklighet och rättsosäkerhet har därför blivit utfallet. Nationella riktlinjer för hur räddningstjänsten skall bedöma insatser i kris- och katastrofsituation bör klargöras.

I motion 2005/06:Fö218 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 14 anförts att Sverige inte har tillfredsställande beredskap och kapacitet att hantera olyckor. För att förbättra detta krävs ett utökat samarbete mellan alla svenska myndigheter och med övriga länder kring Östersjön. Avtal bör snarast ingås med länderna kring Östersjön i avsikt att klara ut organisation, ansvar och ekonomi vad gäller räddningsinsatser när olyckor eller katastrofer inträffar. När de väl har inträffat är det för sent. Det lyckosamma Gotsamprojektet kan härvid utgöra en förebild.

I samma motion yrkande 15 påtalas behovet av ökat samarbete för att hantera svåra olyckor och påfrestningar. Sverige har inte en tillfredsställande beredskap och kapacitet att hantera olyckor.

Motionärerna delar inte regeringens bedömning att det finns en hög beredskap och en god förmåga att hantera olyckor till sjöss med allvarliga utsläpp som följd. Sverige har enligt motionärerna inte heller ett robust elsystem. Även säkerheten kring IT-frågorna måste lyftas fram på ett bättre sätt än vad som sker i dag. Det är vidare särskilt väsentligt att funktionaliteten inom telekommunikationsområdet säkerställs i Sverige.

I motion 2004/05:Fö258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s) anförts att i och med att Försvarsmakten lämnar delar av sin verksamhet i Göteborg har frågan om säkerheten för Göteborgs hamn väckts. Ett fullgott skydd för Sveriges största exporthamn och dess transportleder är en

viktig uppgift som inom ramen för svåra påfrestningar på samhället i fredstid bör ses över. Beredskapen för kriser och terroraktioner i hamnar bör samordnas på bästa sätt.

I dag delas ansvaret för hamnar och transportleder mellan Polisen, Kustbevakningen och Sjöräddningen där den senare har samordningsansvar. Vid en kris leds räddningsinsatsen av en civil räddningsledare som kan inkalla militär hjälp vid behov. Samordningen mellan Polisen, Kustbevakningen och Sjöräddningen måste emellertid samordnas redan innan en kris, t.ex. ett terroristhot, uppkommer för att på så sätt och efter bästa möjliga förmåga avvärja densamma.

Samordningen mellan de tre myndigheterna och respektive kommun bör enligt motionären ses över och organiseras så att ett fullgott skydd mot svåra påfrestningar i fredstid kan garanteras våra hamnar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tagit fasta på att frågorna om utformningen av ett system med en krisledande myndighet och en översyn av verksamheterna vid Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk i propositionen är separerade från varandra.

Regeringen anger i propositionen att det som ett led i utvecklingen inom krishanteringsområdet bör genomföras en översyn av verksamheterna vid Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk. Inriktningen för översynen är att relevanta delar av myndigheterna bör läggas samman och att övriga delar överförs till andra verksamheter. Även viss annan verksamhet, t.ex. de frågor som Styrelsen för psykologiskt försvar ansvarar för, bör ingå i översynen.

I Krisberedskapsmyndighetens regleringsbrev för budgetåren 2002–2005 har regeringen givit uppdragen att *utveckla omvärldsexempel och redovisa nya typsituationer*. Dessa skall kunna användas som underlag för förmågebedömningar och bedömningar av eventuella behov av att förstärka den ordinarie fredstida förmågan med avseende på svåra påfrestningar i fred eller vid höjd beredskap.

Krisberedskapsmyndigheten, de samverkansansvariga myndigheterna och andra aktörer har tillsammans under åren 2002–2005 tagit fram nio omvärldsexempel. Dessa omvärldsexempel beskriver ett eller flera händelseförlopp under en viss tidrymd. Utifrån dessa händelser har myndigheterna bedömt konsekvenserna för olika delar av samhället. De omvärldsexempel som tagits fram är:

- Terrorattentat mot Stockholms spårtrafik
- Nationell störning i våra elektroniska kommunikationer
- Pandemin hotar det svenska samhället
- Spridning av mul- och klövsjuka i södra Sverige
- Drivmedelsblockader i Europa
- Långvarig effektbrist i elförsörjningen på grund av väderstörningar

- Terroristangrepp med massförstörelsevapen
- IT-attack mot de finansiella systemen

När det gäller frågan om *samlökalisering* skall Krisberedskapsmyndigheten på regeringens uppdrag finansiera den försöksverksamhet på Gotland som benämns Gotsam. Krisberedskapsmyndigheten har också ett särskilt rege- ringsuppdrag att årligen följa upp verksamheten och avlämna en rapport, i regel senast den 1 mars varje år. Försöksverksamheten pågår och skall efter beslutad förlängning vara avslutad den 31 december 2007. De berörda myndigheterna avrapporterar verksamheten varje år och skall i mars 2008 lämna en avslutande rapport. Svaret på frågan om Gotsam ger bättre förutsättningar för krisledning torde således först kunna ges när verk- samheten slutredovisas i början av 2008. *Utskottet* finner inte anledning att föregå denna slutredovisning.

När det gäller frågan om *övningsverksamhet* så sker samövning enligt gällande principer och mandat lokalt mellan olika företrädare för särskilt viktiga verksamheter på kommunal nivå såsom räddningstjänst, polis, sjuk- vård, socialtjänst, el- och telekommunikationer, olika transportsätt m.m. Här finns företrädare för kommunal- och lanstingsverksamhet liksom stat- lig och privat verksamhet. Alla har ett ansvar för sin verksamhet/sector men förmågan till samverkan tvärsektorielt måste förberedas. Detsamma gäller inom olika län och naturligen då inkluderat den lokala nivån.

Försvarsmakten bör i möjligaste mån delta för att dess möjligheter till att i fredstid kunna lämna stöd till samhället skall kunna belysas och prövas.

När det gäller frågan om *gränsöverskridande hjälp vid räddningsinsat- ser* som berörs i motionerna så har utskottet erfärut att det finns avtal mellan de nordiska länderna för att underlätta samarbetet, det s.k. Nordred- avtalet. Avtalet är ett ramavtal som inneburit att gränskommunala avtal har slutits i en stor mängd mellan de nordiska ländernas gränskommuner.

Sverige har vidare ingått bilaterala avtal med de baltiska staterna var för sig. Under åren 2002–2003 undertecknade Sverige överenskommelser med Estland, Lettland och Litauen på området förebyggande av, beredskap för och insatser vid olyckshändelser. I överenskommelserna utsågs Statens rädd- ningsverk, tillsammans med systemmyndigheterna i respektive land, som behöriga myndigheter för den praktiska utvecklingen och tillämpningen av samarbetet inom ramen för överenskommelsen. Räddningsverket har nu undertecknat s.k. beredskapsavtal med alla tre länderna. Det finns även avtal mellan länderna i Barentsområdet.

I fråga om *ersättningsfrågorna* gällande räddningstjänst så finns klara definitioner och regelverk i lagen om skydd mot olyckor, LSO. Där finns också redovisat systemet för ersättning till kommunerna för kostnader för räddningstjänstinsatser. LSO anger även skyldighet för kommunala och stat- liga myndigheter att medverka i räddningstjänst skall ske på egen bekost- nad.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat frågor om *ersättning*, senast i *betänkande 2005/06:FöU12*. I detta betänkande uttalar utskottet att bl.a. frågor om ersättning och bidrag kommer att utredas av *Utredningen om effekterna av klimatförändringen och hur samhällets sårbarhet för dessa kan minska* (dir. 2005:80). I avvaktan på utredningens slutbetänkande som skall föreligga hösten 2007 fann utskottet att några ytterligare tillkännagivanden från riksdagens sida inte behövdes. *Utskottet* finner inte anledning att ändra denna ståndpunkt.

När det gäller frågan om *samordning* uttalar regeringen i sin proposition att förstärkning med personal och andra resurser vid stora olyckor och extraordinära händelser i första hand bör ske genom att offentliga organ samverkar och bistår varandra. *Utskottet* är positivt till detta synsätt och anser, liksom regeringen, att den gemensamma användningen av offentliga resurser bör utvecklas vidare.

Utskottet anser att den översyn av verksamheterna vid Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk som regeringen aviserat bör avvaktas. Utskottet vill inte föregripa utredningsarbetet och förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen i frågan. *Utskottet avstyrker därför motionerna 2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 1 i denna del, 2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 6 och 7, 2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp) yrkande 1, 2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3, 4 och 8, 2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) yrkande 16, 2005/06:Fö6 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) yrkandena 1–3, 2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkandena 2–4, 2005/06:Fö218 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 14 och 15 samt 2004/05:Fö258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s).*

Informationssäkerhet

Utskottets förslag i korthet

Arbete som syftar till att öka informationssäkerheten i samhället pågår inom många områden. Utskottet finner därför inte anledning att tillstyrka motionerna 2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 19–21, 2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 7, 2003/04:U350 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 5 och 2005/06:U384 yrkande 6.

Jämför reservation 6 (m, fp, kd, c).

Motioner

I *motion 2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp)* anförs att den nya tekniken är sårbar. Det finns många tekniska problem som ger upphov till stora samhällsekonomiska besvär och kostnader. Generellt finns enligt

motionärerna ingen anledning att staten skall lägga sig i frågan om säkerhet annat än för de intressen som är genuint allmänna. Staten använder sig dock i hög grad av samma standardteknik och programvaror som medborgare och företag, och statens handlande är därför inte utan betydelse för att minska samhällets sårbarhet generellt. Genom teknikupphandling och tydligt kravställande kan statliga myndigheter möjliggöra att nya tekniska lösningar på olika säkerhetsfrågor blir allmänt tillgängliga. Det är också av vikt att staten har en tydlig policy för IT-säkerhetsfrågor så att myndigheter, institutioner och andra statliga aktörer kan handla medvetet och insiktsfullt. Staten bör ha en roll som föregångare i frågor om IT-säkerhet genom en tydlig säkerhetspolicy (*yrkande 19*).

Krisberedskapsmyndigheten (KBM) har det övergripande ansvaret för skydd av samhället mot fredstida hot och risker.

Försvarets radioanstalt (FRA) har haft till uppgift att kontrollera IT-säkerheten hos vissa statliga företag och myndigheter med särskilt känslig information i säkerhets- eller försvarspolitiskt hänseende. FRA har nyligen varnat för att säkerheten hos dessa i flera fall är undermålig. Varningen understryker behovet av att frågan om IT-säkerhet och skydd mot informationsoperationer eller s.k. cyberbrott ges ökad uppmärksamhet (*yrkande 20*).

Post- och telestyrelsen (PTS) har haft i uppgift att svara för IT-incidenthanteringen i samhället. Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic) är i drift vid PTS sedan den 1 januari 2003. Sitic har sedan dess fått ökade möjligheter att sekretessbelägga rapporter som bedöms känsliga, vilket skall öka effektiviteten i och tilliten till dess arbete. Utvecklingen inom IT-säkerhetsområdet går snabbt, och det är angeläget att verksamheten och dess förutsättningar utvärderas, så att högsta möjliga effektivitet i skyddet säkerställs. En alltför myndighetsorienterad organisation riskerar att uppfattas inte kunna ge tillräckliga garantier om sekretess för att näringslivet skall kunna delta fullt ut. Vid en utvärdering av incidenthanteringen bör även denna frågeställning på nytt beaktas (*yrkande 21*).

I *motion 2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 7* anser motionärerna att utgångspunkten för regeringens strategi om informations-säkerhet bör vara att varje företag, organisation och myndighet ansvarar för att den egna informationsbehandlingen sker med betryggande säkerhet. När det gäller säkerhet i samhällsviktiga funktioner bör riksdag och regering ansvara för den övergripande strategin och erforderlig samordning. Denna bör även omfatta arbetet med utvecklingen av informationssäkerhet i samhället. Det är regeringen som skall fastställa en samlad handlingsplan för åtgärder inom området. Handlingsplanen skall redovisas löpande och en gång om året redovisas för riksdagen.

Alla samhällsviktiga funktioner skall certifieras avseende säkerhet, kvalitet och tillgänglighet. Motionärerna anser att det är fel av regeringen att delegera ansvaret inom IT-säkerhetsområdet till Krisberedskapsmyndigheten.

I motion 2003/04:U350 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 5 anfördes att teknisk infrastruktur har blivit allt viktigare för samhällets funktioner. Ju mer utvecklad och tillgänglig tekniken blir, desto mer beroende, sammankopplade och därmed sårbara blir de tekniska systemen både inom och över territoriella gränser. Genom ny informationsteknik får kriminella grupper, icke-demokratiska stater och terrorister ytterligare möjligheter att, oavsett var i världen de befinner sig, hota avsevärt fler samhällsområden än tidigare – till betydligt lägre ekonomiska, politiska och militära kostnader än tidigare. Dessutom ökar det avancerade samhällets sårbarhet inför helt oavsiktliga hot i form av olika driftstörningar. Motionärerna anser att forskning som tydliggör och kartlägger svensk sårbarhet inför störningar i IT- och elsystem måste prioriteras.

Motionärerna upprepar samma yrkande i motion 2005/06:U384 yrkande 6 från allmänna motionstiden hösten 2005.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att tillgång till korrekt och säker information vid rätt tillfälle är en förutsättning för trygghet, tillväxt, konkurrens, utveckling och välfärd. Säker informationsförsörjning är viktig för att uppnå en robusthet i samhällsviktig verksamhet. Sårbarheter berör ett mycket stort antal aktörer och intressen, och området präglas av en stor dynamik. Bilden av dagens brister och hot är mycket komplex och därmed även behovet av åtgärder. Därför behövs enligt regeringen en mer sammanhållen politik inom informationssäkerhetsområdet. En nationell strategi och en bättre samordning av informationssäkerhetsfrågorna är av stor betydelse för det fortsatta arbetet.

Regeringen har i propositionen uppgivit att den av regeringen 2002 fastställda strategin för informationssäkerhet bör utvecklas till att även omfatta att kunna upptäcka, ingripa mot och agera i samband med störningar i samhällsviktiga IT-system.

Förtroendet för och tryggheten i att använda IT bör öka. En ökad säkerhet och ett förbättrat integritetsskydd bör eftersträvas.

Vidare anger regeringen att en handlingsplan för informationssäkerhet bör utarbetas med utgångspunkt i en nationell strategi för informationssäkerhetsarbetet.

Det statliga informationssäkerhetsansvaret i Sverige är uppdelat på ett flertal aktörer, samtidigt som svenskt och utländskt näringsliv äger huvuddelen av den samhällsviktiga infrastruktur som skall skyddas.

Krisberedskapsmyndigheten har det sammanhållande myndighetsansvaret för informationssäkerhetsfrågorna. I arbetet ligger att bedriva omvärldsanalys och leverera en årlig lägesbedömning till regeringen. Privat-offentlig samverkan och stöd till dem som bedriver samhällsviktig verksamhet är andra frågor som hanteras inom uppdraget. Post- och telestyrelsen har organiserat en rikscentral för incidentrapportering (Sitic). Försvarets radioanstalt har byggt upp teknikkompetens för att utföra IT-säkerhetsanalyser på

uppdrag av statliga myndigheter. Försvarets radioanstalt skall också kunna stödja arbetet med att återställa samhällsviktiga verksamheter vilkas system drabbats av IT-attacker. *Försvarets materielverk* har under de senaste åren byggt upp en certifierings- och evalueringsfunktion.

Att påverka information eller informationssystem till stöd för politiska eller militära mål benämns *informationsoperationer* (IO).

IT-säkerhet och skydd mot informationsoperationer är till sin natur tvärsektorielt och geografiskt gränslöst. Ett framgångsrikt och kostnadseffektivt nationellt IT- och informationssäkerhetsarbete förutsätter samordning av såväl offentliga som privata ansträngningar utifrån ett helhetsperspektiv. Tekniska lösningar utgör endast en del av detta. Också internationellt samarbete utgör en viktig komponent i det nationella informationssäkerhetsarbetet.

När det gäller frågan om *IT-incidentrapportering* utgör möjligheten att behandla känslig information konfidentiellt en viktig förutsättning för att IT-incidentrapportering skall ske, men möjligheten att formellt sekretessbelägga information torde inte i sig utgöra ett incitament för rapporteringen. Andra faktorer krävs för att motivera näringslivet att rapportera incidenter till den offentliga sektorn. Att skapa förtroende mellan dem som delar informationen och för deras förmåga att hantera informationen konfidentiellt utgör en faktor. De som rapporterar måste vidare erhålla ett mervärde som utbyte för sin insats. Det kan t.ex. handla om att få skraddarsydd och efterfrågad information tillbaka eller att vid behov få praktiskt stöd och hjälp. Staten kan bidra med unik information om och samlade analyser av hot, sårbarheter och riskbedömningar. Internationell erfarenhet visar tydligt att underrättelse-, säkerhets- och polisorganisationer har en viktig roll att fylla i detta liksom samlad analys av information från skilda delar av näringslivet.

Statens mervärde utgörs av unik information från olika delar av näringslivet som kan analyseras samlat och användas för att inrikta offentliga åtaganden utifrån ett nationellt säkerhetsperspektiv. Exempel är inriktning och samordning av säkerhetsforskning, planering och prioritering av nationella skyddsåtgärder och underlag för internationellt samarbete och arbete inom EU:s ram.

Utskottet har erfarit att det vid Krisberedskapsmyndigheten tagits flera initiativ till samverkan och informationsutbyte med såväl stat som näringsliv. Ett exempel är det s.k. informationssäkerhetsrådet som med bred samhällsrepresentation har i uppdrag att på strategisk nivå bistå med synpunkter på myndighetens arbete med informationssäkerhet och den nationella informationssäkerhetsstrategin. Ytterligare ett exempel är Forum för Informationsdelning avseende Informationssäkerhet (FIDI) där näringslivsrepresentanter med gemensamma intressen samlas för att utbyta information och tillsammans påverka utvecklingen inom området. Staten representeras av Krisberedskapsmyndigheten.

Vidare skall Krisberedskapsmyndigheten, enligt 5 § förordningen (2002:518) med instruktion för Krisberedskapsmyndigheten, årligen lämna en *samlad bedömning av samhällets informationssäkerhet* till regeringen. Krisberedskapsmyndigheten skall i detta arbete bl.a. analysera omvärldsutvecklingen inom området mot bakgrund av erhållet underrättelseunderlag. Denna rapport utgör Krisberedskapsmyndighetens årliga lägesbedömning av samhällets informationssäkerhet.

Av det ovan anförda framgår att det pågår arbete inom många områden som rör informationssäkerheten i samhället. *Utskottet* finner därför inte anledning att i dagsläget tillstyrka *motion 2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 19–21, 2002/03:Fö259 av Gunnar Höknark m.fl. (m) yrkande 7, 2003/04:U350 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 5 och 2005/06:U384 yrkande 6.*

Tillsynen av kommunernas oljeberedskap

Utskottets förslag i korthet

Utskottet vill inte föregripa den beredning av ärendet som för närvarande pågår i Regeringskansliet. Utskottet avstyrker Riksrevisionens styrelses förslag om tillsyn av kommunernas oljeberedskap. Utskottet avstyrker även *motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 1.*

Jämför reservation 7 (fp).

Allmänt

Riksrevisionen har granskat statens åtgärder för att säkerställa en god kommunal beredskap för att ta hand om olja som når land vid stora oljeolyckor. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten *När oljan når land – har staten säkerställt en god kommunal beredskap?* (RiR 2005:31).

Enligt Riksrevisionen visar granskningen att de statliga insatser som syftar till att stödja kommunerna i samband med oljekatastrofer är bristfälliga. Av granskningen framgår också att ansvaret för saneringsfasen vid en räddningsoperation – dvs. det skede i oljebekämpningen som följer efter den akuta fasen i olycksarbetet – i Sverige inte är reglerat. Detta har flera nackdelar som påtalas i granskningen.

Riksrevisionens styrelses förslag

Lagen om skydd mot olyckor (LSO), som infördes år 2004, innebar en övergång till målstyrning av den kommunala beredskapen mot olyckor. Målstyrningsmodellen ställer höga krav på tillsyn, rådgivning, stöd och information för att lagstiftningens syften skall uppfyllas.

Riksrevisionens granskning tyder på att det finns ett behov av utökad rådgivning och tillsyn när det gäller kommunernas oljeberedskap. Att det finns ett sådant behov framgår bl.a. av att många kommuner saknar beredskapsplaner, medan andra har ofullständiga eller bristfälliga planer. Det finns också brister i de statliga myndigheternas insatser. Statens räddningsverk har haft svårt att nå ut med stöd till kommunerna. En del av myndigheternas information hänvisar till föråldrad lagstiftning. Den tillsyn som utövas av Statens räddningsverk och länsstyrelserna har hittills varit så begränsad att den enligt Riksrevisionens bedömning inte uppfyller de krav som ställs av regering och riksdag.

Till dessa generella brister kommer det faktum att saneringen efter en oljeolycka ligger utanför de statliga myndigheternas kontroll. Saneringsfasen vid en räddningsoperation – dvs. det skede i oljebekämpningen som följer efter den akuta fasen i olycksarbetet – är i Sverige inte reglerad. De berörda kommunerna brukar av tradition ta på sig att sanera efter oljeolyckor, men kommunens ansvar är inte lagreglerat. Detta har också betydelse för de statliga myndigheternas möjligheter att agera. Det innebär att Statens räddningsverk och länsstyrelserna i sin tillsyn inte har rätt att kontrollera kommunernas planering för saneringsfasen.

Styrelsen anser att den statliga tillsynen av kommunernas oljeberedskap bör förstärkas, liksom de statliga insatserna för stöd och rådgivning till kommunerna på detta område. En del av en sådan förstärkning kan ske utan riksdagens medverkan. Styrelsen anser emellertid också att det finns skäl att överväga om det statliga ansvaret för tillsyn bör utvidgas till att även omfatta saneringsfasen. För att uppnå detta krävs en översyn av regleringen av oljeskadeskyddet. Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen genomför en sådan översyn.

Motion

I *motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 1* anføres att regeringen har det yttersta ansvaret för att staten säkerställer en god kommunal beredskap att ta hand om olja som når land vid stora oljeolyckor.

Motionärerna anför att de under hela innevarande mandatperiod har krävt att åtgärderna för oljeskadeskyddet till sjöss och i strandzonen och åtgärderna för uppföljande verksamheter måste förbättras och säkras funktionellt och ekonomiskt.

Riksrevisionens granskning handlar om den del av oljeskadeskyddet som är aktuell när oljan når land. Detta är i första hand kommunernas ansvar, men även staten har en roll genom att ge stöd och vägledning, utöva tillsyn m.m.

Det statliga stödet till kommunerna i samband med oljeolyckor och den statliga tillsynen till kommunernas oljeberedskap har därför enligt motionärerna stor betydelse.

Granskningen visar att få kustkommuner har beredskapsplaner, och de som finns är ofullständiga eller bristfälliga. Saneringsfasen är utanför myndigheternas kontroll, och det statliga stödet når inte ut. Tillsynen har inte kommit i gång, och de övningar som sker har inte den kvalitet och den omfattning som den ökande oljetankertrafiken i Östersjön kräver.

Det finns alltså enligt Riksrevisionen behov av utökad rådgivning och tillsyn när det gäller kommunernas oljeberedskap. Det finns också brister i de statliga myndigheternas insatser. Räddningsverket har haft svårt att nå ut med stöd till kommunerna. En del av myndigheternas information hänvisar till föräldrad lagstiftning. Den tillsyn som utövas av Räddningsverket och länsstyrelserna har hittills varit så begränsad att den enligt motionärerna inte uppfyller de krav som ställs av regering och riksdag.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill *utskottet* betona att det är mest effektivt att bekämpa ett oljeutsläpp innan oljan flyter i land. Detta gör Kustbevakningen inom ramen för miljöräddningstjänsten till sjöss. Det är vidare avsevärt mycket mera kostnadseffektivt att ta upp oljan till sjöss jämfört med att ta upp oljan när den flutit i land.

Ofta sker oljeutsläpp långt från, land vilket gör att det är viktigt med ett internationellt samarbete kring frågor om beredskap för oljeolyckor. Stora satsningar har därför gjorts för att förstärka Kustbevakningens förmåga att förhindra, begränsa och bekämpa ett oljeutsläpp.

Tillsammans med övriga stater runt Östersjön arbetar Kustbevakningen och Statens räddningsverk även inom ramen för Helsingforskommissionen (Helcom). Detta operativa samarbete innebär att Kustbevakningen i händelse av ett oljeutsläpp kan lämna eller begära assistans från våra grannländer runt Östersjön. I budgetpropositionen för 2006 angav regeringen att det är angeläget att fortsätta arbetet med att få till stånd ett ökat samarbete även när det gäller förmågan att ta hand om ett utsläpp i strandzonen. Liknande samarbeten finns även för de nordiska länderna genom det s.k. Köpenhamnsavtalet och för Nordsjön genom den s.k. Bonnöverenskommelsen. Ett samarbete finns också inom EU.

Till detta kommer den kommunala beredskapen att hantera en oljeolycka när oljan flutit i land. Alla kommuner skall enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ha ett handlingsprogram för räddningstjänst. I programmet skall målet för kommunens verksamhet, samt de risker för olyckor som finns i kommunen som kan leda till räddningsinsatser, beskrivas. Risker för oljeskador och beredskap att hantera oljeutsläpp som flyter i land ska om de bedöms relevanta rymmas inom kommunens handlingsprogram.

Statens räddningsverks roll på detta område är att verka för att konsekvenserna av ett oljeutsläpp till sjöss som når strandnära vattenområden och land begränsas. Det statliga stödet från Statens räddningsverk har förändrats i och med den nya lagen, från allmänna råd till stöd i processen

med att ta fram handlingsprogram för räddningstjänst. Lagen innebär ändrade förutsättningar för kommunerna att arbeta med beredskap för oljeolyckor.

När ett oljeutsläpp flutit i land skall en kommun enligt lagen om skydd mot olyckor svara för räddningstjänsten inom sitt område. För att det skall betraktas som räddningstjänst måste det handla om ett akut ingripande. Olja som hotar att nå stränderna betraktas normalt som skäl för en räddningsinsats. När oljeskadan inte längre kan förvärras är det en fråga om sanering. I praktiken har ansvaret för sanering av olja som flutit i land tagits av kommuner och fastighetsägare som drabbats. För att kommuner skall hållas skadeslösa vid händelse av en oljeolycka betalar staten genom Statens räddningsverk ut ersättning till kommuner som drabbats.

Riksrevisionen har i sin rapport När oljan når land – har staten säkerställt en god kommunal beredskap för oljekatastrofer? presenterat ett antal slutsatser och rekommendationer. Rapporten vars förslag berör flera departement bereds just nu inom Regeringskansliet. Utskottet välkomnar att Regeringskansliet bereder Riksrevisionens rapport och överväger dess rekommendationer – allt i syfte att förbättra statens stöd till och tillsyn över den kommunala oljeberedskapen. Något särskilt uttalande från riksdagens sida synes därför obehövligt.

Utskottet vill inte föregripa den beredning av ärendet som nu inlett i Regeringskansliet och avstyrker därför Riksrevisionens styrelses förslag om tillsyn av kommunernas oljeberedskap. Utskottet avstyrker även motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 1.

Ett statligt ansvar för oljesanering i vissa fall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet anser att det är angeläget att oklarheterna om ansvarsförhållandena för oljesanering klaras ut. Utskottet vill dock inte föregripa den beredning av ärendet som för närvarande pågår i Regeringskansliet. Utskottet avstyrker Riksrevisionens styrelses förslag om statligt ansvar för oljesanering i vissa fall. Utskottet avstyrker även motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 2.

Jämför reservation 8 (fp).

Riksrevisionens styrelses förslag

Det faktum att saneringsfasen vid en oljeolycka inte är reglerad har även andra negativa följder som påtalas av Riksrevisionen. Varje kustkommun har ansvar för sanering av sina egna stränder, men oljeolyckor följer inte

kommungränserna. Det finns i nuvarande regelverk ingen som är ansvarig för att göra prioriteringar över kommungränserna av var saneringsresurserna skall sättas in.

Styrelsen anser att regelverket på denna punkt bör kompletteras. Den dag en stor olycka inträffar är det viktigt att veta hur ansvaret är fördelat. Styrelsen anser därför att man bör överväga om en statlig myndighet – antingen Räddningsverket eller den berörda länsstyrelsen – bör ges rätt att under vissa omständigheter ta över ansvaret för oljebekämpningen under saneringsfasen vid stora oljeolyckor som rör flera kommuner. Styrelsen anser att regleringen av oljeskadeskyddet bör ses över i detta syfte och föreslår att riksdagen begär att regeringen genomför en sådan översyn.

Motion

I motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 2 anføres att saneringen, som ofta är den största delen av kommunernas insatser vid oljeolyckor, ligger utanför de statliga myndigheternas kontroll. Saneringsfasen vid en räddningsoperation – dvs. det skede i oljebekämpningen som följer efter den akuta fasen i olycksarbete – är i Sverige inte tillräckligt reglerad.

Detta innebär att Statens räddningsverk och länsstyrelserna i sin tillsyn inte har rätt att kontrollera kommunernas planering för saneringsfasen. Det innebär också att det i nuvarande regelverk i Sverige, till skillnad från andra länder, inte finns någon utpekad ansvarig för att göra prioriteringar över kommungränserna av var saneringsresurser skall sättas in. Varje kustkommun har ansvar för sanering av sina stränder, men oljeolyckor följer inte kommungränserna!

När en oljeolycka inträffar måste kommunerna på kort tid fatta avgörande beslut. Det får inte råda någon tvekan om vem som skall göra vad och vilka metoder som är mest lämpliga. Granskningen har visat att den kommunala beredskapen och det statliga stödet till beredskapen fortfarande brister i väsentliga avseenden. Motionärerna anser att Riksrevisionens granskning och Riksrevisionens styrelses framställning till riksdagen måste resultera i konkreta åtgärder så att Sverige står bättre rustat när oljan når land.

För att få en bättre kommunal beredskap anser motionärerna, liksom Riksrevisionens styrelse, att Räddningsverkets och länsstyrelsernas ansvar för tillsyn av den kommunala beredskapen mot oljeolyckor utvidgas till att även omfatta saneringsfasen. För att uppnå detta krävs en översyn av regleringen av oljeskadeskyddet.

Den dag en olycka inträffar är det avgörande att veta hur ansvaret är fördelat. Därför bör Statens räddningsverk eller annan statlig krisledningsfunktion som blir resultatet av de nu pågående diskussionerna om nationell krisledning ges rätt att under vissa omständigheter ta över ansvaret för oljebekämpningen under saneringsfasen vid stora oljeolyckor som rör flera kommuner. Också för detta ändamål bör regleringen av oljeskadeskyddet ses över.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med Riksrevisionen och motionärerna att det är angeläget att oklarheterna om ansvarsförhållandena för oljesanering klaras ut. Eftersom Regeringskansliet nu bereder rapporten och dess rekommendationer är något ytterligare uppdrag i denna fråga från riksdagens sida inte påkallat. Utskottet vill sålunda inte föregripa den beredning av ärendet som nyligen inletts i Regeringskansliet och *avstyrker därför Riksrevisionens styrelses förslag om statligt ansvar för oljesanering i vissa fall. Utskottet avstyrker även motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 2.*

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Den nationella krishanteringsförmågan, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Erling Wälivaara (kd), Rolf Gunnarsson (m), Heli Berg (fp), Karin Enström (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om den nationella krishanteringsförmågan. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 1 i denna del, 2 och 3,

bifaller delvis motionerna

2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 1–3,

2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkandena 3 och 4,

2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m) yrkandena 3 och 5 samt

2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkandena 9 och 10 samt avslår motionerna

2002/03:Fö250 av Jarl Lander och Berit Högman (båda s) och

2004/05:MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverige har drabbats av en rad svåra kriser de senaste åren. Inte minst erfarenheterna från hanteringen av flodvågskatastrofen har pekat på behovet av en förstärkt krisberedskap. Vi anser att krisledningen på nationell nivå därför måste utvecklas.

En nationell krishanteringsfunktion bör inrättas i Regeringskansliet samtidigt som myndighetsnivån på olika nivåer utvecklas på motsvarande sätt. Erfarenheter från gjorda insatser pekar tydligt på ett behov av en samlad och samordnad operativ och taktisk ledning såväl för ledning av militära som polisiära insatser och andra räddningsinsatser. De resurser som regeringen har och anser sig behöva för ledningen av landet skall finnas i Regeringskansliet. Behövs det extra resurser handlar det i allmänhet om

expertis inom olika sakområden, helt beroende på den inträffade händelsen. Då kan denna expertis knytas till Regeringskansliet och dess beredskapsorganisation. Enligt regeringsformen är det regeringen som styr riket.

Utformningen av den nationella, krisledande funktionen bör enligt regeringen ske inom befintliga konstitutionella ramar. Samtidigt innehåller beskrivningen av myndighetens mandat i en svår situation bl.a. att besluta om ”sektorsövergripande åtgärder samt prioriteringar”. Reglerna i 11 kap. regeringsformen torde enligt vår mening kunna komma i konflikt med ett sådant uppdrag. Av det skälet bör inte heller den kommande utredningens direktiv innehålla sådana begränsningar. Beroendet av samverkan över tidigare gränser och mellan funktioner blir allt större. Det är tillräckligt att de konstitutionella begränsningarna öppet redovisas. Vi finner det märkligt att eventuella konflikter med regeringsformen inte uppmärksammats i regeringens beredning av propositionen.

Ansvarsprincipen får sägas utgöra grunden för svensk krishantering på samtliga nivåer. Vid större kriser, som kräver samordning såväl mellan olika nivåer som mellan sektorer, synes de flesta vara eniga om att ansvarsprincipen behöver kompletteras.

När det gäller krisledning på nationell nivå använder propositionen uttrycket ”efter beslut av regeringen”. Det talar för att man i första hand inriktar sig på ett system för aktivering av en krisledande funktion som kräver beslut i varje särskilt fall.

Det är vår åsikt att specifika extraordinära händelser inte skall dimensionera utformningen av en svensk krisberedskap.

Det är möjligt att någon annan ordning än regeringsbeslut i varje särskilt fall inte är konstitutionellt eller politiskt möjlig. Mycket talar dock för att utredningen närmare bör granska just hur mekanismen snabbt och effektivt kan sättas i gång. Granskningen bör även innefatta situationer som präglas av stor osäkerhet beträffande krisens omfattning och svårighetsgrad. Med beaktande av vad som anförts bör formerna för samordnad krisledning på nationell nivå klaras ut så långt möjligt i förhand.

Nya samarbeten i nätverk mellan svenska myndigheter krävs för att förhindra terroristattacker. Erfarenheter från inträffade kriser och katastrofer pekar entydigt på behovet av en ökad samordning och ledningssamverkan.

Det går inte att i förväg avgöra om en händelse som påverkar samhällets vitala funktioner kommer att leda till en allvarlig samhällskris. Därför bör ledningen av samhället i fred och i kris också utgöra grund för ledningen under höjd försvarsberedskap. Utformningen av den nationella krishanteringsförmågan och -systemet bör ta sin utgångspunkt i vad som ovan anförts. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

- 2. Den lokala krishanteringsförmågan, punkt 4 (m, fp, kd, c)**
av Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Erling Wälivaara (kd), Rolf Gunnarsson (m), Heli Berg (fp), Karin Enström (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om den lokala krishanteringsförmågan. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05: MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 2 och bifaller delvis motion

2002/03: Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Den storm som drabbade södra Sverige saknar motstycke i modern tid. Skogsstyrelsen uppskattar att omkring 80 miljoner kubikmeter träd fällt av stormen. Det motsvarar nästan hela den totala årliga avverkningen i hela Sverige. Det ekonomiska värdet av den stormfällda skogen beräknas till 30–40 miljarder kronor. Åtskilliga enskilda skogsbrukare har fått se sitt livsverk spolerat. Samtidigt drabbades hundratusentals hushåll av strömlöshet. Enligt min mening är det befogat att tala om en verklig katastrofsituation. Jag anser att det militära överskottsmateriel som Försvarmakten förfogar över i form av terränggående fordon, kranbilar m.m. bör kunna komma till användning i en sådan situation.

Resurser måste avsättas i syfte att skapa god förmåga till krishantering i samtliga kommuner. Samtliga kommuners krishanteringsförmåga bör kartläggas och utvärderas och ett kvalitetsredovisningssystem av kommunernas krishanteringsförmåga upprättas, vilket bör ges regeringen till känna.

- 3. Information till allmänheten och varningssystem, punkt 5 (m, fp, kd, c)**
av Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Erling Wälivaara (kd), Rolf Gunnarsson (m), Heli Berg (fp), Karin Enström (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om information till allmänheten och varningssystem. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 5 och bifaller delvis motionerna
2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c) yrkande 22,
2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 13,
2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd) yrkande 25 och
2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkande 1.

Ställningstagande

I propositionen redovisas en strategi för samhällets säkerhet. Enligt vår mening lämnas många goda förslag, men vi menar att en viktig aspekt helt utelämnats. Det handlar om individens förståelse för sin egen roll och upp-gift i samhällets krishanteringssystem.

Utgångspunkten för samhällets krishantering bör vara att krishantering är en fråga för alla. För att medborgarna själva skall kunna skapa sig ett eget förhållningssätt till frågorna krävs det att alla medborgare har tillgång till information om samhällets säkerhet. För att kunna behålla krishante-ringsförmågans folkliga förankring måste man söka nya vägar och för-bättra möjligheterna till information. Detta gäller särskilt information till ungdomar. I dessa sammanhang är Internet en av de viktigaste informa-tionskällorna. Sveriges Radios public service-uppdrag bör även kunna göras tydligare vad det gäller att snabbt och kontinuerligt i krissituationer nå ut med samhällsinformation till medborgarna. Lokalradion är även den en viktig informationsbärare i kristid. I motionerna 2003/04:T474 yrkande 22, 2004/05:MJ5 yrkande 13, 2004/05:MJ6 yrkande 25 och 2005/06:Fö233 yrkande 1 lämnas förslag och synpunkter på hur allmänheten på olika sätt skall informeras om krishanteringssystemet och under kriser som vi anser beaktansvärda i det fortsatta arbetet med information till allmänheten. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Frivillig medverkan i säkerhetsarbetet, punkt 6 (m, fp, kd, c)

av Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Erling Wälivaara (kd), Rolf Gunnarsson (m), Heli Berg (fp), Karin Enström (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om frivillig medverkan i säkerhetsarbetet. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 4, 6 och 7 samt
bifaller delvis motionerna

2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) yrkande 4 och
2005/06:Fö234 av Maria Larsson (kd).

Ställningstagande

I regeringens proposition saknas närmare beskrivningar av hur frivilligarbetet vid svåra olyckor och extraordinära händelser skall stimuleras. Inom ramen för den översyn som skall ske bör frågan om frivilligas rätt till tjänstledighet särskilt uppmärksammas.

I dag finns frivilliga resursgrupper (FRG:er) i ca 100 svenska primärkommuner. Anledning finns att anta att ytterligare kommuner beslutar använda sig av de frivilliga grupperna för att stärka den egna krisberedskapen. I det sammanhanget är det viktigt att förutsättningarna för denna medverkan klarläggs för den enskilde, dennes arbetsgivare och kommunerna.

I arbetet med informationspridande spelar myndigheter och inte minst de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll. Dessa bör ges ett tydligt uppdrag och även möjlighet att nyttja nya mötesplatser för informationsspridande. Ett sätt är att verka för ökad, frivillig information i skolor, ett annat att ge stöd till lokala utbildningsinsatser. Ökad information i skolor skulle förmodligen bidra till att även unga kvinnor bygger upp kunskap rörande krishantering, en grupp som i dag får väldigt lite information i dessa frågor.

Informationsområdet kopplat till krishantering är som sådant mycket komplext och bör innefatta en bred syn på säkerhet. Med detta menas alltifrån hur barn och vuxna klarar sig själva vid en krissituation, till närmiljön med kommunens ansvar och vidare till regional och avslutningsvis nationell nivå.

Det är av största vikt att vi värnar de frivilliga försvarsorganisationerna och stimulerar deras framtida utveckling ända ner till lokal nivå. I en tid då allt färre individer rekryteras till värnpliktstjänstgöring minskar också rekryteringsbasen till frivilligorganisationerna drastiskt. Vi anser att samhället måste underlätta för och hjälpa dessa organisationer att trygga återväxten. Ett sätt är även där att verka för ökad information i skolor.

I utsatta situationer blir de frivilliga civila insatserna ovärderliga. Det kan gälla uppgifter som att söka efter försvunna, vara behjälplig åt brandkåren vid villabränder osv. Ansvar och roll för frivilliginsatserna i kris- och katastrofsituationer bör dock utredas. Det kan vidare vara svårt att handleda "spontanfrivilliga" eftersom många uppgifter kräver hög kompetens. En möjlighet är att utbilda frivilliga som sedan ingår i en "resursbank" med frivilliga experter. Utbildning av dessa personer bör kunna ske genom samarbete mellan berörda myndigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Förändring på myndighetsnivå, punkt 8 (m, fp, kd, c)

av Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Erling Wälivaara (kd), Rolf Gunnarsson (m), Heli Berg (fp), Karin Enström (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förändring på myndighetsnivå. Därmed bifaller riksdagen motion

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkande 1 i denna del, bifaller delvis motionerna

2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 6 och 7,

2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) yrkande 16,

2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd) yrkandena 3, 4 och 8,

2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp) yrkande 1,

2005/06:Fö218 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd) yrkandena 14 och 15 samt

2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd) yrkandena 2–4 och avslår motionerna

2004/05:Fö258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s) och

2005/06:Fö6 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Att såsom föreslås i propositionen låsa fast de slutliga organisatoriska lösningarna innan den nya funktionen kartlagts i fråga om uppdrag och förmågor leder till onödiga låsningar och kan motverka ändamålet med förändringarna.

Erfarenheter från bl.a. flodvågskatastrofen pekar tydligt på ett behov av en samlad och samordnad operativ och taktisk ledning av såväl militära som polisiära insatser samt andra räddningsinsatser. För att stärka samhällets krishanteringsförmåga skall utbildning, övning och träning vara obligatoriskt för alla aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet. Det skall även vara obligatoriskt med uppföljning och utvärdering.

Vi anser vidare att det är av stor vikt att frågan om ansvaret för finansiering vid akuta kriser av omfattande art inte fördröjer ett effektivt och snabbt agerande från samhällets sida. De olika hinder som finns för en effektiv resursanvändning, t.ex. av organisatorisk karaktär eller sådana som beror på praxis eller organisationskultur, måste bort. Så långt det är möjligt skall finansieringsfrågor vara utklarade i förväg.

Vid en översyn av de i krishanteringssystemet ingående myndigheterna bör enligt vår mening även påpekanden som görs i motionerna 2002/03:Fö253 yrkandena 6 och 7, 2003/04:Fö264 yrkande 16, 2003/04:Fö268

yrkandena 3, 4 och 8, 2004/05:Fö231 yrkande 1, 2005/06:Fö218 yrkandena 14 och 15 samt 2005/06:Fö233 yrkandena 2–4 beaktas. I flera motioner föreslås att krisberedskapsmyndighetens och andra myndigheters roller tydliggörs i krishanteringssystemet. Vi delar denna uppfattning. Försvarsministern har gett uttryck för att den myndighet som formas genom sammanslagningen av KBM och SRV bör bli den krisledande myndigheten. Det är enligt vår mening att föregripa utredningens arbete. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Informationssäkerhet, punkt 9 (m, fp, kd, c)

av Ola Sundell (m), Allan Widman (fp), Erling Wälivaara (kd), Rolf Gunnarsson (m), Heli Berg (fp), Karin Enström (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om informationssäkerhet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp) yrkandena 19–21 och bifaller delvis motionerna

2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m) yrkande 7,
2003/04:U350 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 5 och
2005/06:U384 av Holger Gustafsson m.fl. (kd) yrkande 6.

Ställningstagande

Den nya tekniken är sårbar. Det finns många tekniska problem som ger upphov till stora samhällsekonomiska besvär och kostnader. Generellt finns ingen anledning att staten skall lägga sig i frågan om säkerhet annat än för de intressen som är genuint allmänna. Staten använder sig dock i hög grad av samma standardteknik och programvaror som medborgare och företag, och statens handlande är därför inte utan betydelse för att minska samhällets sårbarhet generellt. Genom teknikupphandling och tydligt kravställande kan statliga myndigheter möjliggöra att nya tekniska lösningar på olika säkerhetsfrågor blir allmänt tillgängliga. Det är också av vikt att staten har en tydlig policy för IT-säkerhetsfrågor så att myndigheter, institutioner och andra statliga aktörer kan handla medvetet och insiktsfullt. Staten bör ha en roll som föregångare i frågor om IT-säkerhet genom en tydlig säkerhetspolicy.

Krisberedskapsmyndigheten (KBM) har det övergripande ansvaret för skydd av samhället mot fredstida hot och risker.

Försvarets radioanstalt (FRA) har haft till uppgift att kontrollera IT-säkerheten hos vissa statliga företag och myndigheter med särskilt känslig information i säkerhets- eller försvarspolitiskt hänseende. FRA har nyligen

varnat för att säkerheten hos dessa i flera fall är undermålig. Varningen understryker behovet av att frågan om IT-säkerhet och skydd mot informationsoperationer eller s.k. cyberbrott ges ökad uppmärksamhet. Post- och telestyrelsen (PTS) har haft i uppgift att svara för IT-incidenthanteringen i samhället. Sveriges IT-incidentcentrum (Sitic) är i drift vid PTS sedan den 1 januari 2003. Sitic har sedan dess fått ökade möjligheter att sekretessbelägga rapporter som bedöms känsliga, vilket skall öka effektiviteten i och tilliten till dess arbete. Utvecklingen inom IT-säkerhetsområdet går snabbt och det är angeläget att verksamheten och dess förutsättningar utvärderas, så att högsta möjliga effektivitet i skyddet säkerställs. En alltför myndighetsorienterad organisation riskerar att uppfattas att inte kunna ge tillräckliga garantier om sekretess för att näringslivet skall kunna delta fullt ut. Vid en utvärdering av incidenthanteringen bör även denna frågeställning på nytt beaktas. Vad som ovan anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. Tillsynen av kommunernas oljeberedskap, punkt 10 (fp) av Allan Widman (fp) och Heli Berg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillsynen av kommunernas oljeberedskap. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RRS21 punkt 1 och motion 2005/06:F64 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen har det yttersta ansvaret för att staten säkerställer en god kommunal beredskap att ta hand om olja som når land vid stora oljeolyckor.

Folkpartiet liberalerna har under hela innevarande mandatperioden krävt att åtgärderna för oljeskadeskyddet till sjöss och i strandzonen och åtgärderna för uppföljande verksamheter måste förbättras och säkras funktionellt och ekonomiskt.

Riksrevisionens granskning handlar om den del av oljeskadeskyddet som är aktuell när oljan når land. Detta är i första hand kommunernas ansvar, men även staten har en roll genom att ge stöd och vägledning, utöva tillsyn m.m.

Det statliga stödet till kommunerna i samband med oljeolyckor och den statliga tillsynen till kommunernas oljeberedskap har därför stor betydelse.

Granskningen visar att få kustkommuner har beredskapsplaner, och de som finns är ofullständiga eller bristfälliga. Saneringsfasen är utanför myndigheternas kontroll, och det statliga stödet når inte ut. Tillsynen har inte kommit i gång och de övningar som sker har inte den kvalitet och den omfattning som den ökande oljetankertrafiken i Östersjön kräver.

Det finns alltså enligt Riksrevisionen behov av utökad rådgivning och tillsyn när det gäller kommunernas oljeberedskap. Det finns också brister i de statliga myndigheternas insatser. Räddningsverket har haft svårt att nå ut med stöd till kommunerna. En del av myndigheternas information hänvisar till föräldrad lagstiftning. Den tillsyn som utövas av Räddningsverket och länsstyrelserna har hittills varit så begränsad att den inte uppfyller de krav som ställs av regering och riksdag. Vi tillstyrker således Riksrevisionens styrelses förslag om tillsyn av kommunernas oljeberedskap.

8. Ett statligt ansvar för oljesanering i vissa fall, punkt 11 (fp)
av Allan Widman (fp) och Heli Berg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ett statligt ansvar för oljesanering i vissa fall. Därmed bifaller riksdagen framställning 2005/06:RRS21 punkt 2 och motion 2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp) yrkande 2.

Ställningstagande

Saneringen, som ofta är den största delen av kommunernas insatser vid oljeolyckor, ligger utanför de statliga myndigheternas kontroll. Saneringsfasen vid en räddningsoperation – dvs. det skede i oljebekämpningen som följer efter den akuta fasen i olycksarbete – är i Sverige inte tillräckligt reglerad.

Detta innebär att Statens räddningsverk och länsstyrelserna i sin tillsyn inte har rätt att kontrollera kommunernas planering för saneringsfasen. Det innebär också att det i nuvarande regelverk i Sverige, till skillnad från andra länder, inte finns någon utpekad ansvarig för att göra prioriteringar över kommungränserna av var saneringsresurser skall sättas in. Varje kustkommun har ansvar för sanering av sina stränder, men oljeolyckor följer inte kommungränserna!

När en oljeolycka inträffar måste kommunerna på kort tid fatta avgörande beslut. Det får inte råda någon tvekan om vem som skall göra vad och vilka metoder som är mest lämpliga. Granskningen har visat att den kommunala beredskapen och det statliga stödet till beredskapen fortfarande

brister i väsentliga avseenden. Vi anser att Riksrevisionens granskning och Riksrevisionens styrelses framställning till riksdagen måste resultera i konkreta åtgärder så att Sverige står bättre rustat när oljan når land.

För att få en bättre kommunal beredskap anser vi att Räddningsverkets och länsstyrelsernas ansvar för tillsyn av den kommunala beredskapen mot oljeolyckor utvidgas till att även omfatta saneringsfasen. För att uppnå detta krävs en översyn av regleringen av oljeskadeskyddet.

Den dag en olycka inträffar är det avgörande att veta hur ansvaret är fördelat. Därför bör Statens räddningsverk eller annan statlig krisledningsfunktion som blir resultatet av de nu pågående diskussionerna om nationell krisledning ges rätt att under vissa omständigheter ta över ansvaret för oljebekämpningen under saneringsfasen vid stora oljeolyckor som rör flera kommuner. Också för detta ändamål bör regleringen av oljeskadeskyddet ses över. Vi tillstyrker således Riksrevisionens styrelses förslag i denna fråga.

Särskilt yttrande

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttrande. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

Den nationella krishanteringsförmågan, punkt 2 (v)

Berit Jóhannesson (v) anför:

Utskottet betonar att den säkerhetspolitiska doktrin som formulerades i betänkande UFöU2 från 2004/05 fortsatt ligger till grund för Sveriges arbete.

Vänsterpartiet stod, och står inte, bakom denna doktrin. Vår alliansfrihet och neutralitet har inte bara tjänat oss väl i förfluten tid. Den kommer att tjäna oss väl också framgent och har aldrig hindrat Sverige från att delta i internationellt samarbete eller i internationella insatser under ett FN-mandat. Vänsterpartiets säkerhetspolitiska syn bygger på att Sverige skall bevara sin alliansfrihet och självständigt att kunna avgöra frågan om agerande vid krig och fred.

Internationell samverkan skall grundas på mellanstatliga principer där varje land tar sina egna beslut. FN är den enda världsomspännande organisation som har legitimitet och som kan och skall vara grunden för att motverka den internationella ordning där militär och ekonomisk styrka är avgörande.

I utskottets texter betonas att bl.a. Sveriges samarbete inom Nato stärker vår säkerhet. Vänsterpartiet har i motioner, yrkanden och på annan sätt gett uttryck för en negativ syn på detta samarbete med Nato. Denna vår inställning äger fortsatt giltighet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2005/06:133

Proposition 2005/06:133 Samverkan vid kris för ett säkrare samhälle:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap,
2. lag om skyddsrum,
3. lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap,
4. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10),
7. lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor,
8. lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288),
9. lag om ändring i kommunallagen (1991:900),
10. lag om ändring i begravningslagen (1990:1144),
11. lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och
12. lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation.

Följdmotioner med anledning av prop. 2005/06:133

2005/06:Fö6 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om en starkare krisberedskapsmyndighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att helhetssyn och systemtänkande skall vara vägledande i arbetet med den nya myndigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om att hela myndigheten lokaliseras till Karlstad.

2005/06:Fö7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om den organisatoriska lösningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om den konstitutionella ramen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om förutsättningar för prioritering, ledning och samordning samt finansiering.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motioken anføres om frivilliga resursgrupper.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av medborgares tillgång till information om samhällets säkerhet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de frivilliga försvarsorganisationerna bör ges ett tydligt uppdrag att verka för ökad frivillig information i skolorna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samhället måste bistå de frivilliga försvarsorganisationerna att trygga återväxten.

Framställning 2005/06:RRS21

Framställning 2005/06:RRS21 Riksrevisionens styrelses framställning angående statens insatser för att säkerställa en god kommunal beredskap för oljekatastrofer:

1. Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen ser över regleringen av oljeskyddsarbetet i syfte att överväga om det statliga ansvaret för tillsyn av den kommunala beredskapen mot oljeolyckor bör utvidgas till att även omfatta saneringsfasen.
2. Styrelsen föreslår att riksdagen begär att regeringen ser över regleringen av oljeskyddsarbetet i syfte att överväga om Statens räddningsverk eller den berörda länsstyrelsen bör ges rätt att under vissa omständigheter ta över ansvaret för oljebekämpningen under saneringsfasen vid stora oljeolyckor som rör flera kommuner.

Följdmotion med anledning av framst. 2005/06:RRS21

2005/06:Fö4 av Allan Widman m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillsynen av kommunernas oljeberedskap.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett statligt ansvar för oljebekämpningen under saneringsfasen vid stora oljeolyckor som rör flera kommuner.

Motioner väckta med anledning av händelse av större vikt

2004/05:MJ5 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbilda frivilliga som förstärkningspersonal i kriser.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Krisberedskapsmyndighetens kartläggning av reservkraft i kommunerna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge Public service-utredningen i uppdrag att utreda lokalradions ansvar för krisinformation.

2004/05:MJ6 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att använda Försvarsmaktens materiel.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalradions betydelse i krissituationer.

2004/05:MJ9 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en modern krisberedskap.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2002

2002/03:Fö250 av Jarl Lander och Berit Högman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell grupp för insatser vid kriser och katastrofer.

2002/03:Fö253 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samhällets grundförmåga i fred vad gäller säkerheten i el- och telesystemen måste upprustas och förstärkas samt att olika förekommande system samordnas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av en kontinuerlig utvärdering och analys av sårbarheten i de samhällsviktiga tekniska infrastruktursystemen utifrån en helhetssyn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samtliga kommuners krishanteringsförmåga skall kartläggas och utvärderas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett omfattande kvalitetsredovisningssystem av kommunernas krishanteringsförmåga behöver upprättas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att länsstyrelserna har resurser att identifiera, förebygga och möta nya hot och sårbarheter genom ett samordnat planerings- och ledningssystem.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge den nya Krisberedskapsmyndigheten i uppgift att upprätta en grundläggande analys av de nya hotens konsekvenser för civilbefolkningen och hur civilbefolkningen kan skyddas och engageras för att samhället skall fungera vid krissituationer.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ge beredskapspolisen i uppdrag att kartlägga behovet av det framtida skyddet och bevakningen av samhällsviktig verksamhet.

2002/03:Fö259 av Gunnar Hökmark m.fl. (m):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en ökad samordning och ledningssamverkan i enlighet med vad som anförs i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ledning av samhället i fred och kris också skall ligga till grund för ledningen under höjd försvarsberedskap.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en krishanteringsfunktion i Regeringskansliet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om IT-säkerheten.

2002/03:Fö260 av Gunnar Hökmark m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ledning av samhället i fred och kris också skall ligga till grund för ledningen under höjd försvarsberedskap.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en krishanteringsfunktion i Regeringskansliet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2003

2003/04:U350 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskning som tydliggör och kartlägger svensk sårbarhet inför störningar i IT- och elsystem måste prioriteras.

2003/04:Fö259 av Ola Sundell m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det civila försvaret.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en nationell krishanteringsfunktion i Regeringskans-
liet.

2003/04:Fö264 av Erling Wälivaara m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att överväga en annan fördelning mellan anslagen
till det militära försvaret och anslaget till Krisberedskapsmyndighe-
ten.

2003/04:Fö268 av Else-Marie Lindgren m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en analys av omfattande och långvariga strömvav-
brott genomförs samt att resultatet av analysen skall ligga till grund
för en prioriteringslista över vilka instanser som i första hand skall
ha ström.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att definiera vilken instans som är ansvarig när
prioriteringslistan för strömtillförsel skall användas i praktiken.
3. Riksdagen begär att regeringen ser över gällande lagstiftning beträf-
fande olika ansvarsförhållanden vid tvärspektoriell samordning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utredning av Krisberedskapsmyndighetens man-
dat och huruvida det borde utvidgas, alternativt att den gemen-
samma ledningen för samhällsförsvaret blir en operativ del av
Regeringskansliet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att tillvarata erfarenheter från Gotsamprojektet med
sikte på en permanent samgruppering av myndigheternas krisledning.

2003/04:T474 av Sven Bergström m.fl. (c):

22. Riksdagen begär att regeringen följer upp nuvarande utredning angå-
ende krisinformation med utgångspunkten att skapa en nationell
Internetsajt för krisinformation.

2003/04:N250 av Eskil Erlandsson och Åsa Torstensson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att genomföra praktiska fältförsök med nu tillgäng-
liga nya koncept för reservkraftslösningar.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Fö231 av Runar Patriksson och Anita Brodén (båda fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en snabb utredning för att ge Krisberedskapsmyndigheten bemyndigande att snabbt ge ekonomisk och materiell hjälp och handräckning vid kriser liknande dem i Arvika, Hagfors och Växjö.

2004/05:Fö258 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över ansvar och samordning av myndigheter för ett säkert hamnskydd vid svåra påfrestningar på samhället i fredstid.

2004/05:N309 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över samtliga kommuners reservkraftskapacitet vid eventuella strömavbrott.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ju564 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en permanent krisledningsförmåga måste installeras på regeringsnivå.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riksdag och regering bör omorganiseras för att bättre kunna hantera säkerhetsfrågor.

2005/06:U384 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskning som tydliggör och kartlägger svensk sårbarhet inför störningar i IT- och elsystem skall prioriteras.

2005/06:Fö218 av Eskil Erlandsson m.fl. (c, m, fp, kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ökad integrering av myndigheter med ansvar inom närliggande verksamhetsområden.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat samarbete för att hantera svåra olyckor och påfrestningar.

2005/06:Fö233 av Maria Larsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett krisinformationssystem på länsnivå upprättas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att krishanteringsförmågan måste samövas mellan länsstyrelse, kommuner och Försvarsmakten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Försvarsmaktens stöd till räddningstjänsten bör gälla också vid extraordinära händelser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nationella riktlinjer för räddningstjänstens insatser i kris- och katastrofsituationer.

2005/06:Fö234 av Maria Larsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda ansvar och roll för frivilliginsatserna i kris- och katastrofsituationer.

2005/06:Fö260 av Olle Sandahl m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krav på förberedd reservkraft för äldreboende, särskilt boende, vårdhem etc.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mobiloperatörers skyldighet att ha reservkraft för sina mobilmaster.

2005/06:T500 av Christer Winbäck m.fl. (fp):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statens roll som föregångare i frågor om IT-säkerhet genom en tydlig säkerhetspolicy.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om IT-säkerhet och skydd mot informationsoperationer.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om näringslivets krav på sekretess vid rapportering om IT-incidenter.

2005/06:N436 av Eva Flyborg m.fl. (fp):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över samtliga kommuners reservkraftskapacitet vid eventuella strömavbrott.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens syfte

1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att kommuner och landsting skall minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.

2 § Vad som sägs i denna lag om landsting gäller också kommuner som inte ingår i något landsting.

3 § Vad som sägs i denna lag gäller inte om annat följer av elberedskapslagen (1997:288).

Definition

4 § Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.

2 kap. Förberedelser för och verksamhet under extraordinära händelser i fredstid

Analys och planering

1 § Kommuner och landsting skall analysera vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen respektive landstinget och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet av arbetet skall värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys.

Kommuner och landsting skall vidare, med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysen, för varje ny mandatperiod fastställa en plan för hur de skall hantera extraordinära händelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser samt planer för hanteringen av extraordinära händelser.

Krisledningsnämnd

2 § I kommuner och landsting skall det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid (krisledningsnämnd). Närmare bestämmelser om krisledningsnämnden finns i detta kapitel. I övrigt tillämpas kommunallagens (1991:900) bestämmelser.

Krisledningsnämndens verksamhet

3 § Ordföranden i krisledningsnämnden bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden skall träda i funktion och beslutar i sådana fall att så skall ske.

Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Sådana beslut skall därefter snarast anmälas till nämnden.

Har ordföranden i krisledningsnämnden förhinder träder vice ordföranden i dennes ställe.

4 § Krisledningsnämnden får fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i kommunen eller landstinget i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

När förhållandena medger det skall krisledningsnämnden besluta att de uppgifter som nämnden har övertagit från andra nämnder skall återgå till ordinarie nämnd.

5 § Krisledningsnämndens beslut skall anmälas vid närmast följande fullmäktigesammanträde. Fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för denna.

6 § Kommun- respektive landstingsstyrelsen får, när krisledningsnämndens verksamhet som är föranledd av den extraordinära händelsen inte längre behövs, besluta att verksamheten skall upphöra. Om styrelsen fattar ett sådant beslut återgår de verksamhetsområden som krisledningsnämnden har övertagit till ordinarie nämnd. Ett sådant beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra kan även fattas av fullmäktige.

Geografiskt områdesansvar

7 § Kommuner skall inom sitt geografiska område i fråga om extraordinära händelser i fredstid verka för att

1. olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet,
2. de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas, och
3. informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.

Utbildning och övning

8 § Kommuner och landsting skall ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.

Rapportering

9 § Kommuner och landsting skall hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om vilka åtgärder som vidtagits enligt detta kapitel och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget.

Kommunen och landstinget skall vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder.

3 kap. Förberedelser för och verksamhet under höjd beredskap

Förberedelser

1 § Kommuner och landsting skall vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap (beredskapsförberedelser).

Ledningsansvar

2 § Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva.

Under höjd beredskap ansvarar landstingsstyrelsen för ledningen av den civila hälso- och sjukvården samt den övriga verksamhet för det civila försvaret som landstinget skall bedriva.

Lokal kristidsverksamhet

3 § Kommunen skall under höjd beredskap eller när ransoneringslagen (1978:268) i annat fall tillämpas, i den omfattning som regeringen i särskilda fall beslutar,

1. vidta de åtgärder som behövs för försörjningen med nödvändiga varor,
2. medverka vid allmän prisreglering och ransonering, och
3. medverka i övrigt vid genomförandet av åtgärder som är viktiga för landets försörjning.

Geografiskt områdesansvar

4 § Kommunstyrelsen skall under höjd beredskap verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.

Rapportering

5 § Kommuner och landsting skall under höjd beredskap hålla den myndighet som regeringen bestämmer informerad om beredskapsläget och de övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen respektive landstinget.

4 kap. Bistånd mellan kommuner och landsting samt stöd till enskilda

Bistånd mellan kommuner och landsting

1 § Kommuner och landsting får på begäran lämna hjälp till andra kommuner och landsting som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid. Om hjälp har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den andra kommunen eller landstinget.

Bestämmelser om kommuners och landstings möjlighet att hjälpa annan kommun eller annat landsting med hälso- och sjukvårdsresurser vid extraordinär händelse finns i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763).

När en enskild persons vistelse i en kommun är föranledd av en extraordinär händelse i fredstid, har vistelsekommunen rätt till ersättning från den kommun som drabbats av den extraordinära händelsen.

2 § Om en kommun eller ett landsting har en för totalförsvaret viktig uppgift och denna blir oskäligt betungande till följd av krigsskada eller andra utomordentliga förhållanden som orsakats av krig eller krigsfara, är andra kommuner och landsting skyldiga att lämna hjälp.

Omfattningen av hjälpen beslutas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stöd till enskilda

3 § Kommuner och landsting får under en extraordinär händelse i fredstid lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats av händelsen.

5 kap. Statlig ersättning

1 § Kommunerna och landstingen skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 och 3 kap. Uppgifter som rör extraordinära händelser i fredstid berättigar till ersättning endast i den mån verksamheten är till nytta för hanteringen av sådana mycket omfattande och svåra extraordinära händelser som allvarligt kan påverka kommunens respektive landstingets verksamhet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

6 kap. Skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer

1 § Enligt Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna skall uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden som avser krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld lämnas till en officiell nationell upplysningsbyrå. Varje kommun och landsting som har sådana uppgifter skall, under tid när den nationella upplysningsbyrån är upprättad, lämna dessa uppgifter i fråga om krigsfångar till Totalförsvarets pliktverk och i fråga om andra skyddade personer till Migrationsverket. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall vidarebefordra uppgifterna till den nationella upplysningsbyrån.

Varje kommun och landsting skall också till Totalförsvarets pliktverk respektive Migrationsverket lämna uppsamlade värdeföremål och handlingar, som kvarlämnats av skyddade personer eller som efterlämnats av avlidna skyddade personer, om värdeföremålen eller handlingarna är av vikt för de närmast anhöriga. Uppgift skall även lämnas om var avlidna skyddade personers gravar är belägna. Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket skall lämna vidare uppsamlade värdeföremål och handlingar samt vidarebefordra uppgifter om gravars belägenhet till den nationella upplysningsbyrån.

2 § På begäran av Svenska Röda Korset skall varje kommun och landsting, som i krig eller under neutralitet kan få sådan information som avses i 1 §, i fred hjälpa Svenska Röda Korset med att förbereda den nationella upplysningsbyråns verksamhet.

7 kap. Tystnadsplikt

1 § Den som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon därigenom har fått veta om

1. förhållanden av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser,
2. förhållanden av betydelse för totalförsvaret eller rikets säkerhet i övrigt,
3. en enskild persons ekonomiska förhållanden, eller
4. ett företags affärs- eller driftsförhållanden.

2 § Den som deltar eller har deltagit i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå som avses i 6 kap. 1 § får inte obehörigen röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en krigsfånge eller annan skyddad person som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, såvitt gäller vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden.

Trots tystnadsplikten får den som deltar i verksamhet hos den nationella upplysningsbyrå till Central Tracing Agency vid Internationella

rödakorskommittén i Genève vidarebefordra sådana uppgifter som avses i 6 kap. 1 § och motsvarande uppgifter som lämnats till den nationella upplysningsbyrån av statliga myndigheter.

8 kap. Överklagande av beslut

1 § En statlig myndighets beslut om ersättning enligt 5 kap. 1 § får överklagas hos regeringen.

2 § Beslut som meddelats i frågor enligt 3 kap. 3 § får inte överklagas.

---

1. Bestämmelserna i 2 kap. 1, 7–9 §§ och 5 kap. träder i kraft den 30 juni 2006. Lagens övriga bestämmelser träder i kraft den 1 september 2006.

2. Genom lagen upphävs den 1 september 2006

– lagen (1994:1720) om civilt försvar

– lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting.

2.2 Förslag till lag om skyddsrum

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns det bestämmelser om hur skyddsrum skall byggas, utrustas och underhållas. I lagen finns det också bestämmelser om ersättning.

2 § Skyddsrum är utrymmen för skydd av befolkningen i krig.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om behovet av skyddsrum och inom vilka områden inom landets kommuner som skyddsrummen skall vara belägna.

2 kap. Utformning och placering av skyddsrum

1 § Skyddsrum skall vara utformade och utrustade för att stå emot verkningarna av sådana stridsmedel som kan antas komma till användning i krig. Om det krävs skyndsamma åtgärder för skydd av befolkningen i krig får skyddsrummen utformas och utrustas så att de i största möjliga utsträckning står emot sådana verkningar.

2 § Skyddsrum skall vara placerade och utformade med hänsyn till de skyddsbehövandes möjligheter att efter varning hinna fram till dem i tid och att uppehålla sig där under den tid som behövs.

3 § Skyddsrum skall vara utformade så att de under fredstid kan användas för andra ändamål.

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter eller i särskilda fall besluta om skyddsrumms placering, utformning och utrustning samt inom vilken tid de skall kunna iordningställas.

3 kap. Byggande och kontroll av skyddsrum

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer skall, i den omfattning staten ställer medel till förfogande, besluta i enskilda fall om byggande av skyddsrum samt kontrollera att inrättade skyddsrum har avsedd skyddsförmåga och att skyltning skett i enlighet med lagen.

Kommunen skall på begäran av den myndighet som avses i första stycket lämna upplysningar om planer för byggverksamhet i kommunen och om andra förhållanden av betydelse för myndighetens beslut i frågor om byggande av skyddsrum.

Skyddsrum i befintlig byggnad eller anläggning

2 § Skall ett skyddsrum byggas utan att frågan uppkommit i samband med att någon sådan byggnadsåtgärd skall utföras som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan, skall den myndighet som enligt 1 § fattat beslutet ombesörja att skyddsrummet byggs och utrustas.

Skyddsrum i samband med nybyggnation

3 § Den som inom ett område där skyddsrum skall byggas avser att utföra sådana byggnadsåtgärder som anges i 9 kap. 2 § 1 och 3 plan- och bygglagen (1987:10) och som kräver bygganmälan skall underrätta den myndighet som avses i 1 § om sin avsikt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från underrättelseskyldigheten enligt första stycket.

4 § Den som har lämnat en underrättelse enligt 3 § har rätt att få ett beslut i skyddsrumfrågan enligt 1 §. Innebär beslutet att ett skyddsrum skall byggas skall beslutet även innehålla uppgift om det antal personer som skall kunna få plats i utrymmet.

I samband med att ett beslut enligt första stycket delges, får den som lämnat underrättelsen föreläggas att vidta åtgärder i enlighet med beslutet.

Ett beslut enligt första stycket gäller i två år eller, om bygganmälan enligt 9 kap. 2 § plan- och bygglagen (1987:10) har gjorts, under två år från dagen för bygganmälan. Ett sådant beslut får ändras endast om den som beslutet gäller godtar ändringen.

5 § Vid byggsamråd enligt 9 kap. 7 § plan- och bygglagen (1987:10) skall en genomgång göras av de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att ett skyddsrum skall kunna antas komma att uppfylla de krav som ställs i 2 kap. 3 § och med stöd av 2 kap. 4 § denna lag.

Bestämmelserna i 9 kap. 9 och 10 §§ plan- och bygglagen om kontroll m.m. och om slutbevis skall tillämpas på arbetet med att bygga ett skyddsrum.

6 § En byggherre som utför sådana byggnadsåtgärder som avses i 3 § skall bygga och utrusta sådant skyddsrum som enligt ett föreläggande skall finnas i byggnaden eller anläggningen. Byggherren skall se till att utrymmet stämmer överens med givet föreläggande enligt 4 § andra stycket samt med det som anges i 2 kap. 3 § och det som bestämts med stöd av 2 kap. 4 §.

4 kap. Fastighetsägares och nyttjanderättshavares skyldigheter

Ansvaret för att underhålla skyddsrum

1 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att underhålla skyddsrummet och den utrustning som hör till skyddsrummet.

2 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är skyldig att, efter föreläggande av den myndighet som avses i 3 kap. 1 §, vidta de åtgärder som behövs för att förbättra utrymmets skyddsförmåga.

Skyldighet att bereda plats

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum är under höjd beredskap skyldig att bereda plats i skyddsrummet åt dem som behöver skydd.

Skyltning

4 § Ägaren till en byggnad eller annan anläggning där det finns ett skyddsrum skall genom skyltning på byggnaden eller anläggningen ge anvisning om var utrymmet finns.

Skyldighet att tillåta inrättande av skyddsrum

5 § En nyttjanderättshavare får inte hindra ägaren till en byggnad eller annan anläggning att inrätta skyddsrum eller att företa andra åtgärder enligt denna lag.

Särskilt om nyttjanderättshavare

6 § En nyttjanderättshavare är skyldig att på begäran av ägaren till en byggnad eller annan anläggning betala ett skäligt bidrag till kostnader som ägaren får på grund av skyldigheter enligt denna lag. Detta gäller dock endast om

1. ägaren inte kände till att åtgärderna skulle vidtas då nyttjanderättsavtalet träffades eller senast kunde sägas upp och minst två år återstod av nyttjanderätten då skyldigheten att vidta åtgärderna blev kända för ägaren, och

2. det kan anses uppenbart oskäligt att ägaren skall svara för hela kostnaden.

5 kap. Avveckling av skyddsrum

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att ett utrymme inte längre skall vara skyddsrum.

6 kap. Ersättning

1 § Den som skall bygga och utrusta ett skyddsrum enligt 3 kap. 6 § har rätt till skäligen ersättning av staten för sina merkostnader.

2 § Den som är skyldig att underhålla ett skyddsrum har rätt till skäligen ersättning av staten för sina kostnader. Detsamma gäller den som vidtagit åtgärder som anges i 4 kap. 2 §. Ersättning lämnas dock inte för åtgärder som har föranletts av att ägaren eftersatt underhållet av skyddsrummet, gjort otillåtna ingrepp i det eller på annat sätt varit försumlig.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ersättningens storlek.

7 kap. Förelägganden och andra åtgärder

Förelägganden och vite

1 § Den myndighet enligt 3 kap. 1 § som beslutar om byggande eller kontroll av skyddsrum får meddela de förelägganden som behövs i enskilda fall för att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas.

Ett föreläggande enligt första stycket får förenas med vite. Ett föreläggande som tar sikte på sådana situationer som regleras i 7 kap. 3 § denna lag får dock inte förenas med vite.

Åtgärd på försumligs bekostnad

2 § Om ett föreläggande enligt 1 § inte följs, får åtgärden vidtas av den som meddelat föreläggandet. En sådan åtgärd vidtas på den försumliges bekostnad, om han eller hon inte på grund av någon bestämmelse i denna lag är berättigad till ersättning för åtgärden om den vidtas frivilligt.

Tillträde

3 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning är skyldig att lämna den myndighet som avses i 3 kap. 1 § tillträde till byggnaden eller anläggningen för att utföra besiktning eller annan kontroll enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs för tillträde enligt första stycket.

8 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet inte fullgör sin skyldighet enligt 4 kap. 3 § döms till böter eller fängelse i högst ett år. Har gärningen medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av någon annan anledning att anse som grov döms till fängelse, i lägst sex månader och högst fyra år.

2 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon föreskrift som meddelats med stöd av 2 kap. 4 §.

9 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut i frågor enligt 3 kap. 1 och 4 §§, 4 kap. 2 §, 6 och 7 kap. får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut enligt 1 kap. 2 § och 5 kap. 1 § får inte överklagas.

3 § Beslut enligt 1–7 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2. Bestämmelser i denna lag om ägare till fastighet tillämpas även på den som innehar fastighet med fideikommissrätt.

3. För underhåll av skyddsrum som inrättats med stöd av 6 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller fortfarande 6 kap. 11–16 §§ i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar.

4. Ett föreläggande som utfärdats enligt 6 kap. 8, 11, 12, 14, 15 och 18 §§ och 7 kap. 3 § i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar skall anses som ett föreläggande enligt denna lag.

5. I fråga om ersättning som bestämts före ikraftträdandet av denna lag gäller 6 kap. 20–22 §§ i den upphävda lagen (1994:1720) om civilt försvar.

2.3 Förslag till lag om utrymning och inkvartering m.m. under höjd beredskap

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § I denna lag finns bestämmelser om utrymning och inkvartering under höjd beredskap.

2 § Bestämmelserna i 2 och 3 kap. skall tillämpas endast under höjd beredskap.

2 kap. Utrymning m.m.

Utrymning

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att de som uppehåller sig inom ett område skall utrymma detta om området blivit eller kan antas bli utsatt för stridshandlingar och utrymningen är nödvändig för att skydda befolkningen, eller det i området behöver vidtas militära åtgärder av väsentlig betydelse och åtgärderna allvarligt försvåras om inte utrymning sker.

2 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta

1. att de som omfattas av ett utrymningsbeslut skall vistas på en viss plats, och

2. vilka villkor som skall gälla för vistelsen.

Beslutet får inte utformas så att det inskränker den enskildes frihet mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till syftet med utrymningen och förhållandena på vistelseplatsen.

3 § Polismyndigheten skall lämna den hjälp som behövs vid utrymning enligt 1 och 2 §§.

4 § Kommuners och landstings skyldighet att ta hand om utrymmande och utläningar som söker skydd i Sverige regleras i socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.

5 § Kommuner och landsting som befolkningen lämnar på grund av utrymning är skyldiga att i skälig omfattning lämna hjälp till de kommuner och landsting som i större omfattning får ta emot befolkningen.

Utflyttningsförbud

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som uppehåller sig inom ett visst område att lämna detta om förflyttningen eller vistelsen utanför området allvarligt skulle

försvara åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret, eller vara förenad med uppenbar livsfara.

Inflyttningsförbud

7 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela förbud för dem som inte är bosatta inom ett visst område att annat än tillfälligt uppehålla sig inom området, om en inflyttning allvarligt skulle försvara åtgärder av väsentlig betydelse för totalförsvaret.

3 kap. Inkvartering

Skyldighet att upplåta inkvarteringsbostad

1 § En kommun får förelägga innehavaren av en byggnad eller bostads-lägenhet (inkvarteringsvärd) att upplåta bostad och utrustning åt den som behöver en bostad (inkvarteringsbostad) på grund av beslut om utrymning eller på grund av att denne till följd av krigshändelser tvingats lämna sin ordinarie bostad.

Ett sådant föreläggande får meddelas endast om behovet av bostad inte kan tillgodoses på annat lämpligt sätt. Beslutet får inte medföra större olägenhet för inkvarteringsvärden än vad som är nödvändigt och får inte avse utrymmen som behövs för inkvarteringsvärden och hans eller hennes familj eller någon dem närstående.

2 § Om inkvarteringsvärden inte följer föreläggandet enligt 1 §, får kommunen hos polismyndigheten begära den hjälp som behövs för att den som skall inkvarteras skall få tillträde till inkvarteringsbostaden.

Ersättning

3 § Inkvarteringsvärden har rätt till skälig ersättning av kommunen för inkvarteringsbostaden.

4 § Om bostaden eller dess utrustning skadas när bostaden används som inkvarteringsbostad, är den skadelidande berättigad till ersättning av kommunen. Är skadan ringa, betalas dock ingen ersättning.

5 § Ersättningen enligt 3 och 4 §§ prövas på det sätt som anges i förfogandelagen (1978:262).

Om taxa enligt 33 § förfogandelagen har fastställts, beslutar kommunen ersättningen. I annat fall beslutas ersättningen av den lokala värderingsnämnden.

6 § Den som disponerat en inkvarteringsbostad enligt 1 § skall till kommunen betala tillbaka vad kommunen betalat till inkvarteringsvärden enligt 3 och 4 §§.

Om det med hänsyn till den inkvarterades ekonomiska förhållanden eller annars är oskäligt, skall kommunen helt eller delvis befria den inkvarterade från återbetalningsskyldigheten.

4 kap. Skyldighet att förmedla meddelanden m.m.

1 § Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en byggnad eller annan anläggning eller den som i fråga om förvaltning och skötsel företräder honom eller henne är skyldig att förmedla myndigheternas beslut och meddelanden i frågor som rör verksamhet enligt denna lag till dem som bor eller bedriver verksamhet i byggnaden eller anläggningen.

Samma skyldighet gäller också för arbetsgivare i fråga om de anställda.

2 § Var och en är skyldig att på fråga av en statlig eller kommunal myndighet ange om han eller hon har egendom som kan behöva tas i anspråk för verksamhet enligt denna lag.

5 kap. Straff

1 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet som inte är ringa underlåter att fullgöra sina skyldigheter enligt 4 kap. 1 och 2 §§, eller vid fullgörandet lämnar oriktiga uppgifter, döms till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som inte följer ett föreläggande eller förbud som meddelats med stöd av denna lag.

Har en gärning enligt första stycket begåtts under höjd beredskap och medfört avsevärt men för totalförsvaret eller är den av någon annan anledning att anse som grov, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år.

6 kap. Överklagande m.m.

1 § Beslut enligt 3 kap. 1 och 6 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Beslut enligt 2 kap. 1, 2, 6 och 7 §§ får inte överklagas.

3 § Beslut av en kommun enligt 3 kap. 5 § andra stycket får överklagas till den lokala värderingsnämnden. Värderingsnämndens beslut i ett sådant ärende får inte överklagas.

Den lokala värderingsnämndens beslut i andra fall enligt 3 kap. 5 § andra stycket överklagas hos Riksvärderingsnämnden.

Riksvärderingsnämndens beslut får inte överklagas.

4 § Beslut enligt 2 eller 3 kap. som meddelas under höjd beredskap skall gälla omedelbart om inte något annat bestäms i beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 14 §, 8 kap. 23 § och 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

14 §²

Sekretess gäller för uppgift som rör utlänning, om det kan antas att röjande av uppgiften skulle medföra fara för att någon utsätts för övergrepp eller annat allvarligt men som föranleds av förhållandet mellan utlänningen och utländsk stat eller myndighet eller organisation av utlänningar.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i verksamhet för kontroll över utlänningar och i ärende om svenskt medborgarskap för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men. I verksamhet för kontroll över utlänningar gäller sekretess också för anmälan eller annan utsaga av enskild, om det kan antas att fara uppkommer för att den som har gjort anmälan eller avgivit utsagan eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Beträffande beslut i ärende som avses i detta stycke gäller sekretessen dock endast för uppgifter i skälen.

Sekretessen enligt andra stycket gäller även hos myndighet som lämnar biträde i ett ärende eller verksamhet som avses där.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Integrationsverket

1. i ärende om statlig ersättning för kostnader för mottagande av flyktingar och andra skyddsbehövande som beviljats uppehållstillstånd och av personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av anknytning till sådana utlänningar och

2. i verksamhet som avser medverkan till bosättning för personer som omfattas av 1, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs.

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess hos Totalförsvarets pliktverk och Migrationsverket i verksamhet som avser mottagande och vidarebefordran av upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer som avses i Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter och tilläggsprotokollen till konventionerna, för uppgift om enskilds vistelseort, hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2004:507.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen har godkänt avtal om detta med främmande stat eller mellanfolklig organisation, för uppgifter som avses i första och andra styckena och som en myndighet fått enligt avtalet. Föreskrifterna i 14 kap. 1–3 §§ får i fråga om denna sekretess inte tillämpas i strid med avtalet.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 8 kap. 13 § lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

Utan hinder av sekretess enligt första eller femte stycket eller enligt 2 kap. 1 eller 2 § får uppgifter som avses i femte stycket lämnas till den nationella upplysningsbyrån enligt vad som föreskrivs i 6 kap. 1 § lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap och förordningen (1996:1475) om skyldighet att lämna upplysningar m.m. om krigsfångar och andra skyddade personer.

8 kap.

23 §³

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskapsförberedelser enligt lagen (1994:1720) om civilt försvar* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

Sekretess gäller hos kommuner och landsting i verksamhet som avser *beredskap för extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap enligt lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* eller planering enligt förfogandelagen (1978:262), för uppgift om

1. enskilda affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs,

2. andra ekonomiska eller personliga förhållanden för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för verksamheten.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

³ Senaste lydelse 1995:490.

*Nuvarande lydelse***16 kap.****1 §⁴**

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

*Föreslagen lydelse***16 kap.****1 §**

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

⁴ Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:138 Personssäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning.

*13. 7 kap. 1 § 1 lagen
(0000:000) om kommuners och
landstings åtgärder inför och vid
extraordinära händelser i fredstid
och höjd beredskap.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att 16 kap. 1 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:839

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

-----
3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

-----
12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktivten om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:138 Personssäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret, prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m. samt prop. 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning.

*Föreslagen lydelse***16 kap.**

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

-----
3. denna lag enligt

-----
7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra stycket första meningen, 5 § första stycket 2 eller 6 § första stycket 2

-----
12. förordnande med stöd av 7 § lagen (1999:988) om förhör m.m. hos kommissionen för granskning av de svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddande verksamhet

13. *7 kap. 1 § 1 lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.*

2.6 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (1987:10)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 8 och 12 §§ plan- och bygglagen (1987:10) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

8 §¹

Vid byggsamrådet skall en genomgång göras av

1. arbetenas planering,
2. de åtgärder för besiktning, tillsyn och övrig kontroll som är nödvändiga för att byggnaden eller anläggningen skall kunna antas komma att uppfylla de krav som avses i 3 kap.,
3. den samordning som behövs.

Över samrådet skall föras protokoll.

Om byggnadsnämnden finner anledning anta att ett projekt som inte kräver bygglov, fordrar tillstånd av någon annan myndighet, skall nämnden under samrådet upplysa byggherren om detta.

Om byggnadsnämnden finner anledning anta att ett projekt som inte kräver bygglov, fordrar tillstånd av någon annan myndighet, skall nämnden under samrådet upplysa byggherren om detta. *När ett projekt rör en befintlig byggnad skall byggnadsnämnden kontrollera om byggnaden innehåller ett skyddsrum och om så är fallet ge den myndighet som avses i 3 kap. 1 § lagen (0000:000) om skyddsrum tillfälle att yttra sig.*

12 §²

Om det krävs en sådan byggförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 6 kap. 8 § lagen (1994:1720) om civilt försvar

Om det krävs en sådan byggförsäkring eller ett sådant färdigställandeskydd som avses i lagen (1993:320) om byggförsäkring m.m., får byggnadsarbetena inte påbörjas förrän bevis om försäkringen respektive färdigställandeskyddet har visats upp för byggnadsnämnden. Motsvarande gäller, om det krävs ett besked om skyddsrum enligt 3 kap. 4 § lagen (0000:000) om skyddsrum.

I de fall en rivningsplan skall finnas enligt 4 §, får rivningsarbetena inte påbörjas förrän byggnadsnämnden godkänt rivningsplanen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 1994:852.

² Senaste lydelse 2004:551.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för *befolkningsskyddet* eller den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att fysiska eller juridiska personer skall medverka vid övningar av betydelse för den räddningstjänst som skall bedrivas under höjd beredskap.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.8 Förslag till lag om ändring i elberedskapslagen (1997:288)

Härigenom föreskrivs att 2 § elberedskapslagen (1997:288) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Beredskapslagring av bränsle som används för elproduktion omfattas av lagen endast i fråga om rätt till ersättning enligt 10 §. Särskilda bestämmelser rörande beredskapslagring finns i lagen (1984:1049) om beredskapslagring av olja och kol.

Bestämmelser om tillträdesbegränsning finns i lagen (1990:217) om skydd för vissa samhällsviktiga anläggningar m.m. och i säkerhets-skyddslagen (1996:627).

*Bestämmelser om verkskydd
finns i lagen (1994:1720) om civilt
försvar*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

2.9 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (1991:900)

Häri genom föreskrivs att 1 kap. 3 § och 3 kap. 3 a § kommunallagen (1991:900) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §¹

Föreskrifter om indelningsändringar finns i lagen (1979:411) om ändringar i Sveriges indelning i kommuner och landsting.

Föreskrifter om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting*.

Föreskrifter om kommuners och landstings organisation och befogenheter vid extraordinära händelser i fredstid finns i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

3 kap.

3 a §²

Kommuner och landsting får genom en gemensam nämnd fullgöra uppgifter enligt 3 §.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har enligt *lagen (1994:1720) om civilt försvar* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i *lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet*.

En gemensam nämnd får fullgöra uppgifter för vilka det enligt särskilda författningar skall finnas en eller flera nämnder i varje kommun eller landsting. Sådana uppgifter som kommun- eller landstingsstyrelsen har *vid höjd beredskap enligt lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* får dock inte fullgöras av en gemensam nämnd. Särskilda bestämmelser om gemensam nämnd finns i *lagen (2003:192) om gemensam nämnd inom vård- och omsorgsområdet*.

¹ Senaste lydelse 2002:835.

² Senaste lydelse 2003:196.

En gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller landstingen och ingår i denna kommuns eller detta landstings organisation.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

2.10 Förslag till lag om ändring i begravningslagen (1990:1144)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 3 och 4 §§ begravningslagen (1990:1144) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

3 §¹

En församling som är huvudman för begravningsverksamheten skall vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (1994:1720) om civilt försvar*.

Bestämmelser om vilket ansvar kommuner i detta sammanhang har inom det civila försvaret finns i *lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap*.

4 §²

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 8 kap. 13 § andra stycket och 14 § lagen (1994:1720) om civilt försvar gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Skyldigheten att lämna upplysningar m.m. enligt 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap gäller för huvudman och annan församling som innehar en eller flera allmänna begravningsplatser.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Senaste lydelse 1999:943.

² Senaste lydelse 1999:943.

2.11 Förslag till lag om ändring i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)

Härigenom föreskrivs i fråga om hälso- och sjukvårdslagen (1982:763)¹

dels att nuvarande 4 a § skall betecknas 26 c §,

dels att den nya 26 c § skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före nuvarande 4 a § skall sättas närmast före 26 c §.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den kommun eller det landsting som drabbats av den extraordinära händelsen.

26 c §²

Kommuner och landsting får på begäran ställa hälso- och sjukvårdsresurser till förfogande för att bistå en annan kommun eller ett annat landsting som drabbats av en sådan extraordinär händelse i fredstid som avses i lagen (0000:000) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vid sådant bistånd skall personer som tas emot från en annan kommun eller ett annat landsting omfattas av kommunens och landstingets skyldigheter enligt denna lag.

Om bistånd har lämnats har kommunen eller landstinget rätt till skälig ersättning av den kommun eller det landsting som drabbats av den extraordinära händelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2006.

¹ Lagen omtryckt 1992:567.

² Senaste lydelse av tidigare 4 a § 2002:834.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 8 § lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

8 §

När det uppkommer fråga om att meddela tillstånd att använda radiosändare för nya eller väsentligt ändrade radioanvändningar och det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill och skulle kunna bedriva sådan verksamhet, skall prövning ske efter allmän inbjudan till ansökan, om inte särskilda skäl föranleder annat. Detsamma gäller när det frekvensutrymme som avsatts för en viss radioanvändning utökas eller på annat sätt medger att ytterligare tillstånd meddelas.

Första stycket gäller inte sådan radioanvändning som

1. huvudsakligen avser utsändning till allmänheten av program i ljudradio eller annat som anges i 1 kap. 1 § tredje stycket yttrandefrihetsgrundlagen,

2. är avsedd för privat bruk, eller

3. *uteslutande avser verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning och säkerhet.*

3. *behövs för verksamhet som bedrivs i syfte att tillgodose allmän ordning, säkerhet eller hälsa.*

Prövning enligt första stycket skall ske efter ett jämförande urvalsförfarande, efter ett anbudsförfarande där det pris sökanden är villig att betala för tillståndet skall vara utslagsgivande eller efter en kombination av dessa förfaranden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket och om förfarande enligt tredje stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i en allmän inbjudan enligt första stycket, *vilken radioanvändning som omfattas av undantaget i andra stycket 3* och om förfarande enligt tredje stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

BILAGA 3

Konstitutionsutskottets yttrande 2005/06:
KU4y

Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle

Till försvarsutskottet

Försvarsutskottet har den 28 mars 2006 berett bl.a. konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle jämte eventuella motioner.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till sådana rättsliga aspekter på regeringens förslag som faller inom ramen för utskottets ansvarsområde vid beredningen av lagärenden i riksdagen. I propositionen redovisar regeringen också sina bedömningar i olika avseenden, bl.a. i fråga om den nationella krishanteringsförmågan. Utskottet förutsätter att de förändringar som aviseras därvidlag sker inom ramen för gällande lagstiftning. Om så inte är fallet eller om det av andra skäl anses önskvärt förutsätter utskottet att regeringen återkommer till riksdagen med förslag och eventuella bedömningar.

Utskottets överväganden

Kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen en ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Den nya lagen ersätter lagen (2002:833) om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting samt vissa delar av lagen (1994:1720) om civilt försvar som upphävs.

Genom den nya lagen samlas bestämmelserna om kommunernas och landstingens ansvar inom det civila försvaret och bestämmelserna om deras organisation och befogenheter och vissa utpekade uppgifter för hanteringen av extraordinära händelser i fredstid i en lag.

Flera bestämmelser i den nya lagen motsvarar helt eller i huvudsak nuvarande bestämmelser i lagen om extraordinära händelser i fredstid hos kommuner och landsting, lagen om civilt försvar och kommunallagen (1991:900). Vissa bestämmelser är nya. Kommuner och landsting skall göra risk- och sårbarhetsanalyser, ansvara för att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid en extraordinär händelse samt rapportera om beredskapsläget till utpekade myndigheter. Förslaget innehåller även ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela närmare föreskrifter om risk- och sårbarhetsanalyser. Vidare får, enligt förslaget, kommunerna ett lagfäst områdesansvar även med avseende på extraordinära händelser i fredstid. Kommun- respektive landstingsstyrelsen ges befogenhet att fatta beslut om att krisledningsnämndens verksamhet skall upphöra; enligt gällande ordning har endast fullmäktige denna befogenhet.

Utskottets ställningstagande

Enligt 8 kap. 5 § regeringsformen bestäms grunderna för kommunernas organisation och verksamhetsformer i lag. Detsamma gäller kommunernas befogenheter i övrigt och deras åligganden. Bestämmelserna gäller både kommuner och landsting. Till den kategori av föreskrifter som omfattas av kravet på lagform hör också sådana bemyndiganden och ålägganden i olika specialförfattningar som ger kommunerna uppgifter utöver deras allmänna kompetens enligt reglerna i 2 kap. kommunallagen (Håkan Strömberg, Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform, 1999, s. 92).

Utskottet konstaterar att regeringens förslag till ny lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap inte möter hinder i regeringsformen.

Sekretess och tystnadsplikt

Propositionen

Propositionen innehåller också vissa lagförslag som gäller sekretess och tystnadsplikt. Sekretess med hänsyn till skyddet för enskildas ekonomiska förhållanden m.m. i 8 kap. 23 § sekretesslagen (1980:100) föreslås gälla även i kommunernas och landstingens verksamhet med fredstida krishantering. Den tystnadsplikt som följer av punkten 2 i paragrafens första stycke skall få företräde framför meddelarfriheten.

Vidare föreslås en följdändring i 7 kap. 14 § sekretesslagen i form av en hänvisning till den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

I den nya lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap finns bestämmelser om tystnadsplikt för enskilda som deltar eller har deltagit i en kommuns eller ett landstings verksamhet med beredskap för eller åtgärder under extraordinära händelser och höjd beredskap. För uppgifter av betydelse för att förebygga och hantera fredstida kriser föreslås, genom ett tillägg i 16 kap. 1 § sekretesslagen, att tystnadsplikten får företräde framför meddelarfriheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att propositionen innehåller förslag till ändringar i 16 kap. 1 § sekretesslagen. Ändringar i denna paragraf har föreslagits i flera propositioner som skall behandlas under våren 2006. Dessa ändringsförslag kräver samordning. I planeringen av utskottens arbete har därför förutsatts att övriga utskott överlämnar de förslag som avser ändring i paragrafen till konstitutionsutskottet för erforderlig samordning. Konstitutionsutskottet avser att behandla förslagen i sitt betänkande 2005/06:KU35 över bl.a. proposition 2005/06:161 Sekretessfrågor – skyddade adresser m.m. Med hänvisning till detta avstår utskottet från att yttra sig i denna del.

Härutöver har utskottet inget att erinra mot de i propositionen framlagda lagförslagen i fråga om sekretess och tystnadsplikt.

Stockholm den 27 april 2006

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Lennmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lennmarker (m), Göran Magnusson (s), Barbro Hietala Nordlund (s), Inger Jarl Beck (s), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v), Anders Bengtsson (s), Henrik S Järrel (m), Helene Petersson (s), Helena Bargholtz (fp), Kerstin Lundgren (c), Nils Fredrik Aurelius (m), Karin Åström (s), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp), Kenneth G Forslund (s) och Christer Erlandsson (s).